

EDITH

WHARTON

SÄÄTYNSÄ

UHRI

Edith Wharton

Säätynsä uhri

«Public Domain»

Wharton E.

Säätynsä uhri / E. Wharton — «Public Domain»,

Содержание

I KIRJA	5
I	5
II	13
III	19
IV	27
VI	40
VII	47
Конец ознакомительного фрагмента.	50

Edith Wharton

Säätynsä uhri

I KIRJA

I

Selden pysähtyi hämmästyneenä. Rientäessään iltapäivällä Suurelta keskusasemalta hänen silmänsä olivat keksineet Miss Lily Bartin.

Oli maanantai syyskuun alkupuolella. Hän palasi toimeensa pikimmältään pistäytyttyään maalla. Mutta mitäs Miss Bart teki kaupungissa tähän vuodenaikaan? Jos hän oli täällä lähteäkseen junalla, niin olisi Selden voinut päättää siitä, että hän oli tavannut Miss Bartin muuttomatalla toiselta maatilalta toiselle, joille häntä kilvan kutsuttiin Newportin sesongin päätyttyä. Mutta hänen avuton ilmeensä saattoi Seldenin ymmälle. Hän seiso erillään väkijoukosta antaen sen virrata ohitsean asemasillalle tai kadulle, hänen ilmeensä osoitti päättämättömyyttä, minkä takana Seldenin oletuksen mukaan saattoi piillä hyvinkin varma aikomus. Hänen mieleensä juolahti äkkiä, että Miss Bart odotti jotakuta, mutta hän tuskin tiesi, miksi tuo ajatus askaroitti hänen mieltään. Lily Bartin oli jotakin uutta, vaikkakaan Selden ei milloinkaan saattanut nähdä häntä tuntematta jonkinlaista mielenkiintoa: hänelle oli ominaista, että hän herätti aina mietiskelyä, että hänen vähäpätöisimmätkin työnsä näyttivät olevan kauastähtävien aikomusten tulos.

Uteliaisuuden puuska sai Seldenin kääntymään ja seuraamaan häntä. Hän tiesi, että jollei tämä halunnut, että hänet nähtäisiin, niin hän koettaisi keksiä, miten karttaa häntä. Ja Seldeniä huvitti ajatus panna hänet koettelelle.

"Mr. Selden – mikä onnellinen sattuma!"

Miss Bart lähestyi hymyillen, melkein innokkaasti, päättäen puhutella häntä. Pari henkilöä, jotka riensivät heidän jäljessään, hiljensi kulkuaan katsellakseen heitä, sillä Miss Bartin ilme olisi voinut saada pysähtymään viimeiselle junalleen kiiruhtavan esikaupunkilaistyömiehenkin.

Selden ei ollut nähnyt häntä koskaan säteilevämpänä. Hänen vilkkaat päänliikkeensä, jotka kuvastuivat jäykkää ihmisjoukkoa vastaan, tekivät hänet silmäänpistävämmäksi kuin tanssisalissa ja tumman hattunsa ja harsonsa alla hän sai jälleen tyttömäisen nuortevuutensa ja hipiän puhtauden, mitkä hän alkoi menettää yksitoista vuotta kestäneen yövalvonnan ja alituisen tanssimisen takia. Oliko sitä kestänyt todellakin yksitoista vuotta, ihmetteli Selden itsekseen, ja onko Miss Bart tosiaankin täyttänyt kaksikymmentäyhdeksän vuotta, kuten toiset naiset olivat hänelle kertoneet?

"Mikä sattuma!" toisti hän. "Miten kiltisti teitte, kun tulitte pelastamaan minua."

Selden vastasi iloisesti, että se oli hänen elämäntehtävänsä, ja kysyi, minkälaista pelastamista tarvittiin.

"No, melkein mitä vain – vaikkapa sitäkin, että istutte penkille puhelemaan kanssani. Jäädäänhän sitä istumaan kotiljonginkin ajaksi, miksei sitten junanlähtöajaksi? Täällä ei ole yhtään kuumempi kuin rouva Van Osburghin kasvihuoneessa – ja muutamat naiset eivät ole yhtään rumempia."

Hän alkoi nauraen selittää, että hän oli tullut kaupunkiin Tuxedosta, oli matkalla Trenorien luo Bellomontiin ja oli jäänyt pois kolme ja viisitoista Rhinebeckiin lähtevästä junasta.

"Ja ennen puoli kuutta ei lähde toista junaa." Hän kaivoi esille pienen jalokivillä koristetun kellonsa pitsien seasta. "Juuri kaksi tuntia täytyy odottaa. Enkä tiedä, mitä tehdä. Palvelustyttöni tuli tänä aamuna ostoksille, mutta hänen oli mentävä Bellomontiin yhden junassa, ja tätini asunto on suljettu, enkä minä tiedä yhtään tuttua sielua olevan kaupungissa." Hän katseli surkean näköisenä

ympäri asemaa. "On sittenkin kuumempi kuin Mrs. Van Osburghin luona. Jos teillä on aikaa, niin viekää minut jonnekin vähän hengähtämään."

Selden sanoi olevansa kokonaan hänen käytettävänä: tämä seikkailu huvitti häntä. Hän oli aina tuntenut katselijan mielenkiintoa Lily Bartiin; ja heidän olentonsa olivat niin erilaiset, että häntä huvitti joutua hetkeksi niin äkilliseen tuttavalliseen seurusteluun, jota Miss Bartin ehdotus edellytti.

"Mennäänkö Sherryille juomaan kuppi teetä?"

Miss Bart hymyili suostumukseksi ja teki sitten pienen kasvojenilmeen.

"Maanantaina tulee niin paljon ihmisiä kaupunkiin – saa olla varma siitä, että tapaa joukon kiusanhenkä. Minä olen vanha, eikä minulla ole väliä; mutta te ette ole kyllin vanha", huomautti hän hilpeästi. "Kuolen teen haluun, mutta eikö ole rauhallisempaa paikkaa?"

Selden vastasi hänen hymyynsä. Hänen varovaisuutensa huvitti häntä ehkä yhtä paljon kuin hänen ajattelemattomuutensakin; hän oli varma siitä, että kumpikin kuului samaan huolellisesti valmistettuun suunnitelmaan.

"New Yorkissa ei ole paljon valitsemisen varaa", sanoi Selden; "mutta minä haen ensin ajurin, sitten kyllä keksimme jotakin."

Hän kuljetti hänet palaavien sunnuntairekileijöiden tungoksen läpi, kalpeakasvoisten tyttöjen, joilla oli mahdottomat hatut, ja matalarintaisten naisten ohi, jotka viuhtoivat paperikääröillä ja palmunlehtiviuhkoilla. Oliko mahdollista, että Miss Bart kuului samaan rotuun? Tämän naispäähineiden keskitason mauttomuus ja puutteellisuus saattoi hänet tuntemaan, miten paljon ylempänä tuota keskitasoa Miss Bart oli.

Ohimenevä sadekuuro oli viilentänyt ilman ja pilviä riippui vielä kosteiden katujen yllä.

"Miten ihanaa! Kävellään hieman", sanoi Miss Bart heidän poistuessaan asemalta.

He kääntyivät Madison Avenuelle ja alkoivat kulkea pohjoiseen päin. Miss Bartin astuessa hänen rinnallaan pitkin, kevein askelin Selden tunsu erikoista mielihyvää hänen läheisyydessään: hän ihaili hänen pienen korvansa muotoa, hänen tukkansa kampausta – oliko taide saanut aikaan koskaan mitään niin hennon viehättävää? – ja hänen suoraa, mustia, tuuheita silmäripsiänsä. Kaikki oli hänessä samalla tarmokasta ja hentoa, samalla voimakasta ja hienoa. Seldenillä oli epämääräinen tunne siitä, että Miss Bart oli vaatinut paljon työtä, että hänet luodakseen on jollakin mystillisellä tavalla täytynyt uhrata suuri joukko rumaa ja halpa-arvoista väkeä. Hän oli tietoinen siitä, että ne ominaisuudet, jotka erottivat hänet hänen sukunsa suuresta joukosta, olivat etupäässä ulkonaisia: tavallinen savi oli saanut kauneuden ja silouden hienon kiillon. Vertailu ei kuitenkaan tyydyttänyt häntä, koska karkea aines ei hevillä tule hienoksi ja jaloksi. Eikö ollut mahdollista, että aines oli hieno, mutta että olosuhteet ovat sen muovailleet arvottomaan asuun?

Hänen päästyään mietiskelyissään tähän kohtaan, aurinko pilkisti pilvistä ja Miss Bartin päivänvarjon avautuminen katkaisi hänen ajatusjuoksunsa. Hetken kuluttua Miss Bart pysähtyi huokaisten.

"Voi, hyvä ystävä, minulla on niin kuuma ja jano – mikä inhoittava pesä tämä New York on!" Hän katseli epätoivoisena ylös ja alas synkkää katua. "Muut kaupungit puokevat kesällä ylleen parhaat vaatteensa, mutta New York näyttää istuvan paitahihhasillaan." Hän katseli erästä sivukatua. "Jotkut ovat olleet niin inhimillisiä, että ovat istuttaneet muutamia puita sinne tänne. Mennään varjoon."

"Olen iloinen, että minun katuni löytää armon teidän silmissänne", sanoi Selden heidän kääntyessään kadunkulmassa.

"Teidän katunne? Asutteko täällä?"

Hän silmäili mielenkiintoisesti pitkin uusia kalkkikivitalorivejä, jotka oikullisesti noudattivat amerikkalaista uutuudenvaatimusta, mutta reippaan ja kutsuvan näköisinä ikkunankaihtimien ja kukkalaatikkoineen.

"Kas tuolla – aivan varmasti se on The Benedick. Miten viehättävä rakennus! En luule nähneeni sitä koskaan ennen." Miss Bart katseli vastapäistä matalaa taloa marmoriporttaaleineen ja pseudo-

georgilaiseen tyyliin rakennettuine fasaadeineen. "Mitkä teidän ikkunanne ovat? Nuoko, joiden kaihtimet ovat lasketut alas?"

"Viimeisessä kerroksessa – niin ovat."

"Ja onko tuo sievä parveke teidän? Miten vilpoisalta siellä näyttää!"

Selden pysähtyi hetkiseksi. "Tulkaa katsomaan", hän ehdotti. "Voin tarjota teille kupin teetä vähässä ajassa – ja teidän ei tarvitse tavata kiusanhenkiä."

Miss Bart punastui. Hänellä oli vielä taito punastua oikealla hetkellä, mutta hän otti vastaan ehdotuksen yhtä keveästi kuin se oli tehtykin.

"Miksei? Se on liian houkuttelevaa. – Tahdon uskaltaa", hän selitti.

"En ole vaarallinen", sanoi Selden samassa äänilajissa. Miss Bart ei todellakaan ollut hänestä ollut koskaan niin miellyttävä kuin tällä hetkellä. Hän tiesi hänen suostuneen ilman taka-ajatuksia: hän ei saattanut koskaan olla minkäänlaisena tekijänä Miss Bartin laskelmissa, ja hänen odottamattomassa suostumuksessaan oli yllätystä, ehkä virkistystäkin.

Kynnyksellä Selden pysähtyi hetkiseksi tunnustellen ulko-oven avainta.

"Täällä ei ole ketään, mutta minulla on palvelija, joka tulee aamuisin, ja hän on mahdollisesti juuri laittanut kuntoon teevehkeet ja käynyt hakemassa leivoksia."

Hän vei Miss Bartin pieneen saliin, jonka seinillä riippui vanhoja maalauksia. Miss Bart huomasi kirjeitä ja muistiinpanopapereita pöydällä hansikoiden ja keppien joukossa, ja näki olevansa pienessä kirjastossa, hämärässä, mutta iloisessa, kirjariveineen, lystikkään näköisine turkkilaisine mattoineen, kirjoituspulpetteineen ja, kuten Selden oli olettanut, teevehkeineen matalalla pöydällä lähellä ikkunaa. Tuulenleyhkä puhalsi sisään heiluttaen musliiniuutimia ja tuoden kukkien tuoksua parvekkeen kukkaislaatikosta.

Lily vaipui huokaisten eräälle kuluneelle nahkapäällystuolille.

"Miten ihanaa, kun on tällainen paikka aivan yksinään itseään varten! Miten kurjaa on olla nainen!" Hän nojasi taaksepäin hyvin tyytymättömän näköisenä.

Selden etsi astiakaapista leivoksia.

"Tiedetäänhän olevan naitavain, jotka saavat nauttia erikoisasunnon etuja", hän sanoi.

"Kyllä, opettajattaria – tai leskiä. Mutta tytöillä, kurjilla, naitavilla tyttöparoilta!"

"Minäkin tunnen tytön, jolla on oma asunto."

Lily hypähti pystyyn. "Tunnetteko."

"Tunnen kyllä", vakuutti toinen hänelle, poistuen kaapilta löydettyään etsimänsä leivokset.

"Aha, minä tiedän – tarkoitatte Gerty Farishia." Hän hymyili hieman nyrpeästi. "Mutta minähän sanoin *naitavilla* – ja toisekseen, hänellä on kauhean pieni asumus eikä hänellä ole palvelustyttöä, ja niin kummallista kuin hänen ruokansa on. Hänen keittäjänsä pesee pyykitkin ja ruoka maistuu saippualta. Minä kammoan sellaista, ymmärrättehän."

"Teidän ei pidä olla hänen luonaan ruoalla pesupäivinä", sanoi Selden kakkua leikaten.

Molemmat nauroivat, ja Selden kumartui sytyttämään teekättöön alla olevaa lamppua, Miss Bartin kaataessa teetä pieneen vihreään teekannuun. Kun Selden tarkkasi hänen kättään, joka oli sileä kuin vanha norsunluu hoikkine vaaleanpunaisine kynsineen, ja safiirirannerengasta, joka riippui hänen ranteessaan, niin hän hymähti ivallisesti ajatellessaan hänen viettävän sellaista elämää kuin minkä hänen serkkunsa Gertrude Farish oli valinnut. Miss Bart näytti olevan niin ilmeisesti sen sivistyksen uhri, jonka tulos hän oli, että hänen rannerenkaansa eri renkaat näyttivät käsirautojen tavoin sitovan hänet hänen kohtaloonsa.

Miss Bart näytti arvaavan hänen ajatuksensa. "Olin kauhea, kun sanoin sellaista Gertystä", sanoi hän viehättävänä tunnonvaijoissaan. "Unohdin, että hän on teidän serkkunne. Mutta me olemme niin erilaisia: hän haluaa olla hyvä, minä onnellinen. Ja sitäpaitsi hän on vapaa, minä en ole. Jos olisin vapaa, luulen, että voisin olla onnellinen hänenkin asunnossaan. On varmaankin autuaallista, kun saa järjestää olonsa ja elämänsä mielensä mukaan. Jos vain voisin jättää tätini salongin, niin tietäisin olevani parempi ihminen."

"Onko siellä sitten niin paha?" kysyi Selden myötätuntoisesti.

Miss Bart hymyili vastaan teekannon takaa, jota hän piti ylhäällä kaataessaan siihen vettä.

"Siitä näkyy, miten harvoin te käytte siellä. Miksette tule useammin?"

"Kun tulen, niin en tule katsomaan rouva Penistonin kotia."

"Eipä ei", sanoi Miss Bart. "Te ette tule ollenkaan – ja kuitenkin meillä on niin hauska, kun tapaamme."

"Ehkä on niin", vastasi toinen äkkiä. "Pelkään, ettei minulla ole kermaa – haluatteko sen sijasta sitruunaa?"

"Mielelläni." Miss Bert odotti Seldenin leikatessa sitruunaa ja pannessa ohuen viipaleen hänen kuppiinsa. "Mutta se ei ole niin", väitti hän vastaan.

"Mikä niin?"

"Se, miksi ette koskaan tule." Hän kumartui eteenpäin neuvottomuuden varjo viehättävissä silmissään. "Toivon, että ymmärsitte – toivon, että selittäisitte. Luonnollisesti te tiedätte, että on miehiä, jotka eivät miellytä minua – senhän voi ilmaista silmänräpäyksessä. Ja on toisia, jotka pelkäävät minua: he luulevat, että tahdon mennä naimisiin heidän kanssaan." Hän hymyili hänelle suoraan vasten silmiä. "Mutta minä en luule, että paheksutte minua – ettekä te varmaankaan luule, että tahdon mennä kanssanne naimisiin."

"En – vapautan teidät siitä", myönsi Selden.

"Hyvä, no sitten —?"

Selden oli vienyt kuppinsa uunin kamaralle ja nojasi uunin reunaan vastaan ja katseli häntä velton hyväntuulisen näköisenä – hän ei ollut otaksunut, että Miss Bart tahtoi polttaa siipensä niin vähäisessä leikissä, mutta ehkä hän vain piti siinä kätensä; tai ehkä hänen Iaisensa tytön keskustelu on vain persoonallista laatua. Joka tapauksessa Miss Bart oli ihmeen kaunis, Selden oli kutsunut hänet teelle ja hänen oli pidettävä velvollisuuksistaan vaari.

"Hyvä, no sitten", sanoi hän yhtäkkiä, "ehkä on niin."

"Mikä?"

"Se seikka, että ette tahdo mennä naimisiin kanssani. Minä en ehkä pidä sitä erikoisena aiheena käydä teitä katsomassa." Selden tunsu heikkoa väristystä pitkin selkärankaansa lausuttuaan tämän, mutta Miss Bartin nauru rohkaisi häntä.

"Paras Mr. Selden, tuotapa en olisi odottanut teiltä. On typerää, että mielitelette minua, eikä typeruus sovi teille." Hän nojasi taaksepäin, maistellen teetään niin viehättävän tuomitsevan näköisenä, että Seldenillä, jos he olisivat olleet tädin salongissa, olisi ehkä ollut kiusaus kumota hänen johtopäätöksensä.

"Ettekö käsitä", jatkoi Miss Bart, "että on kylliksi miehiä, jotka mielitelevät minua, ja että minä tahdon ystävää, joka ei arkaile sanoa minulle epämiellyttävääkin, kun sitä tarvitsen? Olen kuvitellut, että te tahtoisitte olla tuo ystävä – en tiedä miksi, paitsi että te ette ole itserakas narri ettekä ahdasmielinen ja että minun tarvitsisi teeskennellä teidän kanssanne tai olla varuillani teidän suhteenne." Hänen äänensä oli saanut vakavan sävyn ja hän tuijotti Seldeniin ja hänellä oli lapsen hämmentyneen vakava ilme.

"Te ette tiedä, miten kovasti minä kaipaen sellaista ystävää", hän sanoi.

"Tätini on täynnä muistikirjaviisautta, mutta kaikki se viisaus on omiaan saattamaan ihmisen aikaisin viisikymmenvuotiaaksi.

"Ja toiset naiset – parhaat ystäväni – niin, he käyttävät minua hyväkseen tai käyttävät minua väärin; mutta he eivät välitä hituistakaan siitä, mitä minulle tapahtuu. Minä olen ollut mukana liian kauan – ihmiset alkavat väsyä minuun; he alkavat sanoa, että minun on mentävä naimisiin."

Seurasi hetken hiljaisuus, jonka kestäessä Selden mietiskeli paria vuorosanaa, millä lisätä hetkisen tilanteen viehättävyyttä, mutta jätti sen sikseen ja kysyi sen sijaan yksinkertaisesti: "No, miksette tee sitä?"

Hän punastui ja naurahti. "Ah, näen, että olette sittenkin ystävä ja että tämä on niitä epämieluisia asioita, joita pyysin."

"Tarkoitukseni ei ollut sanoa epämieluisista", vastasi Selden ystävällisesti. "Eikö avioliitto ole teidän kutsumuksenne? Eikö teitä kaikkia ole kasvatettu sitä varten?"

Miss Bart huokaisi. "Niin luulen. Mitä sitä olisi muutakaan!"

"Niin juuri. Ja miksei sitten ottaa vauhtia ja saattaa asia päätökseen?"

Miss Bart kohautti olkapäitään. "Te puhutte ikäänkuin minun pitäisi naida ensimmäinen vastaantuleva mies."

"Tarkoitukseni ei ollut sanoa, että te olette niin vain naitettavissa, vaan täytyy olla joku, jolla on sopivat ominaisuudet."

Hän pudisti väsyneesti päätään. "Minä hylkäsin yhden tai kaksi hyvää onnenpotkausta, kun ensi kerran astuin seuraelämään – luulen, että jokainen tyttö tekee samoin; ja te tiedätte, että minä olen hirveän köyhä – ja hyvin tuhlaavainen. Minulla täytyy olla paljon rahaa."

Selden oli kääntynyt ottamaan paperossilaatikkaa uunin reunalta.

"Miten Dillworthin on käynyt?" hän kysyi.

"Oh, hänen äitinsä oli kauhuissaan – hän pelkäsi, että minulle joutuisivat kaikki suvun kalleudet. Ja hän koetti saada minut lupaamaan, etten seurustele hänen kanssaan salongin ulkopuolella."

"Siinä siis todellinen syy, miksi aiotte naimisiin!"

"Juuri niin. Siksi äiti lähetti Dillworthin Intiaan."

"Kova onni – mutta teidän voitte tehdä paremmat kaupat kuin Dillworthin kanssa."

Selden tarjosi paperosseja ja Miss Bart otti kolme tai neljä pistäen yhden huulilleen ja pannen toiset pieneen kultarasiaan, joka oli kiinnitetty hänen pitkään helminauhaansa.

"Vieläkö minulla on aikaa? Juuri vetää yksi haiku." Hän kumartui eteenpäin, pitäen paperossin pään itseensä päin. Tällöin Selden tarkkasi puhtaasti persoonattomalla nautinnolla, miten tasaisesti mustat silmäripset reunustivat hänen pehmeitä valkoisia silmäluomiaan ja miten niiden varjo suli poskien puhtaaseen kalpeuteen.

Miss Bart alkoi kävellä ympäri huonetta, tarkastellen kirjahyllyjä ja vedellen välillä savuja. Muutamissa kirjoissa oli hyviä, taiteellisia värikuvia ja hänen katseensa hyväili niitä, ei kokeneen arvostelevasti, vaan mieltyneenä hauskoihin värivivahduksiin ja tekotapaan, mikä oli hänen erikoisharrastuksiaan. Äkkiä hän kääntyi Seldeniin päin kysyen:

"Te keräilette ensi painoksia ja muita esineitä, eikö niin?"

"Niin paljon kuin sellainen voi sitä tehdä, jolla ei ole rahoja tuhlattavana. Silloin tällöin korjaan jotakin romukasasta ja käyn huutokaupoistakin katsomassa."

Miss Bart oli alkanut tarkastella kirjahyllyjä, mutta hänen katseensa liukui niillä tarkkaamattomasti, ja Selden näki, että uusi ajatus askarrutti hänen mieltään.

"Keräilettekö te Amerikkaa koskevaa kirjallisuutta?"

Selden tuijotti häneen ja naurahti.

"En, se ei juuri kuulu harrastuspiiriini. Oikeastaan en ole keräilijä; minä aivan yksinkertaisesti omistan mielelläni hyviä painoksia kirjoista, joista pidän."

Miss Bart hymähti hieman. "Ja Amerikka-kirjallisuus on hirveän typerää, otaksun?"

"Niin luulisin – muille paitsi historioitsijalle. Mutta oikea keräilijä arvostelee esinettä sen harvinaisuuden mukaan. En luule, että Amerikkaa käsittelevien teosten ostajat viettävät yönsä niitä lukemalla – niin ei ainakaan tehnyt vanha Jefferson Gryce."

Miss Bart kuunteli tarkkaavasti. "Ja kuitenkin ne maksavat satumaisia hintoja, eikö niin? Tuntuu niin hullulta maksaa suuria summia rumasta, huonosti painetusta kirjasta, jota kukaan ei aio koskaan lukea! Ja luulen, etteivät useimmat Amerikka-kirjallisuuden omistajat ole mitään historioitsijoita?"

"Eipä ei; hyvin harvat historioitsijat voivat ostaa niitä. He voivat lukea niitä yleisissä kirjastoissa tai yksityisissä kokoelmissa. Vain pelkkä harvinaisuus näyttää vetävän tavallista keräilijää."

Selden oli istunut sen tuolin käsinojalle, jonka lähellä Miss Bart seiso. Tämä jatkoi kyselyjään: mitkä olivat harvinaisimmat nidokset, pidettiinkö Jefferson Grycen kokoelmaa todellakin maailman arvokkaimpana, ja mikä on korkein hinta, mikä koskaan on maksettu harvinaisesta nidoksesta.

Oli niin huvittavaa istua ja katsella Miss Bartia, kun tämä otti kirjan toisensa perästä hyllyltä, selailen niitä, hänen kumartuneen profiilinsa kuvastuessa vanhojen nidosten lämminväristä taustaa vastaan, että Selden pysähtymättä jutteli ihmettelemättä hänen äkillistä harrastustaan niin kuivaan alaan. Mutta hän ei voinut koskaan olla kauan hänen seurassaan koettamatta löytää syytä siihen, mitä hän teki, ja kun Miss Bart pani paikoilleen La Bruyerin ensimmäisen painoksen ja kääntyi pois kirjahyllyiltä, alkoi Selden kysyä itseltään, mitä hän tarkoitti. Miss Bartin seuraava kysymys ei ollut omansa antamaan Seldenille tästä selvitystä. Hän pysähtyi hänen eteensä, huulilla hymy, joka kerta kaikkiaan näytti merkitsevän hänen pääsemistään Miss Bartin uskotuksi ja muistuttavan häntä siitä, mihin se häntä velvoitti.

"Ettekö koskaan halua olla kyllin rikas ostaaksenne haluamanne kirjat?" kysyi hän äkkiä.

Selden seurasi silmillään, miten hän loi tarkastelevan katseen ympäri huonetta, jonka kalusto ja seinäverhot olivat kuluneet.

"Ettenkö haluaisi? Pidätkö minua pylväspyhimyksenä?"

"Ja haluatteko tehdä työtä?"

"Ah, työ itsessään ei ole niin pahaa – olen jokseenkin mieltynyt lakialaan."

"Ei sitä; mutta olla sidottu, elää jokapäiväisen tottumuksen mukaan – ettekö koskaan halua matkustaa pois, nähdä vieraita maita ja kansoja?"

"Kauheasti – varsinkin kun näen kaikkien tovereitteni kiiruhtavan laivaan."

Miss Bart huoautti ymmärtävästi. "Mutta jos haluatte kyllin hartaasti, niin rikkaalla avioliitollahan se on autettu."

Selden purskahti nauruun. "Herra varjelkoon!" huudahti hän.

Miss Bart nousi huoaten ja heitti paperossinsa pois.

"Ah, sillä on ero – naisen täytyy, mies saa, jos hän haluaa." Hän tarkasteli Seldeniä arvostelevan näköisenä. "Teidän takkinne voi olla kulunut – mutta kuka siitä välittää? Se ei estä ihmisiä kutsumasta teitä päivällisille. Jos minä kävisin kuluneissa vaatteissa, niin ei kukaan välittäisi minusta: naista pyydetään kutsuihin yhtä paljon hänen vaatteidensa kuin hänen itsensä takia. Vaatteet ovat tausta, runko, jos niin haluatte: ne eivät saa aikaan menestystä, mutta ne ovat osa siitä. Kuka välittäisi tuhruisesta naisesta? Meiltä vaaditaan, että me olemme sieviä ja hyvin puettuja, kunnes menehdymme – ja jollemme kykene siihen yksin, niin on meidän muodostettava yhtiö."

Selden silmäsi häntä huvitettuna. Oli mahdotonta ottaa hänen asiaansa tunteelliselta kannalta, vaikkakin hänen viehättävissä silmissään oli rukoileva ilme.

"Niin, täytyy olla upporikas ajatellakseen sellaista varain sijoittamista. Te ehkä menette tänä iltana kokemaan kohtaloanne Trenoreille?"

Hän käänsi kysyvän katseensa Seldeniin.

"Ajattelin, että menisitte sinne – no ei sitä varten! Mutta siellä tapaatte paljon tuttavianne – Gwen Van Osburgh, Wetherall'it, Lady Cressida Raith – ja George Dorsetin herrasväen."

Miss Bart pysähtyi viimeisen nimen edellä ja katsoi kysyvästi silmäripsiensä läpi; mutta Selden pysyi hämmentymättömänä.

"Rouva Trenor kutsui minua, mutta en voi lähteä ennenkuin viikon lopulla – ja sitäpaitsi nuo suuret kutsut ikävystyttävät minua."

"Niin minuakin", huudahti Miss Bart.

"Miksi sitten käynte niissä?"

"Se kuuluu asiaan – unohtatte sen! Ja sitäpaitsi, jollen kävisi, niin siitä vasta elämä nousisi Richfield Springsin tädin kanssa."

"Se on ehkä yhtä pahaa kuin naimisiinmeno Dillworthin kanssa", lausui Selden, ja molemmat nauroivat puhtaasta mielihyvystä päästyään äkkiä näin tuttavallisiin suhteisiin.

Miss Bart katsoi kelloa.

"Hyvänen aika! Minun täytyy lähteä. Kello on yli viiden."

Hän seisahtui peilin eteen ja tarkasteli itseään suoriessaan harsoaan. Tuo asento toi oikein näkyviin hänen solakkuutensa, joka antoi hänelle jonkinlaisen metsänpuun sulon – ikäänkuin hän olisi vangittu metsänneiton, joka on saatettu sovinnaiseen salonkielämään, ja Selden mietti, että sama metsien vapauden piirre hänen luonnossaan se pani sellaisen tuoreuden hänen teennäisyyteensäkin.

Hän seurasi häntä huoneen yli eteiseen, mutta kynnyksellä Miss Bart ojensi kätensä hyvästiksi.

"On ollut erittäin hauskaa. Mutta teidän on tultava vastavierailulle."

"Mutta ettekö tahdo, että saatan teitä asemalle?"

"En. Hyvästi vain täällä!"

Hän antoi kätensä levätä hetken Seldenin kädessä, hymyillen hänelle ihailevasti.

"Hyvästi sitten – ja onnea Bellomontiin!" sanoi Selden avaten hänelle ovea.

Porraskäanteessä Miss Bart pysähtyi katsomaan ylös. Oli tuhat mahdollisuutta yhtä vastaan, ettei hän kohtaisi ketään, mutta siitähän ei saattanut koskaan olla varma, ja harvat tahdittomuutensa hän peitti aina ankaralla varovaisuudella. Täällä ei ollut kuitenkaan ketään näkyvissä, paitsi siivoojamuijaa, joka hankasi portaita. Tämän oma pyylevä olemus ja työaseet hänen ympärillään ottivat niin paljon tilaa, että Lilyn täytyi, päästäkseen hänen ohitseensa, kietaista hameensa kokoon ja kulkea aivan seinän viertä. Silloin muija keskeytti työnsä ja katsahti häneen uteliaana. Hänellä oli leveät kellahtavat kasvot ja ohut oljenväriäinen tukka, jonka läpi hänen päälakensa kuumotti epämiellyttävästi.

"Suokaa anteeksi", sanoi Lily haluten kohteliaisuudellaan arvostella tuon toisen käytöstä.

Muija, vastaamatta mitään, työnsi harjansa syrjään ja tuijotti yhä edelleen, kun Miss Bart liihoitteli ohi, niin että kuului silkin kahinaa. Lily tunsi punastuvansa. Mitähän tuo ihminen mahtaa ajatella? Eikö koskaan saisi tehdä viattomintakaan tekoa joutumatta ilkeiden otaksumisten alaiseksi? Ensimmäisen porrasvälin puolitiessä hän hymähti ajatellessaan, että siivoojamuija voi saattaa hänet niin hämillen. Muijaparka oli luultavasti ymmällä sellaisesta oudosta ilmestyksestä. Mutta oliko sellainen ilmestys outo Seldenin portaissa? Miss Bart ei tuntenut poikamiesasuntojen siveellistä ohjesääntöä, ja veri nousi jälleen hänen kasvoilleen, kun hänen mieleensä johtui, että tuon muijan itsepintaiseen tuijotukseen sisältyi taka-ajatuksia. Mutta tuon ajatuksen hän karkoitti hymyillen omaa pelästymistään ja kiiruhti alas ajatellen, löytäisikö hän ajurin Viidenneltä avenuelta.

Georgian portin alla hän taas pysähtyi tähystellen ajuria. Ei yhtään ainoaa ollut näkyvissä, mutta päästyään sivuseinämälle hän törmäsi erästä pientä siloisennäköistä miestä vastaan, jolla oli kukka napinlävessä ja joka nosti hattuaan hämmästyksestä huudahtaen.

"Miss Bart? Eikö olekin! Tämäpä on onnellinen sattuma", selitti mies. Ja Miss Bart huomasi mielihyvän ja ihmettelyn vilahduksen hänen silmissään.

"Aha, Mister Rosedale – miten te voitte?" sanoi hän havaitessaan, että voittamaton kiusaantumisenilme hänen kasvoillaan vaimensi Rosedalen hymyilyn äkillistä tuttavallisuutta.

Mr. Rosedale seisoj tarkastellen häntä mielenkiinnolla ja mielihyvällä. Hän oli tanakka, verevä mies, vaaleaa juutalaistyyppeä, puettuna Lontoon kuosiin. Hänellä oli pienet soikeat silmät, jotka antoivat hänelle harkitsevan ulkomuodon. Hän tähysteli kysyvän näköisenä Benedick-porttiin päin.

"Olette arvattavasti olleet kaupungilla pienillä ostoksilla?" hän sanoi tuttavallisuuden vivahdus äänessä.

Miss Bart hätkähti hieman, mutta sitten hän äkkiä rupesi selittelemään.

"Niin olen, minulla oli asiaa ompelijattarelleni. Olen juuri menossa junalle ja Trenorien luo."

"Aha – ompelijattarenne luota; niinpä niin", sanoi hän hyväilevästi.

"En tiennyt löytyvän ompeluliikkeitä Benedickissä."

"Benedickissä?" Miss Bart oli hämillään. "Onko se tämän rakennuksen nimi?"

"Niin on. Se on luullakseni vanha poikamiesten pesä, eikö olekin? Satun olemaan rakennuksen omistaja – siis tuttua seutua." Hänen suunsa vetäytyi yhä leveämpään hymyyn, kun hän lisäsi yhä vakuuttavammin: "Mutta teidän täytyy sallia että saatan teitä asemalle. Trenorit ovat Bellomontissa, tietenkin? Te tuskin kerkeätte enää 5.40 lähtevälle junalle. Ompelijatar luullakseni antoi teidän odottaa."

Lily jäykistyi tuosta leikinlaskusta.

"Oh kiitos!" soperteli hän; ja samassa hänen silmänsä keksivät ajurin Madison avenueella ja hän viittaili sille epätoivoisin liikkein.

"Olette kovin ystävällinen. Mutta en tahdo häiritä teitä", sanoi Miss Bart, ojentaen kätensä Mr. Rosedalelle. Ja huolimatta tämän vastaväitteistä hän juoksi pelastaviin ajoneuvoihin ja ilmoitti ajurille hätäisesti, mihin oli ajettava.

II

Ajoneuvoissa hän nojasi taaksepäin huokaisten.

Miksi naisen on kalliisti maksettava vähäisinkin poikkeuksensa tavallisesta elämäntavasta? Miksi ei voi toimittaa luonnollista asiaa ilman että täytyisi salata sitä? Hän oli totellut päänäpistöönsä mennä sisälle Lawrence Seldenin asuntoon, ja niin harvoin kuin hän kuitenkin myöntyi noudattamaan päänäpistöä! Tämä oli hänelle joka tapauksessa tulla maksamaan koko joukon enemmän kuin mihin hän kykeni. Hänen oli surkeaa nähdä, että huolimatta siitä, että hän oli ollut niin monta vuotta täysi-ikäisenä, hän oli pahasti erehtynyt kaksi kertaa viiden minuutin kuluessa. Tuo typerä juttu hänen ompelijattarestaan oli jotenkin ilkeä – olisi ollut niin yksinkertaista sanoa Rosedalelle, että hän oli ollut teellä Seldenin luona! Asian pelkkä mainitseminen olisi tehnyt sen viattomaksi. Mutta annettuaan itsensä joutua kiinni valheesta oli kaksinkerroin typerää ruveta kaunistelemaan ilmeistä kiinnijoutumistaan. Jos hän olisi hoksannut antaa Rosedalen saattaa itsensä asemalle, niin tuo myönnytys olisi ehkä saattanut hänet pitämään suunsa kiinni. Rosedale oli rotunsa tavoin arka arvostaan, ja se, että hän olisi saanut näyttää itseään asemalla iltopäivällä, jolloin on paljon ihmisiä liikkeellä, Miss Lily Bartin seurassa, olisi ollut hänelle rahaa kukkarossa, kuten hän olisi sanonut. Hän tiesi luonnollisesti, että Bellomontissa olisivat suuret kutsut, ja se mahdollisuus, että häntä pidettäisiin yhtenä rouva Trenorin vieraista, oli epäilemättä hänen laskelmissaan. Mr. Rosedale oli vielä sosiaalisen nousunsa väliasteella, jolloin on tärkeää herättää sellaisia vaikutelmia.

Kiusoittavaa oli, että Lily tiesi kaiken tämän – tiesi, kuinka helppoa olisi ollut tukkia hänen suunsa, siinä paikassa ja kuinka vaikeaa se olisi jäljestäpäin. Mr. Simon Rosedale oli niitä miehiä, jotka pitävät asianaan olla selvillä jokaisen asioista, jotka, luullen olevansa perehtyneitä seuraelämään, pyrkivät pääsemään niiden henkilöiden elintapojen läheiseen tuntemiseen, joiden kanssa he mielellään kuvittelevat olevansa tavallisissa suhteissa. Lily oli varma siitä, että vuorokauden kuluessa juttu hänen Benedickissä olevalla ompelijattarellaan käynnistä kierteleisi ahkerasti Mr. Rosedalen tuttavapiirissä. Pahinta oli, että hän oli aina kohdellut yliolkaisesti Mr. Rosedalea. Jo ensi kerran hänet tavatessaan Rosedale heti alkoi mielistellä Miss Bartia tavalla, jossa oli taiteilijan tunteikkaisuutta ja liikemiehen oveluutta ja joka on ominaista hänen rodulleen. Hän ymmärsi syyt siihen, sillä hänen omaakin käytöstään ohjasivat hienot laskelmat. Harjaantuminen ja kokemus olivat opettaneet hänet olemaan ystävällinen uusien tulokkaita kohtaan, koska edellytyksiltään huonoinkin saattoi olla sittemmin hyödyllinen. Mutta, jokin vaistomainen vastenmielisyys, joka voitti seuraelämäkoulutuksen, oli pakottanut hänet torjumaan Mr. Rosedalen. Tämä oli jättänyt jälkeensä vain heikon jälkimainingin siitä hauskuudesta, minkä hänen kiireellinen ulosajamisensa oli aiheuttanut hänen toveriensa keskuudessa. Ja vaikkakin hän myöhemmin ilmaantui jälleen alempana virrassa, niin se tapahtui vain vilahdukselta hänen oltuaan välillä pitkät ajat sukkelossa.

Tähän saakka Lilyä eivät olleet häirinneet mietiskelyt. Aivan yksinkertaisesti hän oli lausunut Mr. Rosedalelle "mahdotonta" ja nolannut Jack Stepneyn, koska tämä yritti maksaa velkansa päivälliskutsuilla. Vieläpä rouva Trenorkin, jonka vaihtelunhalu oli saattanut hänet muutamainkin uskallettuihin kokeiluihin, vastusti Jackin yrityksiä salata sitä, että Mr. Rosedale oli nousukas, ja selitti hänen olevan saman pikku juutalaisen, joka oli toistakymmentä kertaa otettu ja taas potkittu pois seuraelämästä hänen muistiaikanaan. Ja koska Judy Trenor oli itsepäinen, niin Mr. Rosedalella oli hyvin pienet mahdollisuudet päästä tunkeutumaan Van Osburghin kutsujen ulomman esikartanon läpi. Jack luopui vastaväitteistä naurahtaen "saadaan nähdä", ja pitäen miehuullisesti sanansa hän näyttäytyi Rosedalen kanssa hienoissa ravintoloissa henkilökohtaisesti intelligenttien, joskin yhteiskunnalliselta asemaltaan hämäräperäisten naisten kanssa, jotka ovat saatavissa sellaisiin tarkoituksiin. Mutta yritys oli ollut tähän asti turhaa, ja Rosedale maksoi epäilemättä päivälliset toisen nauraessa partaansa.

Mr. Rosedale, kuten ylläolevasta lienee selvinnyt, ei siis tarvinnut ollenkaan pelätä – jollei joku saattanut itseään hänen valtoihinsa. Ja sen juuri oli Miss Bart tehnyt. Hänen kömpelö hätävalheensa oli ilmaissut Rosedalelle, että hänellä oli jotakin salattavaa; ja hän oli varma siitä, että Rosedalella oli lasku esitettävänä hänelle. Hänen hymyssään oli jotakin, joka antoi ymmärtää, ettei hän ollut unohtanut. Hän koetti karkoittaa tuon ajatuksen, mutta se oli hänen mielessään koko matkan asemalle ja seurasi häntä asemallakin yhtä itsepintaisesti kuin itse Mr. Rosedale.

Hän ennätti parahiksi saada paikan, kun juna läksi. Mutta asetuttuaan nurkkaansa mielessä vaistomainen tunne vaikutuksesta, jonka hän tiesi tekevänsä ja joka ei häntä koskaan pettänyt, hän tähysteli ympärilleen toivoen näkevänsä jonkun Trenorin vieraista. Hän halusi päästä erilleen ajatuksistaan ja keskustelu oli ainoa tuntemansa keino.

Hänen ei tarvinnut etsiä turhaan, sillä hän keksi hyvin vaalean nuoren miehen, jolla oli pehmeä punertava parta ja joka vaunun toisessa päässä näytti olevan piiloutunut sanomalehden taa. Lilyn katse kirkastui ja hymy ilmaantui hänen hienoille huulilleen. Hän oli tiennyt, että Mister Percy Gryce oli myöskin Bellomontiin kutsuttujen joukossa, mutta hän ei ollut osannut odottaa, että hän saisi hänet matkatoverikseen. Tämä seikka karkoitti kaikki kiusalliset ajatukset, joita Mr. Rosedale oli aiheuttanut. Ehkä kaiken jälkeen tämä päivä päättyisi suotuisammin kuin se oli alkanut.

Hän alkoi leikata auki erään kirjan sivuja rauhallisesti tarkastellen saalistaan alaspainettujen silmäripsien läpi ja järjestäessään hyökkäyssuunnitelmaa. Grycen tahallisen hajamielisyys oli jotakin, joka ilmaisi, että hän tiesi Miss Bartin läsnäolosta: ei kukaan ollut koskaan ollut niin kokonaan syventynyt iltalehden lukemiseen! Miss Bart arvasi, että hän oli liian ujo tullakseen hänen luokseen ja että hänen olisi keksittävä joitakin lähentymiskeinoja, jotka eivät näyttäisi lähentelemisyrikyksiltä hänen puoleltaan. Häntä huvitti, että jokin niin rikas kuin Percy Gryce saattoi olla ujo. Mutta Miss Bart oli suopea sellaisia taipumuksia kohtaan ja sitäpaitsi Grycen ujous sopi hänen suunnitelmaansa paremmin kuin liian suuri varmuus. Hänellä oli taito antaa hämillään olevalle itseluottamusta, mutta hän ei ollut yhtä varma siitä, että hän kykenisi saattamaan hämille käytöksessään varmaa.

Hän odotti, kunnes juna oli päässyt pois tunnelista ja kiiti pohjoisten esikaupunkien huonostirakennettujen syrjien välitse. Sitten, kun se hiljensi vauhtiaan lähellä Yonkersia, Miss Bart nousi paikaltaan ja kulki hiljaa vaunun läpi. Hänen kulkiessaan Mr. Grycen ohi juna töytäsi ja Gryce tiesi, että hento käsi tarttui hänen istuimensa selkänojaan. Hän nousi äkkiä ja hänen älykkäät kasvonsa saivat karmosiininpunaisen värin: yksin hänen partansakin punertava väri tummeni. Juna heilahti taasen, nakaten Miss Bartin melkein hänen syliinsä. Miss Bart sai tasapainonsa naurahtaen ja vetäytyi takaisin. Mutta Mr. Gryce tunsu ympärillään hänen vaatteidensa hajua ja hänen olkapäänsä oli tuntenut hänen ohimenevää kosketustaan.

"Aha, Mr. Gryce, tekö se olette? Olen pahoillani – läksin etsimään junanpalvelijaa ja saamaan teetä."

Miss Bart nojasi kädellään, kun juna alkoi jälleen tasaisen kulkunsa, ja he seisoivat vaihtaen muutamia sanoja käytävällä. Kyllä – Mr. Gryce oli menossa Bellomontiin. Hän oli kuullut, että Miss Bartinkin pitäisi tulla kutsuihin – hän punastui taas lausussaan viimeiset sanat. Ja tulisiko Mr. Gryce olemaan siellä koko viikon? Miten hauskaa!

Mutta juuri tällä hetkellä pari myöhästynyttä matkustajaa astui vaunuun viimeiseltä asemalta, ja Lilyn oli palattava paikoilleen.

"Minun viereiseni istuin on tyhjä – asettukaa siihen", sanoi hän olkansa yli; ja Mr. Gryce, aika lailla hämillään, alkoi muuttaa paikkaa asettuen itse ja siirtäen tavaransa Miss Bartin viereen.

"Aha, tuolla on tarjoilija, ehkä me saamme teetäkin."

Hän antoi merkin junanpalvelijalle, ja yhtä nopeasti kuin kaikki hänen toiveensa näyttivät täyttyvän oli istuimien välissä oleva pieni pöytä levitetty ja hän oli auttanut Mr. Gryceä tämän asettaessa tavaroitaan sen alle.

Kun tee tuotiin, tarkasteli Mr. Gryce ihmetellen hänen käsiään, jotka näyttivät niin hienoilta ja hennoilta, kun ne puuhailivat tarjottimella. Hänestä tuntui ihmeelliseltä, että kukaan saattoi niin huolettoman helposti selviytyä niin vaikeasta tehtävästä kuin on teen laittaminen yleisön nähden kallisteleivassa junassa. Hän ei ollut koskaan uskaltanut tilata sitä peläten herättävänsä toisten matkustajain huomiota. Mutta kun kaikkien huomio kohdistui Miss Bartiin, niin hän maisteli tuota tummaa juomaa erinomaisella hilpeällä nautinnolla.

Lilyllä, jonka huulilla oli vielä Seldenin karavaaniteen maku, ei ollut suurta halua haihduttaa sitä rautatiejuomalla, joka näytti olevan ihan herkkujuomaa hänen seuralaiselleen. Mutta aivan, oikein arvellen, että teen juonnin viehätystä lisää, että saa sitä nauttia yhdessä, hän täydensi Mr. Grycen nautintoa hymyilemällä hänelle huulilleen viedyn kuppinsa yli.

"Onko se hyvää – enhän ole laittanut liian väkevää?" kysyi hän innokkaasti; ja Mr. Gryce vastasi, ettei hän ollut koskaan maistanut parempaa teetä.

"Luulen, että se on totta", mietti Miss Bart, ja hänen mielikuvitustaan elähdytti ajatus, että Mr. Grycellä, joka varmaankin oli kokenut mitä erilaisimpia nautintoja, oli nyt ehkä ensimmäinen seikkailunsa yksinään sievän naisen kanssa.

Hänestä tuntui sallimuksen säätämältä, että hän oli oleva hänen perehdyttämisensä välikappale. Jotkut naiset eivät olisi tienneet, miten menetellä hänen kanssaan. He olisivat lioitelleet seikkailun uutuutta koettaen hänen antaa tuntea siinä raisuuden nautintoa. Mutta Lilyn menettely oli hienempi. Hän muisti serkkunsa Jack Stepneyn kerran määritelleen Mr. Grycen nuoreksi mieheksi, joka oli luvannut äidilleen, ettei hän menisi koskaan ulos sateeseen kalosseita, ja ottaen huomioon tämän vihjauksen hän päätti antaa kaikelle kotoisen leiman toivoen, että hänen seuralaisensa, sen sijaan että hän tuntisi tekevänsä jotakin uhkarohkeaa ja tavatonta, olisi siinä luulossa, että hänellä on seuralainen, jonka tehtävänä on valmistaa hänen teensä junassa.

Mutta huolimatta Miss Bartin ponnistuksista keskustelu katkesi, kun teetarjotin oli viety pois, ja hänen oli uudelleen tutkittava Mr. Grycen ajatusten liikkumisala. Loppujen lopuksi Mr. Gryceltä ei puuttunut kykyä käyttää tilaisuutta hyväkseen, vaan mielikuvitusta: hänellä oli sellainen henkinen makuasti, joka ei koskaan tahtonut oppia erottamaan rautatieteitä hienosta herkkuteestä. Oli kuitenkin eräs keskusteluaihe, johon Miss Bart saattoi luottaa: eräs seikka, jota hänen tarvitsi vain kosketella pannakseen käyntiin Mr. Grycen yksinkertaisen koneiston. Hän oli varonut koskettamasta sitä, koska se oli hänen viimeinen hätävaransa, ja hän oli luottanut toisiin keinoihin saadakseen aikaan toisia vaikutelmia. Mutta kun avuttomuuden ilme alkoi kuvastua Mr. Grycen viattoman näköisillä piirteillä, Miss Bart näki, että tarvittiin äärimmäisiä toimenpiteitä.

"No miten teidän amerikkakirjallisuutenne puuhut edistyvät?" sanoi hän kumartuen eteenpäin.

Mr. Grycen katseeseen tuli hieman eloa: oli kuin siitä olisi haihtunut alkava verho ja Miss Bart tunsu ylpeyttä, jota synnyttää taidokas leikkaus.

"Olen saanut vähän uusia nidoksia", sanoi Mr. Gryce mielissään, mutta alentaen äänensä ikäänkuin peläten, että toiset matkustajat olisivat liittoutuneet ryöstääkseen hänet.

Miss Bart alkoi jälleen tiedustella osaaottavasti, ja vähitellen hänen seuralaisensa oli joutunut puhumaan viimeisistä aikeistaan. Se oli ainoa aihe, joka saattoi hänet unohtamaan itsensä tai joka pikemmin salli hänen muistaa itseään ilman ahdistusentunnetta, koska hän oli siinä omalla alallaan ja saattoi osoittaa ylemmyyttä, jota harvat voivat häneltä kieltää. Tuskin kukaan hänen seurapiiristään välitti amerikkakirjallisuudesta tai tiesi siitä mitään. Tietoisuus tästä tuotti Mr. Grycen tietopiirille miellyttävää huojennusta. Ainoa vaikeus oli päästä tuohon keskustelunaiheeseen ja pitää sitä etualalla, sillä useimmilla ei ollut mitään halua paljastaa tietämättömyyttään, ja Mr. Gryce oli kuin kauppias, jonka varastot ovat ahdetut täyteen kaupaksikäymätöntä tavaraa.

Mutta näytti siltä kuin Miss Bart olisi todellakin halunnut saada tietoja amerikkakirjallisuudesta. Ja sitäpaitsi hän oli siitä jo kylliksi perillä tehdäkseen enemmän tiedonsaannin yhtä helpoksi kuin se oli mieluista. Hän kyseli Mr. Gryceltä ymmärtämyksellä, hän kuunteli häntä kärsivällisesti. Ja Mr. Gryce odottaen ikävystynyttä ilmettä, joka tavallisesti hiipi

hänen kuuntelijainsa kasvoille, tuli kaunopuheiseksi Miss Bartin tarkkaavaisesti häneen tuijottaessa. Seldeniltä saamansa tiedot olivat hänelle niin hyödyllisiä, että hän saattoi pitää hänen luonaan käyntiään päivän onnellisimpana tapahtumana. Hän oli vielä kerran osoittanut taitoaan käyttäen hyödykseen sitäkin, mikä on odottamatonta.

Mr. Grycen vaikutelmat, joskaan ne eivät olleet niin määriteltyjä, olivat yhtä miellyttäviä. Hän tunsi epämääräistä mielihyvää, jolla alemmat olennot lausuvat tervetulleeksi vapautuksensa ahdingostaan, ja kaikki hänen aistinsa tunsivat epämääräistä hyvinvointia, jonka läpi Miss Bartin olento hämmötti utuisena, mutta miellyttävänä.

Mr. Grycen amerikkakirjallisuusharrastus ei ollut alkuisin hänestä: oli mahdotonta ajatella hänestä, että hän kehittäisi jotain omasta aloitteestaan. Eräs hänen setänsä oli jättänyt hänelle kokoelman, joka jo oli huomattu bibliofiilien keskuudessa. Tämä kokoelma, oli ainoa, mikä on koskaan tuottanut kunniaa Grycen nimelle, ja Percy Gryce ylpeili tästä perinnöstä ikäänkuin se olisi ollut hänen omaa työtään. Niinpä hän vähitellen alkoi sitä pitääkin sellaisena ja tuntea persoonallista tyydytystä, kun hän kuuli viitattavan Grycein amerikkakirjallisuuteen. Niin arka kuin hän olikin siitä, ettei hän joutunut huomion alaiseksi, hän tunsi kuitenkin, kun hänen nimeään mainittiin kirjoituksissa, niin ehdotonta mielihyvää, että se näytti palkitsevan hänen julkisuuden karttamisensa.

Nauttiakseen tuosta tunteesta niin usein kuin mahdollista hän tilasi kaikki aikakauskirjat, jotka yleensä käsittelivät kirjojenkokoilua ja erikoisesti Amerikan historiaa, ja kun näiden aikakauskirjojen sivuilla oli usein viittauksia hänen kirjastoonsa, niin hän rupesi pitämään itseään tärkeänä henkilönä yleisön silmissä, – sillä nämä aikakauskirjathan olivatkin hänen ainoa lukemisensa – ja nauttimaan siitä ajatuksesta, mitä mielenkiintoa hän herättäisi, jos henkilöt, joita hän tapasi kadulla tai matkoilla, saisivat äkkiä tietää, että hän oli Grycein amerikkakirjakokoelman omistaja.

Arkuus ja ujous vaatii sellaisia salaisia palkintoja, ja Miss Bart oli kyllin tarkkanäköinen tietääkseen, että sisälliseen turhamaisuuteen liittyy tavallisesti ulkonainen vaatimattomuus. Jonkin varmakäyttöisemmän henkilön kanssa hän ei olisi uskaltanut syventyä niin pitkälle samaan aiheeseen tai osoittaa niin liioiteltua mielenkiintoa siihen, mutta hän oli aivan oikein vainunnut, että Mr. Grycen itsekkyys oli kuin kuiva suo, joka odottaa ravintoa ulkoapäin. Miss Bartilla oli taito seurata ajatuksen pohjavirtaa näyttäessään purjehtivan keskustelun pintavesiä. Ja tässä tapauksessa hänen henkinen retkeilynsä sai nopean yleissilmäyksen muodon Mr. Grycen tulevaisuuteen liittyen hänen omaan tulevaisuuteensa. Grycet olivat Albanysta ja joutuneet vasta hiljakkoin New Yorkiin, jossa äiti ja poika olivat vanhan Jefferson Grycen kuoltua perineet hänen talonsa Madison avenuella – kauheannäköisen talon, joka oli kokonaan ruskeaa kiveä ulkoapäin ja mustaa pähkinäpuuta sisältä ja jossa Grycein kirjasto oli tulenkestävässä mausoleumia muistuttavassa lisärakennuksessa. Lily tiesi kuitenkin kaikki heidän asiansa: nuoren Mr. Grycen ilmaantuminen oli saanut aikaan touhua New Yorkin äitien mielissä, ja kun ei naimattomalla työllä ole äitiä, jonka sydän löisi kiivaasti hänen puolestaan, niin hänen täytyy välttämättä olla itse vahdissa omasta puolestaan. Siksi Lily ei ainoastaan pyrkinyt tuppautumaan nuoren miehen tielle, vaan oli hankkiutunut rouva Grycen tuttavuuteen. Rouva Gryce oli valtava nainen, ääni kuin juhlapuhujalla ja ajatusmaailma askarrellen palvelijainsa kepposissa. Hän tuli silloin tällöin istumaan rouva Penistonin luokse ja saamaan häneltä neuvoa, miten hänen oli meneteltävä estääkseen kyökkipiian kuljettamasta ruokatavaroita salaa pois talosta. Rouva Grycellä oli jonkinlaista persoonatonta hyvänsuopaisuutta: yksilölliseen ahdinkoon hän suhtautui epäillen, mutta hän tilasi "Institutioneja", kun niiden vuositilit osoittivat huomattavaa voittoa. Hänen kotoiset velvollisuutensa olivat moninaiset, sillä ne ulottuivat palvelijahuoneiden salaisista tarkasteluista aina aavistamattomiin kellareissa käynteihin, mutta hän ei ole koskaan sallinut itselleen monia huvituksia. Kerran hänellä kuitenkin oli ollut erikoispainos Sarum Rule'a; tuo kullattu albumi, jossa hänen omistuskirjoituksensa oli kulunut, muodosti hänen salonkinsa pöydän pääkoristeen.

Percy oli kasvatettu niiden periaatteiden mukaan, joita niin erinomainen nainen välttämättömänä teroittaa mieleen. Jokainen varovaisuuden ja epäluulon muoto oli juurrutettu

itsestäänkin vastahakoiseen ja varovaiseen luonteeseen sillä seurauksella, että rouva Grycen olisi tuskin tarvinnut ottaa häneltä kalossinkäyttölupausta, sillä niin epätodennäköistä oli, että hän olisi uskaltanut mennä sateeseen. Päästyään miehuusikään ja perittyään isänsä omaisuuden nuori Percy jäi edelleenkin asumaan äitinsä kanssa Albanyyn. Mutta Jefferson Grycen kuoleman jälkeen, kun eräs toinen suuri omaisuus joutui hänen poikansa käsiin, rouva Gryce oli sitä mieltä, että hänen poikansa "edut" vaativat tämän oleskelua New Yorkissa. Rouva Gryce asettui siis asumaan Madison avenuelle olevaan taloon, ja Percy, jonka velvollisuudentunto oli jäänyt jäljelle hänen äitinsä velvollisuudentunnosta, vietti kaikki arkipäivänsä Broad Streetin toimistossa, jossa liuta kalpeita pienipalkkaisia miehiä oli harmaantunut Grycein pesää selvittäessä.

Mikäli Lily saattoi tietää, tämä oli ollut tähän saakka Percy Grycen ainoa toimi, ja hänelle suotaneen anteeksi, ettei hän pitänyt liian vaikeana tehtävänä herättää sellaisen nuoren miehen mielenkiintoa, jota oli pidetty helppona komennossa. Joka tapauksessa hän tunsi olevansa niin täydellisesti tilanteen herra, että hän antautui turvallisuuden tunteeseen, jossa kaikki Mr Rosedaleen ja niihin vaikeuksiin kohdistuva pelko, joista tämä pelko riippui, hävisi ajatuspiiristä.

Junan pysähtyminen Garrisonsissa ei olisi häntä häirinyt näissä ajatuksissa, jollei hän olisi huomannut hajamielisuuden ilmettä seuralaisensa katseessa. Tämä istui oveen päin, ja Miss Bart arvasi, että jonkun tuttavien saapuminen oli kääntänyt hänen huomionsa puoleensa; sitä todisti päänkääntäminen ja koko ruumiin äkillinen liike, jonka hänen omakin astumisensa rautatievaunuun oli saanut aikaan.

Miss Bart ymmärsi heti nuo oireet eikä siis ollut hämmästynyt, kun häntä tervehti eräs kaunis nainen, joka astui vaunuun palvelustytön, rotukoiran ja kantajan seuraamana, joka hoippui matkatavarataakan alla.

"Kas, Lily, oletko matkalla Bellomontiin? Silloin et kai voi luovuttaa minulle paikkaasi, arvelen? Mutta minun täytyy saada paikka tässä vaunussa – kantaja, teidän täytyy hankkia minulle paikka heti. Eikö kukaan voi siirtyä muuante? Minä haluan olla tuttavieni seurassa. Aha, päivää, Mr. Gryce! Olkaa hyvä ja antakaa hänen ymmärtää, että minun täytyy saada paikka teidän ja Lilyn lähellä."

Rouva George Dorset, välittämättä erään matkustajan kohteliaista ponnistuksista, joka matkalaukku kädessä koetti parhaansa tehdäkseen hänelle tilaa poistuessaan junasta, seisoi, keskellä käytävää levittäen ympärilleen tuota yleistä rauhattomuutta, jota kaunis nainen osoittaa usein matkoilla.

Hän oli pienempi ja hoikempi kuin Lily Bart, eläväliikkeinen ja notkea kuin kiemurteleva harso tai renkaan läpi juoksija. Hänen pienet kalpeat kasvonsa näyttivät olevan pelkkänä mustana, oudonsuurena silmäparina, joiden ihmeellinen loiste oli merkillisenä vastakohtana hänen itsetietoiselle äänelleen ja liikkeilleen, niin että hän oli, kuten eräs hänen ystävästään huomautti, vapautuneen hengen kaltainen, joka tarvitsi paljon tilaa.

Huomattuaan vihdoinkin, että Miss Bartin viereinen paikka oli hänen käytettävänä, hän asettui sille asettaen kapineensa hujun hajan ympärille ja selittäen sillä välin, että hän oli tullut suoraan Mount Kiscosta automobiililla samana aamuna ja hät'hätää noin tunti sitten saapunut Garrisonsiin saamatta edes vetää kunnan savuja, hänen mies-riiviönsä kun oli jättänyt täyttämättä hänen laatikkonsa heidän lähtiessään tänä aamuna.

"Eikä sinullakaan, Lily, ole luultavasi tähän aikaan päivästä yhtään jäljellä," päätteli hän valittavalla äänellä.

Miss Bart huomasi Mr. Percy Grycen pelästyneen katseen, sillä eihän tämä itse ollut vielä koskaan vetänyt savuakaan.

"Mikä mieletön kysymys, Bertha!" huudahti Miss Bart punastuen ajatellessaan tupakoimistaan Lawrence Seldenin luona.

"Mitä, etkö sinä polta? Milloin olet siitä lakannut? Mitä – sinäkö et koskaan —? Ettekö tekään, Mr. Gryce? Aha, niinpä niin – miten typerää minulta – ymmärrän."

Ja rouva Dorset nojasi matkalyynijään vastaan huulilla hymy, joka sai Lilyn toivomaan, ettei hänen vieressään olisi ollut vapaata paikkaa.

III

Bellomontissa bridgepeli kesti tavallisesti pikkutunneille. Kun Lily meni vuoteeseensa tuona yönä, oli hän pelannut liian kauan omaksi hyväkseen.

Koska hän ei tuntenut mitään halua itsetutkisteluun, joka odotti häntä hänen huoneessaan, hän viivytteli leveällä porraskäytävällä katsellen alas saliin, missä viimeiset kortinpelaajat olivat ryhmittyneet tarjottimen ympärille, jolla oli korkeita laseja ja hopeakaulaisia viinikarahveja ja jonka hovimestari oli juuri asettanut matalalle pöydälle lähelle tulta.

Sali oli holvattu ja siinä oli parvi, jota kannattivat vaaleankeltaiset marmoripylväät. Kukkivia kasveja oli suurissa ryhmissä ja niiden taustana oli nurkissa tummaa lehvistöä. Karmosiinipunaisella matolla veteli yksi hirvikoira ja kaksi tai kolme viiriäiskoira herkullista unta tulen ääressä, ja suuri kattolamppu valoi ylhäältä valoa naisten hiuksiin ja sai heidän jalokivensä säihkymään, kun he liikkuvat.

Oli hetkiä, jolloin kaikki tuo ilahdutti Lilyä, jolloin ne tyydyttivät hänen kauneudenaistiaan ja elämän ulkonaisen hienouden vaatimustaan, mutta oli sellaisiakin hetkiä, jolloin ne saivat hänet selvemmin huomaamaan omien sopivien tilaisuuksiensa niukkuuden. Nyt oli sellainen hetki, jolloin vastahakoisuuden tunne oli etualalla, ja hän kääntyi pois kärsimättömästi, kun rouva Dorset, serpentiineihin kietoutuneena, veti Percy Grycea jäljessään erääseen rauhalliseen loukkoon parven alle.

Eipä silti, että Miss Bart pelkäsi vasta hankitun Mr. Grycen suosion menettämistä. Rouva Dorset saattaa pelästyttää tai häikäistä Mr. Grycea, mutta hänellä ei ollut ollenkaan taitoa tai kärsivällisyyttä saada tätä valtaansa. Hänellä oli liian paljon puuhaa oman itsensä kanssa voittaakseen tämän ujouden, ja sitäpaitsi, miksi hän häiritsisi rauhaansa? Enintään hän saattoi urheilla yhden illan Mr. Grycen yksinkertaisuudella – tämän jälkeen hän olisi pelkkänä taakkana rouva Dorsetille, ja sen tietäen tämä oli liian kokenut yllyttääkseen häntä. Mutta jo pelkkä ajatuskin siitä, että joku toinen nainen, joka saattoi ottaa valtaansa miehen ja työntää hänet luotaan mielensä mukaan pitämättä häntä suunnitelmiansa todellisena tekijänä, täytti Lily Bartin kateudella. Percy Gryce oli ikävystyttänyt häntä koko iltapäivän – jo pelkkä ajatuskin näytti herättävän Percyn avuttoman äänen kaikua – mutta Lily ei saattanut olla välittämättä hänestä huomenna, jättää menestystänsä sikseen, hänen täytyi mukautua enempäänkin ikävyyteen, olla osoittavinaan uutta miellyttävyyttä ja sopivaisuutta, ja kaikki tämä vain siinä tarkoituksessa, että Percy Gryce lopulta päättäisi tehdä hänelle sen kunnian, että ikävystyttäisi häntä koko elämänsä läpi.

Se oli ikävä kohtalo, mutta miten päästä siitä? Joko olla yksin tai jokin Gerty Farish. Astuessaan makuuhuoneeseensa, jonka valaistus oli pehmeästi himmennetty, jossa neilikka-vaasi täytti ilman tuoksullaan ja viimeiset uutiset ja kuvalehdet olivat leikkaamattomina lukulampun viereisellä pöydällä, hänen mieleensä tuli Miss Farishin ahdas asunto niukkoine mukavuuksineen ja kauheine seinäpapereineen. Ei, hän ei ollut luotu sellaisiin halpamaisiin sovitteluihin köyhyyden kanssa. Koko hänen olentonsa viihtyi ylellisyyden ja loiston ilmapiirissä; se oli se tausta, jota hän vaati, se ainoa ilma, jota hän saattoi hengittää. Mutta toisten ylellisyyttä hän ei halunnut. Muutamia vuosia sitten se oli riittänyt hänelle: hän oli joka päivä ottanut osansa huvituksista välittämättä siitä, kuka niistä huolehti. Nyt hän alkoi pelätä sen tuomia velvollisuuksia, tuntea olevansa tuon loiston eläkkeennauttija, joka oli kerran näyttänyt kuuluvan hänelle. Olipa hetkiä, jolloin hän tiesi saavansa maksaa elämäntapansa.

Kauan aikaa sitten hän oli jättänyt briden peluun. Hän oli nähnyt, mitä vaaraa se oli tuottanut useallekin hänen tuttavapiiristään – esimerkiksi eräälle nuorelle Ned Silvertonille, viehättävälle vaaleaveriselle nuorukaiselle, joka nyt oli turvattomasti rouva Fisherin, ilmehikkään, miehestään eronneen naisen, saaliina. Lily muisti, kun nuori Silverton oli joutunut heidän piiriinsä säteillen Arkadian onnea. Hän oli julaissut viehättäviä sonetteja toverikuntalehdessä. Jouduttuaan rouva

Fisherin ja bridgepelin pauloihin ja kun ainakin viimeksimainittu oli tuottanut hänelle menoja, joista hänet useita kertoja olivat pelastaneet hänen naimattomat sisarraukkansa, jotka ihailivat hänen sonettejaan ja joivat teensäkin ilman sokeria pitääkseen lemmikkinsä elämän pinnalla. Lily tunsu Nedin kohtalon: hän oli nähnyt hänen viehättävän katseensa – jossa oli paljon enemmän runoutta kuin hänen soneteissaan – muuttuvan hämmästyksestä huvinhaluun ja huvinhalusta hätäntymiseen hänen kulkiessaan onnen jumalattaren kauheissa lumoissa. Ja Lily pelkäsi huomaavansa samoja oireita omassa kohdassaan.

Sillä kuluvan vuoden aikana hän oli huomannut, että hänen vieraanvaraiset emäntänsä odottivat häneltä, että hän ottaisi osaa korttipeliin. Se oli yksi niitä veroja, joita hänen oli maksettava heidän jatkuvasta vieraanvaraisuudestaan ja puvuista ja koristeista, jotka tilaisuuden sattuessa täydensivät hänen epätäydellisiä varustuksiaan. Ja siitä lähtien kun hän oli pelannut säännöllisesti, pelihimo oli kasvanut hänessä. Kerran tai kahdesti hän oli voittanut suuren summan, mutta pitämättä sitä vastaisten tappioiden varalta hän oli tuhlannut sen pukuihin tai jalokiviin. Ja halu korvata tämä varomattomuus, yhtyneenä yltyvään pelihimoon, sai hänet uskaltamaan yhä suurempia panoksia jokaiseen uuteen yritykseen. Hän koetti puolustaa itseään sillä tekosyillä, että jos Trenorien tavan mukaan ollenkaan pelasi, niin täytyi joko pelata suuresti summasta tai kokonaan pelaamattomana joutua omahyväisen ja saidan maineeseen. Mutta hän tunsu, että hänessä oli pelihimo ja että hänellä tässä ympäristössä oli vähän toivoa vastustaa sitä.

Tänä iltana onni oli ollut itsepintaisen huono, ja pieni kultakukkaro, joka riippui hänen koristeidensa joukossa oli melkein tyhjä, kun hän palasi huoneeseensa. Hän avasi vaatesäiliön, ja ottaen esille jalokivirasiansa hän katsoi setelipakkaa, josta hän oli täyttänyt kukkaronsa ennen päivällisille menoaan. Vain kaksikymmentä dollaria oli jäljellä: tuo oli niin yllättävää, että hän hetken ajan mietti, että häneltä oli varmaankin varastettu. Sitten hän otti kynän ja paperia ja koetti laskea, mitä hän oli menettänyt päivän kuluessa. Hänen ajatuksensa olivat väsyneet ja hänen oli yhä uudelleen käytävä läpi eria. Mutta vihdoin hänelle kävi selväksi, että hän oli menettänyt korttipelissä kolmesataa dollaria. Hän otti esille shekkikirjansa katsoakseen, oliko hänen tilinsä suurempi kuin mitä hän muisteli, mutta hän huomasi, että asia oli päinvastoin. Sitten hän alkoi jälleen tehdä laskelmiaan, mutta tuota kolmensadan dollarin menetystä ei voinut auttaa. Tuon summan hän oli varannut ompelijattarelleen – jollei hän päättäisi käyttää sitä jalokivien ostoon. Joka tapauksessa hän olisi tarvinnut sitä niin moneen kohtaan, että sen riittämättömyys oli saanut hänet pelaamaan korkein panoksin toivoen siten kartuttavansa sitä. Mutta tietystikin hän oli menettänyt – hän, joka tarvitsi joka pennin, kun taas Bertha Dorset, jonka mies aivan hukutti hänet rahaan, korjasi varmaankin taskuunsa viisisataa, ja Judy Trenor, jolla olisi ollut varoja menettää tuhat dollaria illassa, puristi pelipöydästä noustuaan sellaista setelitukkoa, että hänen oli ollut mahdotonta pudistaa vieraidensa kättä, kun nämä toivottivat hänelle hyvää yötä.

Maaailma, missä saattoi tapahtua sellaista, näytti olevan kurja paikka Lily Bartille, mutta hän ei ollutkaan koskaan kyennyt ymmärtämään sellaisen maailman lakeja, joka oli niin valmis jättämään hänet pois laskelmistaan.

Hän alkoi riisuutua soittamatta palvelustyttöään, jonka hän oli lähettänyt maata. Hän oli ollut kyllin kauan toisten ihmisten huvitusten kahleissa ajatellakseen niitäkin, jotka olivat riippuvaisia hänen mielihaluistaan, ja joskus hän katkeroituneena ajatteli, että hän oli palvelustyttönsä kanssa samassa asemassa sillä erotuksella vain, että tämä sai palkkansa säännöllisemmin kuin hän.

Istuessaan peilin edessä kampaamassa tukkaansa hänen kasvonsa näyttivät ontoilta ja kalpeilta, ja hän kauhistui huomatessaan kaksi pientä viivaa lähellä suutaan, kaksi hienoa viirua pehmeässä poskipielessä.

"Oho, minun täytyy lakata kiusaamasta itseäni!" huudahti hän. "Ei se ole sähkövalon ansiota —" mietti hän, kimmoten istuimeltaan ja sytyttäen toilettipöydällä olevat kynttilät.

Hän väänsi kiinni seinävalot ja tarkasteli itseään kynttilävalossa. Hänen valkoiset soikeat kasvonsa sukelsivat ikäänkuin epäröiden esille varjojen taustalta, lepattavan valon kietoessa sen kuin usvaan. Mutta molemmat suun ympärillä olevat viivat pysyivät.

Lily nousi ja riisuutui nopeasti.

"Ainoana syynä on se, että olen väsynyt ja että minulla on niin ikävää ajattelemista", toisteli hän, ja hänestä tuntui lisääntyneeltä, että pienet huolet jättivät jälkensä kauneuteen, joka oli hänen ainoa puolustuksensa niitä vastaan.

Mutta ikävät asiat eivät tahtoneet jättää häntä. Hän käänsi väsyneesti ajatuksensa jälleen Percy Gryceen, kuten kulkija nostaa hartioilleen raskaan taakan ja jatkaa raatamistaan lyhyen levon jälkeen. Hän oli varma siitä, että hän oli "vetänyt maihin" hänet. Vielä muutamien päivien työ ja hän tahtoi saada palkkansa. Mutta itse palkka tuntui vastenmieliseltä juuri silloin: voitonajatus ei voinut innostaa häntä. Se oli oleva lepoa ikävyyksistä, ei mitään muuta – ja miten vähäiseltä se olisi näyttänyt hänestä muutamia vuosia aikaisemmin! Hänen kunnianhimonsa oli vähitellen surkastunut. Mutta miksi hän oli epäonnistunut? Oliko se hänen oma syynsä vai kohtalon syy?

Hän muisteli, miten hänen äidillensä, heidän menetettyään omaisuutensa, oli tapana sanoa hänelle jonkinlaisella ylpeällä kostonhimolla: "Mutta sinä saat sen vielä takaisin – saat sen vielä takaisin näölläsi..." Tuohon muistoon liittyi koko joukko muita, ja hän makasi pimeässä muistellen menneisyyttä, josta hänen nykyisyytensä oli kehittynyt.

Talo, jossa ei kukaan koskaan syönyt päivällistä kotona, ellei ollut "seuraa"; ovikello, joka soi alituisesti, eteispöytä, jolle satamalla satoi nelikulmaisia koteleja, jotka kiireesti avattiin, ja pitkulaisia kääröjä, jotka saivat tomuttua pronssiastian pohjassa; joukko ranskalaisia ja englantilaisia palvelustyttöjä, jotka tulivat ja menivät; yhtä vaihtuva lakeijojen ja lapsenhoitajien lauma, riitaa ja toraa ruokasäiliössä, kyökissä ja salongissa; pikaisia lähtöjä Eurooppaan ja palatessa täyteen ahdettuja matka-arkkuja ja loppumatonta tavaroiden purkamista monta päivää; puoli vuotta kestäviä keskusteluja siitä, missä kesä vietettäisiin, ikäviä taloudellisia välikohtauksia ja sitten tuntuvaa kulutuksen vähentymistä – sellaisia olivat Lily Bartin ensimmäiset muistot.

Tuon kodiksi kutsutun sekasotkun ohjaket olivat voimakkaan ja päättäväisen äidin käsissä, joka oli vielä kyllin nuori tanssiakseen tanssiaispukunsa repaleiksi, kun taas puolueettoman isän utuinen ulkonainen olemus oli hovimestarin ja sen miehen välimuoto, joka tuli asettamaan kelloja oikein. Lapsenkin silmillä katsottuna rouva Hudson Bart oli näyttänyt nuorelta; mutta Lilyn koko muistiajan hänen isänsä oli ollut kaljupäinen ja hieman kumarassa, harmaita hiuksia päässä ja käynti väsynyttä. Lily oli tyrmistynyt saatuaan sittemmin tietää, että isä oli vain kaksi vuotta äitiä vanhempi.

Lily näki isäänsä harvoin päiväsaikaan. Tämä oli koko päivän "kaupungilla", ja talvisaikaan Lily kuuli vasta pitkältä hämärän tultua hänen uupuneet askeleensa portaissa ja hänen kätensä lukuhuoneen ovella. Hän tahtoi suudella Lilyä hiljaa ja tehdä pari kysymystä lapsenhoitajalle tai kotiopettajalle. Sitten rouva Bartin palvelustyttö tuli muistuttamaan hänelle, että hänen oli oltava päivällisillä ulkona, ja hän riensi pois nyökäten Lilylle. Kesäiseen aikaan, kun hän oli heidän kanssaan sunnuntairetkellä Newportissa tai Southamptonissa, hän oli raihnaisempi ja hiljaisempi kuin talvella. Lepo näytti väsyttävän häntä, ja hän istui tuntikausia tuijottaen merelle hiljaisesta verannansopukasta, huomaamatta vaimonsa meluavaa olemassaoloa. Tavallisesti kuitenkin rouva Bart ja Lily matkustivat kesäksi Eurooppaan, ja ennenkuin laiva oli puolitiessä, Mr. Bart oli häipynyt taivaanrannan taa. Joskus hänen tyttärensä kuuli häntä syytettävän siitä, ettei hän ollut jouduttanut rouva Bartin rahalähetystä. Mutta enimmäkseen häntä ei koskaan mainittu tai ajateltu, kunnes hänen kärsivällinen ja kumarainen olemuksensa näyttäytyi New Yorkin satamassa ikäänkuin mikäkin puskuri hänen vaimonsa uhkeiden matkatavaroiden ja amerikkalaisen tullialueen välillä.

Hajanaista ja levotonta oli perhe-elämä Lilyn tyttövuosina: alituista huvittelua ja alituista rahantarvetta. Lily ei muistanut pienäkään aikaa, jolloin olisi ollut kylliksi rahaa, ja hänen isänsä näytti aina jollakin epämääräisellä tavalla valittavan puutetta. Se ei tietenkään voinut olla rouva Bartin vika, joka oli tuttaviansa kesken "erinomaisen talousihmisen" maineessa. Hän oli erinomainen sen

rajattoman vaikutuksen vuoksi, minkä hän sai aikaan rajoitetuilla keinoilla. Ja talonrouvan ja hänen tuttavapiirinsä mielestä oli sankarillista elää ikäänkuin olisi paljon rikkaampi kuin mitä pankkikirja osoitti.

Lily oli tietenkin ylpeä äitinsä kyvystä tässä suhteessa: hän oli kasvatettu siinä uskossa, että on pidettävä hyvä ruokakomento ja, kuten rouva Bart sanoi, käytävä "säädyllisesti puettuna", maksoi mitä maksoi. Rouva Bartin Pahin moite miehelleen oli kysyä häneltä, halusiko hän vaimonsa "elävän kerjäläisen tavoin", ja kun hänen kielteistä vastaustaan pidettiin aina ikäänkuin oikeutuksena sähkösanomalla tilata Parisista ylimääräinen puku tai kaksikin ja telefonoida kultasepälle, että tämä lähettäisi hänelle sittenkin kotiin turkoosinsinisen rannerenkaan, jota rouva Bart oli ollut katsomassa sinä aamuna.

Lily tunsi ihmisiä, jotka "elivät kuin kerjäläiset", ja heidän ulkoasunsa ja ympäristönsä teki oikeutetuksi hänen äitinsä vastenmielisyyden sellaista elämäntapaa kohtaan. Ne olivat enimmäkseen sukulaisia, jotka asuivat likaisissa taloissa ja joiden vastaanottohuoneen seinillä oli kuparipiirroksia Colen Elämän kulku-teoksesta ja joiden huonosti puettut sisäköt sanoivat "minä menen katsomaan" vieraille, jotka olivat kutsuttuja sellaiseen aikaan, jolloin kaikki säädylliset ihmiset ovat ulkona. Harmittavaa tässä oli, että useat näistä sukulaisista olivat rikkaita, niin että Lily johtui ajattelemaan, että ihmiset elävät kuten kerjäläiset vapaasta tahdostaan ja ilman varsinaista käyttöohjetta. Tämä antoi hänelle harkitun ylemmyyden tunteen eikä hän tarvinnut rouva Bartin huomautuksia perhesaitureista kasvattaakseen luontaista elävää taipumustaan loistoon.

Lily oli 19-vuotias, kun olosuhteet saivat hänet tarkistamaan maailmankatsomustaan.

Edellisenä vuonna hän oli alkanut häikäisevällä tavalla ottaa osaa seuraelämään raskaiden vekseliukkospilvien säestäessä. Alkajaisleimahdus viipyi vielä taivaanrannalla, mutta pilvi oli synkentynt, ja äkkiä se purkautui. Tuo äkillisyys lisäsi kauheutta; ja oli vieläkin aikoja, jolloin Lily eli uudelleen tuskallisen elävästi sen päivän jokaisen yksityisseikan, jona isku kohtasi. Hän oli äitinsä kanssa istunut aamiaispöytään, jossa oli *chaufroix*'ta ja kylmää lohta edellisen illan päivällisiltä: ihme kyllä oli rouva Bart siinä suhteessa säästäväinen, että yksityisoloissa syötiin kutsuaterioiden herkkutähteitä. Lily tunsi tuota miellyttävää ikävää, joka on nuoren ihmisen rangaistus siitä, että on tanssinut itsensä loppuun; mutta hänen äitinsä, huolimatta muutamista viiruista suun ympärillä ja keltaisista kiehkuroista ohimoilla, oli niin hilpeä, päättäväinen ja raikasvärinen, ikäänkuin hän olisi nukkunut hyvin rauhallisesti yönsä.

Keskellä pöytää sulavan kastanjajäätelön ja sokeroitujen kirsikkojen välillä kohotti joukko Amerikan kaunokkeja vankkoja runkojaan. Niiden latvat ulottuivat yhtä korkealle kuin rouva Bartin pää, mutta niiden ruusunpuna oli haalistunut, ja Lilyn sopivaisuuden tunnetta loukkasi niiden ilmaantuminen vielä aamiaispöytään.

"Äiti," sanoi hän moittivasti, "minusta meidän pitäisi hankkia muutamia tuoreita kukkia aamiaispöytään. Muutamia valley-liljoja."

Rouva Bart tuijotti häneen. Hänen oma tarkkuutensa oli kohdistunut vain maailmaan, eikä hän välittänyt siitä, miltä aamiaispöytä näytti, jollei aamiaisilla ollut ketään vierasta. Mutta hän hymyili tyttärensä viattomuudelle.

"Valley-liljat", sanoi hän rauhallisesti, "maksavat kaksi dollaria tusina tähän vuodenaikaan."

Lilyyn se ei vaikuttanut mitään. Hän tiesi hyvin vähän rahan arvosta.

"Tämä vaasi täyttyy kuudesta tusinasta", tuumi hän.

"Kuusi tusinaa mitä?" kuului hänen isänsä ääni ovelta.

Naiset katsahivat ylös hämmästyneinä; oli lauantai ja Mr. Bartin ilmaantuminen aamiaiselle oli odottamatonta. Mutta ei hänen vaimonsa eikä tyttärensä välittäneet kysellä sen enempää.

"Olin juuri sanomassa", alkoi Lily, "että minusta on vastenmielistä nähdä kuihtuneita kukkia aamiaispöydässä; ja äiti sanoo, ettei kimppu valley-liljoja maksa enempää kuin kaksitoista dollaria. Saanko ilmoittaa kukkakauppiaille, että hän lähettää niitä joka päivä?"

Hän nojasi luottavaisesti isän puoleen: tämä harvoin kielsi häneltä mitään, ja rouva Bart oli opettanut tyttärensä keskustelemaan isän kanssa, kun hänen omista pyynnöistään ei ollut apua.

Mr. Bart istui liikkumatta, hän tuijotti yhä loheen, ja hänen alaleukansa värisi. Hän näytti myöskin kalpeammalta kuin tavallisesti ja hänen ohut tukkansa riippui huolimattomasti otsalla. Äkkiä hän katsoi tyttärensä ja nauroi. Nauru oli niin outoa, että Lily punastui: hän luuli tehneensä itsensä naurunalaiseksi, ja hänen isänsä näytti näkevän jotakin naurettavaa hänen pyynnössään. Ehkä isästä oli hassua, että hän vaivasi häntä sellaisella pikkuasialla.

"Kaksitoista dollaria – kaksitoista dollaria päivässä kukkiin? Totta totisesti, hyvä lapsi, tilaa kahdentoista sadan arvosta." Isä yhä nauroi.

Rouva Bart loi häneen nopean silmäyksen.

"Teidän ei tarvitse odottaa, Poleworth – soitan, kun tarvitaan", sanoi hän palvelijalle.

Tämä vetäytyi pois ikäänkuin itsekseen paheksuen, jättäen chauffroix'n tähteet sivupöydälle.

"Mikä sinun on, Hudson? Voitko pahoin?" sanoi rouva Bart vakavasti.

Hän ei sietänyt kohtauksia, jotka eivät olleet hänen itsensä toimeenpanemia, ja hänestä oli ilkeää, että talon isäntä rupesi konstailemaan palvelijoiden läsnäollessa.

"Voitko pahoin?" toisti hän.

"Pahoinko? – En, olen menettänyt omaisuuteni", vastasi Mr. Bart.

Lily hypähti ylös pelästyneenä, ja rouva Bart nousi seisoalleen.

"Menettänyt omaisuutesi —?" huudahti hän. Mutta hilliten heti itsensä hän kääntyi rauhallisin kasvoin Lilyyn päin.

"Pane ruokasäiliön ovi kiinni", hän sanoi.

Lily totteli ja kun hän kääntyi jälleen huoneeseen päin, istui hänen isänsä ja nojasi molemmilla kyynäpäillään pöytään, lohilautanen niiden välissä, ja pää käsien varassa.

Rouva Bart seisoi hänen vierellään kalpein kasvoin, mikä teki hänen tukkansa luonnottoman keltaiseksi. Hän katsoi Lilyyn, kun tämä lähestyi; hänen katseensa oli kauhea, mutta ääneensä hän sai kamalan hilpeyden.

"Isäsi ei voi hyvin – hän ei tiedä, mitä hän sanoo. Ei se ole mitään – mutta parasta on, että sinä menet huoneeseesi, äläkä sano mitään palvelijoille", lisäsi hän.

Lily totteli. Hän totteli aina, kun äiti puhui tuolla äänellä. Rouva Bartin sanat eivät olleet pettäneet häntä: hän tiesi heti, että he olivat menettäneet omaisuutensa. Niinä pimeinä hetkinä, jotka seurasivat, tuo kauhea tosiasia loi varjonsa myöskin isän hitaaseen ja vaikeaan kuolemaan. Hän sammui lakattuaan täyttämästä tehtävätään, ja rouva Bart istui hänen vuoteensa ääressä ikäänkuin matkustaja, joka odottaa myöhästyneen junan lähtöä. Lilyn tunteet olivat herkemmat: hän sääli isäänsä pelästyneellä, tehottomalla tavalla. Mutta se seikka, että isä oli enimmäkseen ajat tiedottomassa tilassa ja että hänen huomionsa Lilyn pujahtaessa huoneeseen kääntyi hänestä hetken kuluttua pois, teki hänet vielä vieraammaksi kuin ennen, jolloin hän ei ollut koskaan tullut kotiin ennenkuin pimeän tultua. Lilystä tuntui kuin hän olisi aina nähnyt hänet verhon – ensin unen, sitten välimatkan ja välinpitämättömyyden läpi – ja nyt oli sumu sakeutunut melkein läpinäkymättömäksi. Jos hän olisi tehnyt hänelle yhdenkään palveluksen tai vaihtanut hänen kanssaan yhdenkään hellän sanan, niin tyttären vaisto olisi herännyt hänessä. Mutta hänen säälinensä, joka ei löytänyt ilmaisumuotoa, jäi tarkasteluasteelle ja siihen loi varjonsa äidin hellittämätön katkeruus. Jokainen rouva Bartin katse ja teko näytti sanovan: "Sinä suret häntä nyt – mutta tunteesi kyllä muuttuvat, kun näet, mitä hän on tehnyt meille."

Lily tunsu helpotusta, kun isä kuoli.

Sitten tuli pitkä talvi. Oli jäänyt hieman rahaa, mutta rouva Bartin mielestä se oli pahempaa kuin ei mitään – se oli pelkkää ivaa siitä, mihin hän oli oikeutettu. Mitä arvoa oli elämällä, jos piti elää kuin kerjäläinen? Hän vaipui jonkinlaiseen välinpitämättömyyteen, tylsään vihaan kohtaloa vastaan. Hänen "taloudenpitotaitonsa" hylkäsi hänet tai hän ei ollut enää kyllin ylpeä harjoittaakseen sitä. Oli

kyllä hyvä "pitää taloutta", kun saattoi pitää omat ajoneuvot, mutta kun ei parhaalla tahdollaankaan saattanut salata sitä seikkaa, että oli kuljettava jalan, niin ei kannattanut enää koettaa.

Lily kulki äitinsä kanssa paikasta toiseen käyden vastavierailuilla sellaisten tuttujuu- luona, joiden taloudenpitoa rouva Bart oli arvostellut ja jotka valittivat sitä, että hän antoi Lilyn nauttia eineensä sängyssä, kun tyttären tulevaisuus oli epävarma, ja oleskellen nyt halvoissa mannermaan täysihoitoloissa, missä rouva Bart pysytteli itsepintaisesti poissa onnettomuustoveriensä niukoista teekkekereistä. Hän karttoi erittäin huolellisesti vanhoja seuraystäviään ja entisten menestystensä näyttämöjä. Köyhyys tuntui hänestä sellaiselta epäonnistumisen tunnistamiselta, että se läheni häpeää. Ja hän keksi sääliväisyyden varjon ystävällisimmässäkkin lähenemisyrityksessä.

Eräs ajatus lohdutti häntä: se oli Lilyn kauneus. Hän tarkasteli sitä jonkinlaisella intohimolla, ikäänkuin se olisi ase, jonka hän oli ovelasti muovailnut kostaakseen. Se oli heidän onnensa viimeinen tuki, se keskipiste, jonka ympärille heidän elämänsä oli rakennettava uudelleen. Hän valvoi sitä huolellisesti, ikäänkuin se olisi hänen omaisuuttaan ja Lily vain sen hoitaja. Ja koetti teroittaa tämän mieleen edesvastuuntunnetta, jota sellainen tehtävä vaati. Hän seurasi ajatuksissaan toisten kaunotarten elämänuraa huomauttaen tyttarelleen, mitä sellainen lahja saattoi tuoda mukanaan ja mietiskellen niiden kauhistuttavaa esimerkkiä, jotka siitä huolimatta eivät olleet päässeet toiveidensa perille; rouva Bartin mielestä vain tyhmyys saattoi selittää heidän valitettavan epäonnistumisensa. Hän moitti niin katkerasti rakkaudesta solmittuja avioliittoja, että Lily olisi luullut hänen oman avioliittonsa olleen sitä lajia, jollei rouva Bart olisi usein vakuuttanut, että hänet oli siihen "taivutettu" – kuka sen oli tehnyt, sitä hän ei koskaan selvittänyt.

Lilyyn teki asianomaisen vaikutuksen hänen äitinsä suurenmoinen sopivien tilaisuuksien hyväkseen käyttäminen. Hänen nykyisen elämänsä harmaudesta oli hänet vapauttava sellainen elämä, johon hän tunsii olevansa oikeutettu. Vähemmän selväjärkiselle rouva Bartin neuvot olisivat voineet olla vaarallisia, mutta Lily ymmärsi, että kauneus on vain menestyksen raaka-aine ja että sen käyttäminen menestyäkseen vaatii toisia keinoja; ja pian hän oppi näkemään, että kaunis ihminen tarvitsee enemmän tahdikkuutta kuin keskinkertaisen näköinen.

Hänen kunnianhimonsa ei ollut yhtä kursailematonta kuin rouva Bartin. Eräs tämän valituksenaiheita oli ollut se, että hänen miehensä – aikaisempina aikoina, ennenkuin hän oli liian väsynyt – oli kuluttanut iltansa "lukemalla runoutta", kuten rouva Bart sanoi; ja Mr. Bartin kuoleman jälkeen huutokaupattavaksi asetettujen tavaroiden joukossa oli muutamia kymmeniä pölyttyneitä nidoksia, jotka olivat joutuneet hänen pukuhuoneensa hyllyille kenkien ja lääkepullojen joukkoon. Lilyssä oli tunnesuoni, ehkä peräisin samasta lähteestä, joka antoi hänen jokapäiväisimmillekin hommilleen ihanteellisuuden vivahduksen. Hän mielellään ajatteli kauneuttaan hyvän välikappaleeksi, joka antaisi hänelle tilaisuuden saavuttaa aseman, missä hän käyttäisi vaikutustaan yhdistääkseen jollakin tavoin hienostuneisuuden ja hyvän maun. Hän ihaili maalauksia ja kukkia ja tunteellista runoilua eikä hän päässyt siitä ajatuksesta, että sellainen jalosti hänen haluaan menestyä elämässä. Hän ei kuitenkaan huolehtinut joutua yksinomaan rikkaisiin naimisiin: hän salaisesti häpesi äitinsä kursailematonta rahanhimoa. Lily olisi mieluummin halunnut englantilaista aatelismiestä, joka pyrki valtiolliseen asemaan ja jolla olisi suuret maatilat; tai sitten italialaista ruhtinasta, jolla olisi linna Apenniineilla ja perinnöllinen virka Vatikaanissa. Kaikella kadonneella oli hänestä romanttinen viehätys, ja hän kuvitteli mielellään seisovansa kaukana Quirinalin arkipäiväisestä tungoksesta ja touhusta ja uhraavansa huvituksensa kuolemattoman traditionsin vaatimuksille.

Kuinka kaukana tämä kaikki näytti jo olevan! Nuo kunnianhimoiset haaveet olivat tuskin tyhjempää ja lapsellisempää kuin aikaisemmatkaan, joiden keskipisteenä oli ollut ranskalainen liikkuva nukke, jolla oli oikeat hiukset. Oliko siitä vasta kymmenen vuotta, kun hän oli mielikuvituksessaan ollut kahden vaiheilla, valitako englantilainen kreivi vai italialainen ruhtinas? Hänen ajatuksensa vaelsivat taipumatta tuon kaamean väliajan yli...

Kahden vuoden nälkäisen vaelluksen jälkeen oli rouva Bart kuollut – kuollut syvään inhoon. Hän oli vihannut köyhyyttä ja köyhyys oli hänen kohtalonsa. Hänen kuvittelunsa Lilyn joutumisesta loistaviin naimisiin olivat haihtuneet vuoden kuluttua.

"Eihän sinua voi kukaan ottaa, jollei kukaan sinua näe – ja miten sinua voi nähdä kukaan näissä sopukoissa, joihin olemme joutuneet?" Näin hän valitteli. Ja viimeiseksi hän vannotti tytärtään, että tämä nousisi köyhyydestä, jos suinkin voisi.

"Älä heittäydy sen valtaan ja anna sen painaa itseäsi alas. Taistele itsellesi siitä ulospääsy jollakin tavalla – olet nuori ja voit sen tehdä", vakuutti hän.

Rouva Bart oli kuollut eräällä lyhyellä New Yorkissa käynnillään, ja Lily joutui yht'äkkiä perheneuvottelun keskustaksi. Tähän neuvotteluun otti osaa varakkaita sukulaisia, joita hänet oli opetettu halveksimaan, koska he elivät kuin kerjäläiset. Heillä mahtoi olla aavistus tästä, kosk'ei kukaan heistä osoittanut erikoista halua hänen seuraansa. Niinpä kysymys uhkasi jäädä ratkaisematta, kunnes rouva Peniston ilmoitti huoasten: "Otan hänet koetteeksi yhdeksi vuodeksi."

Jokainen osoitti hämmästyttä, mutta salasi sen, jottei se pelästyttäisi rouva Peniston tarkistamaan päätöstään.

Rouva Peniston oli herra Bartin sisar ja leski, ja vaikk'ei hän ollutkaan mitenkään sukukunnasta rikkain, niin sen muut jäsenet esittivät siitä huolimatta runsaasti syitä, miksi hän oli aivan kuin kohtalon määräämä ottamaan Lilyn huomaansa. Ensiksikin hän oli yksin ja nuori seuralainen sopisi hänelle erinomaisesti. Sillä hän matkusteli silloin tällöin, ja Lilyn vieraiden tapojen tuntemus – jota hänen vanhoillisemmat sukulaisensa valittivat onnettomuutena – tekisi hänet sopivaksi toimimaan jonkinlaisena matkaoppaana. Mutta nämä näkökannat eivät erikoisesti viehättäneet rouva Peniston. Hän oli ottanut tytön aivan yksinkertaisesti siitä syystä, ettei kukaan muu tahtonut ottaa häntä ja koska hänen oli vaikea osoittaa julkisesti itsekkyyttä. Rouva Penistonin olisi ollut mahdotonta olla sankarillinen autiolla saarella, mutta häntä ympäröivän pikku maailmansa nähden hän osoitti jonkinlaista hyväntahtoisuutta toimissaan.

Hän löysi veljentyttäressään miellyttävän seuralaisen. Hän oli odottanut Lilyn olevan itsepäisen, kriittillisen ja "vieraan" – sillä rouva Penistonillakin oli, vaikkakin hän oli joskus matkustanut vieraissa maissa, perheen kammo kaikkea vierasta kohtaan – mutta tyttö osoittikin taipuvaisuutta, joka tarkkanäköisemmälle henkilölle kuin rouva Penistonille olisi ollut vähemmän vakuuttavaa kuin nuoruuden avoin itsekkyyks. Onnettomuus oli tehnyt Lilyn taipuisaksi, ei paaduttanut häntä, ja taipuisa aines on kestävämpi kuin jäykkä.

Rouva Peniston ei kuitenkaan kärsinyt veljentyttärensä mukautuvaisuudesta. Lilyllä ei ollut aikomusta käyttää hyväkseen tätinsä hyvää luontoa. Hän oli todellakin kiitollinen hänelle tarjotusta suojasta: rouva Penistonin kodin uhkea sisustus ei ainakaan ulkonaisesti vaikuttanut likaiselta. Mutta likaisuus on ominaisuus, joka verhoutuu kaikenlaisiin valepukuihin. Ja Lily huomasi pian, että se oli yhtä salaisesti hänen tätinsä kalliissa elämäntavassa kuin jonkun mannermaatäysihoitolan kituvassa elämässä.

Rouva Peniston kuului niihin henkilöihin, jotka ovat elämän täyteenä. Oli mahdotonta uskoa, että hän oli koskaan itse ollut toiminnan polttopisteenä. Suurin tekijä hänen elämässään oli se, että hänen isoäitinsä oli ollut eräs Van Alstyne. Tämän suhteen todisteena tuon entisen New Yorkin hyvinvoivan ja yritteliään tuen kanssa oli rouva Penistonin salongin kylmä sirous ja hänen erinomainen ruokakomentonsa. Hän kuului siihen vanhojen newyorkilaisten luokkaan, joka on aina viettänyt hyvää elämää, käynyt hyvin puettuna ja tehnyt vähän muuta. Ja näihin perinnöllisiin velvollisuuksiin rouva Peniston mukautui uskollisesti. Hän oli ollut aina elämän "päättäkätsoja" ja hänen henkinen elämänsä oli niiden pienten peilien kaltainen, joita hänen saksalaisten esi-isänsä oli tapana kiinnittää ikkunoidensa ulkopuolelle, niin että he saattoivat sisältä rauhassa katsella, mitä kadulla tapahtui.

Rouva Penistonilla oli maatila New Jerseyssä, mutta hän ei ollut oleskellut siellä koskaan miehensä kuoleman jälkeen. Se oli järkyttävä tapahtuma, joka näytti pysyvän hänen muistissaan

niiden henkilökohtaisten muistojen jakokohtana, jotka muodostivat hänen keskustelunsa aiheen. Hän muisti erinomaisesti tapahtuma-ajat ja saattoi kertoa ykskaks, oliko salonkiin pantu uudet verhot ennen vai jälkeen Mr. Penistonin kuolintaudin.

Rouva Penistonin mielestä maallaolo oli yksinäistä ja puut kosteita, ja hän pelkäsi härkiä. Välttääkseen sellaisia ikävyyksiä hän oleskeli suurissa kylpypaikoissa, joissa hän asettui asumaan vuokrataloon ja katseli elämää verantansa verhojen läpi. Sellaisen huoltajan hoivissa Lilylle kävi pian selväksi, että hän saattoi nauttia vain niistä aineellisista eduista, joita hyvä ruoka ja kalliit vaatteet tarjosivat, ja vaikkakaan hän ei ollenkaan halveksinut näitä, hän olisi ne iloisella mielellä vaihtanut siihen, mitä rouva Bart oli opettanut hänen pitämään onnenpotkauksina. Hän huokasi ajatellessaan, mitä hänen äitinsä ylpeä tarmo olisi saanut aikaan, jos heillä olisi ollut käytettävään rouva Penistonin varat. Lilyllä itselläänkin oli runsaasti tarmoa, mutta sitä rajoitti välttämättömyys mukautua tätinsä tapoihin. Hän näki, että hänen on pysyteltävä rouva Penistonin suosiossa, kunnes hän saattoi seisoa omilla jaloillaan, kuten rouva Bart olisi sanonut. Lilyllä ei ollut halua köyhään seikkailevaan elämään, ja jättäytyessään rouva Penistonin hoiviin hän oli jossakin määrin omaksunut tämän passiivisen elämäntavan. Hän oli kuvitellut ensin, että hänen olisi helppo saada tätinsäkin hänen oman toimeliaisuutensa piiriin, mutta rouva Penistonissa oli jäykkää voimaa, jota vastaan hänen veljentyttärensä ponnistukset olivat turhat. Koettaa saattaa hänet toimivaan elämään oli samaa kuin kiskoa irti huonekalua, joka on kiinnitetty lattiaan. Hän ei kuitenkaan vaatinut Lilyä pysymään yhtä liikkumattomana: hänellä oli kaikkien amerikkalaisten holhoojien suvaitsevaisuus nuoruuden elämänhalua kohtaan. Hän oli suvaitsevainen myöskin muutamia muita veljentyttärensä tapoja kohtaan. Hänestä tuntui luonnolliselta, että Lily kulutti kaikki rahansa vaatteisiin, ja hän täydensi tytön niukkoja tuloja satunnaisilla "sievillä lahjoilla", joita oli tarkoitus käyttää samaan tarkoitukseen. Lily, joka oli erittäin käytännöllinen, olisi mieluummin halunnut määrättyä avustusta, mutta rouva Penistonista olivat mieleen ne ajoittaiset kiitollisuuden osoitukset, joita odottamattomat pankkiosoitukset herättivät, ja hän oli ehkä kyllin viisas huomataksaan, että sellainen antamistapa piti hänen veljentyttäressään yllä terveellistä riippuvaisuuden tunnetta.

Sen enempiä ei rouva Peniston ollut tuntenut olevansa velvollinen pitämään hänestä huolta: hän oli yksinkertaisesti ollut syrjässä antaessaan tytön käydä kamppailuun. Lily oli siihen käynytkin, ollen ensin varma voitostaan, sitten vähitellen vähentäen vaatimuksiaan, kunnes hän tällä hetkellä huomasi taistelevansa jalansijasta sillä leveällä alalla, joka näytti kerran olevan kokonaan hänen valloitettavissaan. Miten se tapahtui, sitä hän ei tiennyt. Välistä hän ajatteli, että se oli rouva Penistonin liiallisen passiivisuuden syy, välistä taas hän pelkäsi, ettei hän itse ollut ollut kyllin passiivinen. Oliko hän osoittanut kohtuutonta voiton intoa? Oliko häneltä puuttunut kärsivällisyyttä, taipuvaisuutta ja teeskentelykykyä? Olipa hänellä liian paljon näitä vikoja tahi olipa hän niistä liian vapaa, se oli samantekevää hänen epäonnistumisensa lopputulokseen nähden. Nuorempia ja jokapäiväisempiä tyttöjä oli joutunut tusinoittain naimisiin, mutta hän oli 29-vuotias ja yhä Miss Bart.

Hän alkoi saada vihaisia kapinapuuskia kohtaloa vastaan, haluten vapautua rodustaan ja viettää itsenäistä elämää. Mutta millaista tuo elämä tulisi sitten olemaan? Hänellä oli tuskin kylliksi rahaa maksaakseen ompelijattarensa ja pelilaskut, eikä yksikään niistä hajanaisista intresseistä, jotka hänen mielestään ansaitsivat taipumuksen nimen, kyennyt tekemään hänen elämäänsä tyytyväiseksi huomaamattomassa asemassa. Oi ei, hän oli liian älykäs ollakseen epärehellinen itseään kohtaan. Hän tiesi vihaavansa vähäpätöistä elämää kuten äitinsäkin oli tehnyt ja viimeiseen hengenvetoonsa asti hän arveli taistelevansa sitä vastaan, laahaten itseään yhä uudelleen ylös, kunnes pääsisi menestyksen valoisille huipuille, jonka pinta oli liukas kavuta.

IV

Seuraavana aamuna Miss Bart löysi einetarjottimeltaan kirjelapun emännältään.

"Paras Lily", oli siinä, "jollei ole liian vaivaloista laittautua kuntoon kello kymmeneksi, niin tule työhuoneeseeni auttamaan minua muutamissa ikävissä asioissa?"

Lily työnsi kirjelapun syrjään ja vaipui tyynylleen huoaten. *Oli* vaivaloista laittautua kuntoon kello kymmeneksi – mitä Bellomontissa pidettiin jotenkin yhtä varhaisena kuin auringonnousunaikaa – ja hän tiesi liiankin hyvin, mitä lajia nuo kysymyksessä olevat ikävät asiat olivat. Miss Pragg, sihteeri, oli kutsuttu pois, ja olisi kirjoitettava kirjeitä ja päivälliskortteja, etsittävä tietymättömiä osoitteita ja suoritettava muita seuraelämän rasituksia. Oli kuin itsestään selvää, että Miss Bart täyttäisi aukon sellaisissa odottamattomissa tapauksissa ja tavallisesti hän taipui velvollisuuteensa napsimatta.

Tänään kuitenkin uudistui tuo orjuuden tunne, jonka oli aiheuttanut hänen shekkikirjansa tarkastelu edellisenä yönä. Kaikki ympärillä oli omansa herättämään helppouden ja mieltymyksen tunnetta. Avonaisista ikkunoista tulvi sisään syyskuun aamun raikkaus ja keltaisten lehtien lävitse hän näki pensasaitojen ja pengermien takana leviävän puutarhan etäämpänä yhä luonnonomaisempaa aallonmuotoisine epätasaisuuksineen. Hänen palvelijattarensa oli sytyttänyt pikku valkean liedelle ja se sulautui iloisesti auringonvaloon, joka paistoi yli sammalenvihreän maton. Vuoteen vieressä oli pöytä, jolla oli einetarjotin sopusointuisine porsliineineen ja hopeineen ja orvokkikimppu ohuessa lasissa ja aamulehti hänen kirjeidensä alla. Nämä harkitun ylellisyyden merkit eivät tarjonneet Lilylle mitään uutta. Mutta vaikka ne muodostivat osan hänen ilmapiiristään, hän ei koskaan kadottanut herkkyyttään niiden viehätökselle.

Rouva Trenorin kutsukirje toi kuitenkin äkkiä hänen mieleensä hänen riippuvaisen asemansa, ja hän nousi ja pukeutui ärtyneellä mielellä, jota osoittamaan hän tavallisesti oli liian varovainen. Hän tiesi, että sellaiset mielenliikunnot jättävät merkkejä kasvoihin yhtä hyvin kuin luonteeseenkin, ja hän oli päättänyt ottaa vaaria niistä pienistä rypyistä, jotka hän oli huomannut yöllä itseään tarkastellessaan.

Rouva Trenorin tervehdyksen sävy lisäsi hänen suuttumustaan. Jos joku kerran on riistäytynyt vuoteesta niin varhain ja tullut säteilevänä ja raikkaana yksitoikkoiseen kirjelappujen kirjoittamiseen, niin näytti jokin tunnustus uhrauksesta olevan paikallaan. Mutta rouva Trenorin äänensävy ei osoittanut, että hän tajusi tämän.

"Ah, Lily, se oli kiltisti sinulta", hän melkein huokasi kirjeiden, laskujen ja muiden paperien ylitse, jotka antoivat ympäristöön soveltumattoman kauppahuoneen leiman hänen kirjoituspöytänsä sirolle loistoille.

"Tänä aamuna on näin kauhean paljon ikävää työtä", lisäsi hän raivaten tyhjää tilaa sekasotkun keskellä ja nousten jättääkseen paikkansa Miss Bartille.

Rouva Trenor oli pitkä, vaalea nainen, jonka pituus parahiksi esti hänen näyttämästä liika lihavalta. Hänen verevä vaaleutensa teki sen, että vaikka hän oli joitakuita vuosia yli neljäkymmenen, ei siitä huomannut muuta jälkeä kuin kasvonpiirteiden vähentyneen ilmehikkäisyyden. On vaikea määritellä häntä muuten kuin sanomalla, että hän näytti olevan olemassa vain ottaakseen vastaan vieraita, ei niin paljon jostakin liioitellusta vieraanvaraisuuden vaistosta kuin siitä, ettei hän voinut sietää elämää muutoin kuin suuressa seurassa. Hänen intressiensä kollektiivinen luonne vapautti hänet sukupuolensa tavallisista kilpailuista ja hän vihasi syvästi naisia, jotka luulivat antavansa suurempia päivällisiä tai hauskempia kutsuja kuin hän itse. Koska hänen seuraelämälahjansa – Mr. Trenorin pankkitilin turvissa – takasi hänelle melkein aina lopullisen voiton sellaisissa kilpailuissa, niin menestys kehitti hänessä reilua hyväntahtoisuutta muita sukupuolensa jäseniä kohtaan.

"Oli suorastaan epäinhimillistä, että Pragg lähti nyt", selitti rouva Trenor, kun hänen ystävättärensä oli istunut kirjoituspöydän ääreen. "Hän sanoi sisarensa saavan pian pieniä –

ikäänkuin se olisi kutsujen pitoa! Minä joudun aivan sekaisin ja siitä syntyy kauheaa melua. Ollessani Tuxedossa kutsuin paljon vieraita ensi viikoksi ja minä kadotin luettelon enkä muista, ketä tulee. Ja tästäkin viikosta on tulemassa myöskin kauhea hämminki – ja Gwen Van Osburgh kertoo varmaankin äidilleen, kuinka ikävää täällä oli. En ajatellut kutsua Wetheralleja – se oli Gus'ien erehdys. He paheksuvat Carry Fisheriä, kuten tiedätte. Ikäänkuin kukaan voisi auttaa sitä, että on saanut Carry Fisherin! Oli mieletöntä, että hän erosi toisen kerran miehestään – Carry aina liioittelee – mutta hän sanoi, että ainoa keino saada pennikään irti Fisheriltä oli erota hänestä. Ja Carry-paran on otettava huomioon jokainen dollari. On todellakin typerä, että Alice Wetherall pitää sellaista melua hänen kohtaamisestaan, kun ajattelee, millaista seuraa kokoontuu. John sanoi tässä eräänä päivänä, että jokaisessa tiedetyssä perheessä on avioerotapaus. Sitäpaitsi Carry on ainoa henkilö, joka voi pitää Gusia hyvällä tuulella, kun pakkaa käymään ikäväksi. Oletko huomannut, että kaikki naimisissa olevat miehet pitävät hänestä. Kaikki, tarkoitan, paitsi hänen oma miehensä. On jokseenkin älykkäästi tehty Carrylta, että hän on ottanut erikoistehtäväkseen uhrautua typerien ihmisten hyväksi – toimialahan on niin laaja ja käytännössä hän saa sen pitää yksin hallussaan. Hän saa siitä epäilemättä palkinnon – tiedän, että hän lainaa rahaa Gusilta – mutta kun minä voisin maksaa hänelle siitä, että hän pitää hänet hyvällä tuulella, niin en kuitenkaan kaikitenkaan voi valittaa."

Rouva Trenor pysähtyi katsellakseen, miten Miss Bart koetti selvittää hänen sotkuista kirjevaihtoaan.

"Mutta on muutakin kuin Wetherallit ja Carry", virkkoi hän saaden jälleen valittavan sävyn ääneensä. "Olen todellakin katkerasti pettynyt Lady Cressida Raithin suhteen."

"Pettynyt? Etkö ole tuntenut häntä ennen?"

"En – en ole häntä nähnytkään ennen kuin eilen Lady Skiddaw lähetti hänet tänne mukana kirjeitä Van Osburgheille, ja kun kuulin, että Maria Van Osburg oli järjestänyt häntä varten tällä viikolla suuret kutsut, niin ajattelin, että olisi hauskaa saada hänet riistetyksi pois, ja Jack Stepney, joka tutustui häneen Intiassa, hoiti asian puolestani. Maria oli kiukuissaan, ja nyt hän on niin hävytön että kutsuttaa Gwenilla itsensä tänne, niin etteivät he aivan niin vain pääsisi siitä – jos olisin tiennyt, millainen otus Lady Cressida oli, niin olisivat he hyvin mielellään saaneet pitää hänet. Mutta luulin, että Skiddawien ystävä oli varmaankin hauska ihminen. Muistathan, miten hupaisa Lady Skiddaw oli? Joskus minun täytyi yksinkertaisesti lähettää työt pois huoneesta. Sitäpaitsi Lady Cressida on Beltshiren herttuattaren sisar ja minä tietenkin otaksuin, että hän olisi samanlainen, mutta noista englantilaisista suvuista ei voi päättää mitään. Ne ovat niin suuria, että niihin mahtuu kaikenlaista väkeä, ja Lady Cressida sattuu olemaan moraalista lajia – hän on naimisissa pappismiehen kanssa ja tekee lähetystyötä itäisellä laitakaupungilla. Ajattele, millaista vaivaa näin pappismiehen vaimon takia, joka käyttää Intian jalokiviä ja tutkii kasveja! Hän kuljetutti itseään Gusilla eilen läpi koko kasvihuoneen ja väsytti hänet kuoliaaksi kyselemällä häneltä kasvien nimiä. Hullunkurista kohdella Gusia ikäänkuin hän olisi puutarhuri."

Rouva Trenor syyti tämän suustaan yhä kasvavalla suuttumuksella.

"No hyvä, ehkäpä Lady Cressida taivuttaa Wetherallit tapaamaan Carry Fisheriä", sanoi Miss Bart rauhallisesti.

"Sitä todellakin toivon! Mutta hän ikävyyttää hirveästi kaikkia miehiä. Pahinta on, että hän tahtoisi olla hyödyksi sopivalla hetkellä. Kuten tiedätte, täytyy meidän kutsua piispa kerran vuodessa ja Lady Cressida tahtoisi antaa juuri oikean sävyn tuolle tilaisuudelle. Minulla on aina ollut kova onni piispan käynneillä", lisäsi rouva Trenor, jonka nykyinen ahdinko alkoi saada yllykettä hänen muistinsa äkillisestä noususta; "viime vuonna Gus unohti kaiken muun piispan täällä ollessa ja toi tänne Ned Wintonit ja Farleyt – neljä puolisoistaan eronnutta ja kuusi eri lapsisarjaa heidän keskensä!"

"Milloin Lady Cressida lähtee?" kysyi Lily.

Rouva Trenor loi epätoivoisena silmänsä selko selälleen. "Hyvä ystävä, jospa joku sen tietäisi! Minulla oli sellainen kiire saada hänet riistetyksi Marialta, että unohdin mainita määräaika, ja Gus sanoo hänen maininnee jotakin, että hän viipyisi täällä koko talven."

"Täällä? Tässä talossa?"

"Älä ole yksinkertainen – Amerikassa. Mutta jollei kukaan muu kutsu häntä – tiedät, etteivät he koskaan mene asumaan hotelleihin."

"Ehkä Gus sanoi sen vain säikyttääkseen sinua."

"Ei —. Kuulin hänen kertovan Bertha Dorsetille, että hänellä on käytettävänä kuusi kuukautta, koska hänen miehensä oli parannuksilla Engadinissa. Kuvittelepas, miten typeryneen näköinen Bertha oli! Mutta se ei ole leikin asia – jos hän viipyy täällä koko syksyn, niin hän pilaa kaiken, ja Maria Van Osburgh on riemuitseva."

Ajatellessaan tätä rouva Trenorin ääni värisi säälistä omaa itseään kohtaan.

"Oh, Judy – ikäänkuin kellään olisi ikävä Bellomontissa!" väitti Miss Bart hienotunteisesti vastaan. "Tiedät sen täysin hyvin, että jos rouva Van Osburgh saisi kaikki oikeat ihmiset ja jättäisi sinulle kaikki hylt, niin sittenkin sinä selviytyisit, ja sitä hän ei tahtoisi."

Tuollainen vakuutus olisi tavallisissa oloissa saanut rouva Trenorin jälleen hyvälle tuulelle, mutta tässä tilaisuudessa se ei karkoittanut pilveä hänen mielestään.

"Ei ole ainoastaan Lady Cressida", valitti hän. "Kaikki on mennyt hullusti tällä viikolla. Näen, että Bertha Dorset on minulle kiukuissaan."

"Kiukuissaan? Miksi?"

"Koska kerroin hänelle, että Lawrence Selden tulee tänne; mutta Selden ei loppujen lopuksi tahtonutkaan tulla ja Bertha Dorset luulee, että se on minun syyntä."

Miss Bart laski kynän kädestään ja jäi hajamielisenä tuijottamaan kirjeeseen, jonka hän oli alkanut.

"Luulen, että kaikki on jo ohi", sanoi hän.

"Niin onkin Seldenin puolelta. Eikä Bertha ole tietenkään senjälkeen ollut toimeton. Mutta luulen hänen nyt juuri koettelevan parastaan – joku antoi minulle vihjauksen, että minun olisi paremmin kutsuttava Lawrencea. No niin, minä kutsuin häntä, mutta en saanut häntä tulemaan. Ja nyt luulen Berthan korvaavan vahinkonsa minun kustannuksellani olemalla hyvin häily kaikkia kohtaan."

"Korvatkoon vahinkonsa *Lawrencen* kustannuksella olemalla hyvin rakastettava – jotakuta muuta kohtaan."

Rouva Trenor pudisti päätään surullisesti. "Bertha tietää, ettei Lawrence tahtonut muistaa. Ja ketä muita olisi? Alice Wetherall ei halua päästää Luciusta silmistään. Ned Silverton ei voi irroittaa silmiään Carry Fisheristä – poika parka! Gusia Bertha rasittaa, Jack Stepney tuntee hänet liian hyvin – ja – mutta totta tosiaan, onhan vielä Percy Gryce!"

Hän nousi hyvillään tuosta ajatuksesta.

Miss Bart ei näyttänyt siitä ilostuvan.

"Oh, Bertha ja Mr. Gryce eivät todennäköisesti menestyisi paremmin."

"Tarkoitat, että Bertha loukkaa häntä ja hän ikävyyttää Berthaa? No niin, se ei ole niinkään huono alku. Mutta toivon, ettei Bertha saa päähänsä olla hänelle kiltti, koska kutsuin hänet sinua varten."

Lily nauroi. "Kiitoksia kohteliaisuudesta! Minulla ei totisesti ole mitään edellytyksiä Berthan rinnalla."

"Luuletko, että minä olen epäkohtelias? En todellakaan ole. Jokainen tietää, että sinä olet tuhat kertaa sievempi ja älykkäämpi kuin Bertha; etkä sinä ole ilkeäkään."

Miss Bart tuijotti häneen muka moittivasti. "Luulin sinun olleen niin ihastunut Berthaan."

"Oh, niin olen – on paljon turvallisempaa olla ihastunut vaarallisiin ihmisiin. Hän on vaarallinen – ja jos olen häntä koskaan katsonut ylös, niin sitä saa nyt katua. Minä voin kertoa George-paran tavoin, joka on täydellinen ilmapuntari – hän tietää aina, kun Bertha —"

"Epäonnistuu, niinkö?" virkkoi Miss Bart.

"Älä ole ilkeä! Tiedäthän, että George luottaa häneen yhä. Ja tietenkään minä en siis sano, että Bertha on todellakin ilkeä. Hänestä on vain hauskaa tehdä ihmisiä ja erittäinkin George onnettomaksi."

"No, George näyttääkin olevan siihen omiaan. Minusta ei ole ihme, että Bertha rakastaa iloisempaa seuraa."

"Ei George niin synkkä ole kuin luulet. Jollei Bertha kiusaisi häntä, olisi hän aivan toisenlainen. Berthan on siis jätettävä hänet yksin ja annettava hänen järjestää elämänsä mielensä mukaan. Mutta hän ei uskalla päästää Georgea käsistään millään hinnalla, ja kun ei George ole mustasukkainen, niin on hän sitä olevinaan."

Miss Bart jatkoi hiljaa kirjoittamistaan, ja hänen emäntänsä istui jatkaen ajatuksiaan.

"Kuulehan", huudahti hän pitkän vaitiolon jälkeen, "minä pyydän Lawrence'n telefooniin ja sanon hänelle, että hänen aivan yksinkertaisesti täytyy tulla."

"Oh, älä tee sitä", sanoi Lily äkkiä punastuen. Tuo punastuminen hämmästytti häntä melkein yhtä paljon kuin hänen emäntäänsäkin, joka, vaikkakaan hän ei tavallisesti tarkannut kasvoniilmeiden muutoksia, istui tuijottaen häneen hämmästyneen näköisenä.

"Hyvä isä, miten sievä sinä olet! – Mitä? Onko hän sinusta niin vastenmielinen?"

"Ei ensinkään; pidän hänestä. Mutta jos aiot minua hyväntahtoisesti turvata Berthalta – en luule, että tarvitsen suojelustasi."

Rouva Trenor nousi pystyyn huudahtaen: "Lily! – Percy?"

Tarkoitatko, että olet todellakin tehnyt sen?"

Miss Bart hymyili. "Tarkoitan vain sanoa, että Mr. Gryce ja minä olemme tulemassa hyvin hyviksi ystäviksi."

"Hm – ymmärrän." Rouva Trenor loi häneen nopean silmäyksen. "Olethan kuullut, että hänellä on 800 tuhatta dollaria vuosituloja – eikä kuluta mitään paitsi muutamiin vanhoihin kirjarähjiin. Hänen äidillään on sydänvika ja jättää hänelle vielä suuren summan. Ah, Lily, mene hiljaa eteenpäin", vakuutteli hänen ystävänsä hänelle.

Miss Bart hymyili yhä vaivattomasti. "Ei minulla nyt olisi mitään kiirettä sanomaan hänelle", huomautti hän, "että hänellä on joukko vanhoja kirjarähjiä."

"Eipä tietenkään. Tiedän, että sinä olet ihmeellinen löytämään kunkin mielialiheen. Mutta hän on hirveän ujo ja helposti loukkaantuva ja – ja —"

"Mikset sano sitä, Judy? Olenko siinä maineessa, että jahtaan rikasta miestä?"

"Oh, sitä en tarkoita. Hän ei sitä sinusta luule aluksi", sanoi rouva Trenor, viattoman ovelasti. "Mutta tiedäthän, että täällä on ajoittain aika vilkasta – minun täytyy antaa vihjaus Jackille ja Gusille – ja jos hän ajattelisi, että sinä olisit sitä, mitä hänen äitinsä kutsuisi lujaksi ja kestäväksi – no niin, tiedät, mitä minä tarkoitan. Älä pue päivällisille päällesi helakanpunaista *crêpe-de-chine*-harsoa äläkä polta, jos suinkin voit olla polttamatta, Lily hyvä!"

Lily sysäsi syrjään lopetetun työnsä hymyillen kuivasti. "Olet hyvin hyvä, Judy. Panen paperossini lukon taakse, ja puen ylleni viimevuotisen puvun, jonka lähetit minulle tänä aamuna. Ja jos todellakin katsot minun etuani, niin olet ehkä niin kiltti, ettet pyydä minua pelaamaan taas tänä iltana bridgeä."

"Bridgeä? Pitääkö hän bridgestäkin lukua? Voi, Lily, mihin kiusalliseen elämään sinä aiot antautua! Mutta tietenkään en siinä tapauksessa pyydä sinua siihen. Mikset antanut minulle vihjausta eilen illalla? Ei ole mitään, mitä en tekisi nähdäkseni sinut, nukke-parka, onnellisena!"

Ja rouva Trenor, hehkuen sukupuolensa tavoin innosta saada tasoittaa todellisen rakkauden tietä, kietoi Lilyn pitkään syleilyyn.

"Onko aivan varma", kysyi hän pyytävästi, kun Lily irroittautui hänestä, "ettet pitäisi siitä, jos telefonoisin Lawrence Seldenille?"

"Aivan varma", sanoi Lily.

* * * * *

Kolmena seuraavana päivänä tuli hänen omaksi täydelliseksi tyydytyksekseen näkyviin Lilyn taito järjestää omat asiansa ilman vierasta apua.

Istuessaan lauantai-iltapäivällä Bellomontin terassilla hän hymyili rouva Trenorin pelolle, että hän etenisi liian raisusti. Jos tuollainen varoitus olisi ehkä joskus ollutkin tarpeellinen, niin olivat vuodet antaneet hänelle terveellisen opetuksen ja hän tunsu imartelua siitä, että hän tiesi, miten sovittaa askeleensa ajamansa otuksen mukaan. Mr. Gryceen nähden hän oli nähnyt parhaaksi kulkea liehutella edellä – pitämällä häntä silmällä yhä tarkemmin tämän sitä aavistamatta. Ympäröivä ilmapiiri oli suotuisa tällaiselle liehittelylle. Rouva Trenor uskollisena sanalleen ei ollut näyttänyt pienintäkään merkkiä, että Lilyn pitäisi ottaa osaa bridgepeliin, ja hän oli antanut toisillekin kortinpelaajille vihjauksen, etteivät nämä ihmettelisi Lilyn pelistä poisjääntiä. Tämän vihjauksen johdosta Lily huomasi olevansa tuon naisellisen huolen keskuksena, joka kohdistuu nuoreen naiseen pelikautena. Hänen ympärilleen oli itsestään syntynyt yksinäisyys Bellomontin hälinässä, ja hänen ystävänsä eivät olisi voineet osoittaa suurempaa valmiutta itsehillintään, jos Lilyn kosiskelulla olisi ollut romaanin viehätys. Lilyn seurapiirissä tähän käyttäytymiseen sisältyi hänen motiivinsa hyvántahtoista ymmärtämystä, ja Mr. Grycen arvo nousi Lilyn silmissä, kun tämä näki, mitä kunnioitusta hän herätti.

Bellomontin puutarhapengermä oli syyskuun iltapäivällä sopiva tunteellisen haaveilun paikka, ja Miss Bart seisoi nojaten kaiteita vastaan ja katseli alas puutarhaan vähän matkan päässä vilkkaasta teepöytäseurasta; hän oli nähtävästi vajonnut epämääräisen onnen haaveisiin. Haaveilupaikaltaan hän saattoi nähdä onnensa ruumiillistuneena Mr. Grycessä, joka istui hieman hermostuneen näköisenä tuolinsa reunalla yllään kevyt päällystakki ja kaulahuivi, Carry Fisherin kaikella sillä katseen ja liikkeiden tarmolla, jolla luonto ja taide oli yhteisvoimin varustanut hänet, selittäessä hänelle velvollisuutta ottaa osaa kunnollisten uudistusten toimeenpanoon.

Rouva Fisherin viimeinen keppihevonen oli kunnollinen uudistus. Sen edellä oli käynyt samanlainen innostus sosialismiin, joka oli vuorostaan astunut kristillisen tieteen sijalle. Rouva Fisher oli pieni, tulinen ja dramaattinen, ja hänen kätensä ja silmänsä olivat ihmeellisiä välikappaleita jokaisen asian palveluksessa, jota hän rupesi ajamaan. Hänellä oli kuitenkin tuo jokaiselle innostuneelle yhteinen vika, ettei hän huomannut kuuntelijainsa väsymystä, ja Lilyä huvitti hänen tietämättömyytensä siitä vastustuksesta, joka ilmeni Mr. Grycen koko olennessa. Lily itse tiesi, että Mr. Grycen ajatuksen täytti kaksi seikkaa: hän pelkäsi vilustuvansa, jos olisi liian kauan ulkona tähän aikaan, ja toiseksi hän pelkäsi, että jos hän menisi sisälle, niin rouva Fisher seuraisi häntä allekirjoitettava paperi kädessä. Mr. Grycellä oli syvä vastenmielisyys kaikkea sitä kohtaan, mitä hän kutsui "itsensä luovuttamiseksi", ja koska hän oli arka kokonaisuudestaan, hän nähtävästi tuli siihen päätökseen, että oli turvallisempi jäädä ulos kuin tarttua kynään, kunnes sattuma pelastaisi hänet rouva Fisherin verkosta. Sillävälin hän loi hätäntyneitä silmäyksiä Miss Bartiin päin, jonka ainoa vastaus oli se, että hän otti vielä viehättävämmän haaveilun ilmeen. Hän oli oppinut vastakohtan arvon, kun oli kysymyksessä hänen oman viehätöksensä esille saaminen, ja oli täysin tietoinen siitä, miten hyvään valoon rouva Fisherin suulaus oli saattanut hänen rauhallisuutensa.

Hän heräsi haaveistaan, kun häntä lähestyi serkkunsa Jack Stepney, joka Gwen Van Osburghin rinnalla palasi puutarhan poikki tenniskentältä.

Tämä pari oli joutunut samanlaiseen romanttiseen valoon kuin Lilykin, joka tunsu jonkinlaista harmia, kun se näytti hänen oman asemansa pilakovalta. Miss Van Osburgh oli suurikasvuinen, latteannäköinen tyttö, jonka äly ei ollut terävä: Jack Stepney oli kerran sanonut hänestä, että hän on yhtä luotettava kuin paistettu lammas. Jackin ainoa pyrkimys oli tähdätty vähemmän voimakkaaseen, mutta enemmän oloihin sopivaan ruokajärjestykseen. Mutta nälkä on ruuan särvin, ja oli ollut aikoja, jolloin Mr. Stepneyn oli tyytyminen kalalle ja leivälle.

Lily tarkasteli uteliaana heidän kasvonilmetään: tytön kasvot olivat kääntyneet seuralaiseensa päin ikäänkuin tyhjä levy, joka kaippaa täyttämistä, kun taas hänen sivullaan asteleva mies jo ilmaisi yhä kasvavaa ikävystymistä, joka nyt tahtoi särkeä hymyn ohuen kuoren.

"Miten kärsimättömiä miehet ovat!" mietti Lily. "Jackin on ainoastaan pysyttävä rauhallisena ja annettava tytön ottaa hänet miehekseen saadakseen kaikki, mitä hän haluaa, jota vastoin minun on harkittava ja keksittävä, peräännyttävä ja kuljettava eteenpäin, ikäänkuin tanssisin monimutkaista tanssia, jossa yksi harha-askel pilaisi auttamattomasti kaiken."

Kun he tulivat lähemmäksi, oli hän omituisesti hämmästynyt jonkinlaisesta tutunomaisesta yhtäläisyydestä Miss Van Osburghin ja Percy Grycen välillä. Kasvonpiirteissä ei ollut yhtäläisyyttä. Gryce oli eräällä tavalla sievä – hän oli kuin älykkään oppilaan kipsiteos – kun taas Gwenin kasvot olivat kuin leikkipalloon piirretty naama. Mutta heidän syvempi yhtäläisyytensä oli epäämätön: molemmilla oli samat ennakkoluulot ja ihanteet, ja sama ominaisuus tehdä itselleen toisia ei olemassaolevia ojennusnuoria, joita he eivät tunteneet. Tämä oli yhteistä useimmille Lilyn seurapiirissä: heillä oli kieltämisen voima, joka karkoitti kaiken heidän oman tajuntapiirinsä taa. Gryce ja Miss Van Osburgh olivat sanalla sanoen luotuja toinen toisilleen kaiken moraalisen lain ja fyysisen yhtäläisyyden mukaan. – "Kuitenkaan he eivät katselisi toisiaan", mietti Lily, "sitä he eivät ikinä tee. Kumpikin haluaa erirotuista olentoa, Jackin ja minun rotuani kaikenlaisine intuitsioneineen, mielenliikkeineen ja tajuamisineen, joiden olemassaolosta heillä ei ole aavistustakaan. Ja aina he saavat, mitä haluavat."

Hän seisoi puhellen serkkunsa ja Miss Van Osburghin kanssa, kunnes tämä tunsu rinnassaan, että serkkujenkin keskeiset mielistelyt voivat olla epäiltäviä, ja Miss Bart muistaen, miten välttämätöntä on, ettei herätä vihollisuuksia elämänsä ratkaisukohdalla, vetäytyi syrjään, kun tuo onnellinen pari meni teepöytää kohti.

Istuutuen pengermän ylimmälle askelmalle Lily nojasi päänsä kaidepylvästä vastaan. Myöhäisten kukkien tuoksu tuntui kuin rauhallisen näköalan henkäykseltä, maisema tarjosi maalaisen loiston täydellisyyden. Etualalla hehkuivat puutarhojen lämpimät väriläikät. Nurmikon takana pyramiidinmuotoisine vaaleankeltaisine vaahteroineen ja sametinhienoine kuusineen levisi laidunmaita, joilla näkyi karjaa. Ja metsäaukon läpi välkkyi joki kuin järvi syyskuun hopeaisessa valossa. Lily ei halunnut yhtyä seuraan teepöydän ympärillä. Ne siellä edustivat tulevaisuutta, jonka hän oli valinnut, ja hän oli siihen tyytyväinen, mutta hänellä ei ollut kiirettä nauttimaan siitä ennakolta. Varmuus siitä, että hän voi saada Percy Grycen miehekseen, koska vain tahtoi, oli nostanut raskaan painon hänen sydämetään. Hänen tavalliset huolensa olivat lopussa. Hän kykenisi järjestämään elämänsä kuten häntä halutti, nousemaan niin turvalliseen korkeuteen, etteivät hänen velkojansa pääse sinne tunkeutumaan. Hänellä tulisi olemaan hienompi aamupuku kuin Judy Trenorilla, ja paljon, paljon enemmän jalokiviä kuin Bertha Dorsetilla. Hänen ei vastedes tarvitsisi käyttää hätäkeinoja eikä kärsiä köyhyyden tuottamia nöyryytyksiä. Hänen ei tarvitsisi mielistellä, vaan häntä mielisteltäisiin; hänen ei tarvitsisi olla kiitollinen, vaan hän saisi kiitoksia. Hän saattaisi maksaa vanhoja laskuja yhtä hyvin kuin palauttaa vanhoja etuoikeuksia. Eikä hänellä ollut mitään epäilyjä, mitä tuli hänen valtansa laajentumiseen. Hän tiesi, että Mr. Gryce oli tuota pientä varovaista lajia, joka on kaikkein mahdottominta mielihoiteille ja mielenliikunnoille, sitä luonteenlaatua, jossa varovaisuus on pahe ja hyvä neuvo vaarallista ravintoa. Mutta Lily oli tuntenut sellaisia jo ennen: hän tiesi, että sellaisen luonteen täytyi löytää jokin suunnaton ulospääsy itsekkyydelleen, ja Lily päätti olla hänelle, mitä amerikkakokoelma oli ollut hänelle tähän saakka: ainokainen omaisuus ja kalleus, josta hän olisi kyllin ylpeä tuhlatukseen siihen rahoja. Lily tiesi, että tämä omaa itseään koskeva anteliaisuus on yksi halpamaisuuden ja saituuden muotoja, ja hän päätti täten yhtäläistyttää itsensä miehensä turhamaisuuden kanssa, niin että hänen toiveidensa tyydyttäminen olisi tälle itsetyydytyksen oivallinen muoto. Tämä menettely saattoi aluksi tehdä välttämättömäksi turvautumisen johonkukun niistä monista hätäkeinoista, joista hän toivoi sen vapauttavan hänet; mutta hän oli vakuutettu siitä, että hän kykenisi lyhyessä ajassa pelaamaan pelin omalla tavallaan. Kuinka hän olikaan voinut epäillä

voimiaan? Yksin hänen kauneutensaakaan ei ollut pelkkää haihtuvaa rikkautta, jota se olisi ehkä ollut kokemattoman käsissä: hänen taitonsa lisätä sitä, hänen huolenpitonsa siitä, se tapa, jolla hän käytti sitä, näytti sille antavan jonkinlaisen pysyvyyden. Hän tunsivat voivansa luottaa siihen, että se seuraisi häntä loppuun asti.

Ja loppu oli ylimalkaan nykyhetken arvoinen. Elämä ei ollut pilkantekoa, kuten hän oli ajatellut kolme päivää sitten. Hänellekin oli loppujen lopuksi tilaa tässä täyteen ahdetussa itsekkäässä nautintojen maailmassa, jonka niin vähän aikaa sitten hänen köyhyytensä näytti sulkevan häneltä. Nuo ihmiset, joille hän oli nauranut ja joita hän oli kuitenkin kadehtinut, olivat iloisia saadessaan tehdä hänelle tilaa siinä lumopiirissä, jonka ympäri kaikki hänen halunsa pyörivät. He eivät olleet niin raakoja ja itsekylläisiä kuin hän oli kuvitellut – tai pikemminkin, sen jälkeen kuin ei olisi enää välttämätöntä mielistellä heitä, tuli tuo puoli heidän luontoaan vähemmin näkyviin. Seurapiiri on pyöriävä kappale, jota voi arvostella sen paikan mukaan kunkin ihmisen taivaalla. Ja nyt se oli kääntänyt valaistun puolensa Lilyyn.

Sen ruusunpunaisessa valaistuksessa hänen seuralaisillaan näytti olevan vain rakastettavia ominaisuuksia. Häntä miellytti heidän hienoutensa ja komeutensa, keveytensä, voiman ja innostuksen puutteensa, vieläpä heidän olentonsa varmuus, joka joskus lähenteli tylsyyttä, tuntui nyt olevan yhteiskunnallisen ylemmyyden luonnollinen merkki. He olivat sen ainoan maailman valtaita, josta hän välitti, ja he olivat valmiita ottamaan hänet piiriinsä ja antamaan hänen vallita siinä kanssaan. Hän jo tunsivat itsessään salaista uskollisuutta heidän elämänohjeitaan kohtaan, heidän ahdasmielisyytensä hyväksymistä, hän tunsivat epäilevänsä niitä asioita, joihin he eivät uskoneet, halveksivaa sääliä niitä ihmisiä kohtaan, jotka eivät voineet elää heidän tavallaan.

Aurinko laski yli puiston. Puutarhojen takana kulkevan pitkän lehtikujan oksien läpi hän näki pyörien välähdyksiä ja arvasi, että sieltä oli tulossa uusia vieraita. Hänen takanaan oli liikettä, kuului askelia ja ääniä; oli ilmeistä, että peliseurue teepöydän ympärillä hajaantui. Nyt hän kuuli käyntiä takanaan pengermällä. Hän oletti että Mr. Gryce oli vihdoinkin keksinyt keinon, miten päästä pulmallisesta tilanteestaan, ja Lily hymyili, mikä merkitys oli sillä, että Mr. Gryce tuli hänen seuraansa sen sijaan että hetkeksi vetäisi takan ääreen. Miss Bart kääntyi tervehtimään häntä niin ystävällisesti kuin sellainen huomaavaisuus ansaitsi, mutta hän punastui hämmästyksestä, koska tulija oli Lawrence Selden.

"Näette, että sittenkin tulin", sanoi tämä. Mutta ennenkuin Lily kerkesi vastata, oli rouva Dorset, katkaisten elottoman keskustelun isäntänsä kanssa, astunut heidän väliinsä määräävin liikkein.

Sunnuntain huomasi Bellomontissa pääasiassa siitä, että hieno omnibus ilmaantui täsmällisesti viemään talonväen ja vieraat porttien vierellä olevaan pieneen kirkkoon. Menikö joku tuohon omnibusiin vai ei, oli toisarvoinen kysymys, kunhan vain sen saapuminen ei ainoastaan todistanut perheen kirkollisia harrastuksia, vaan sai rouva Trenorin tuntemaan, kun hän kuuli sen vihdoin ajavat pois, että hän oli sitä jollakin tavalla käyttänyt.

Rouva Trenorin periaatteena oli, että hänen tyttärensä kävivät joka pyhä kirkossa. Mutta kun heidän ranskalainen kotiopettajattarensa oli silloin muualla ja kun heidän äitiään pidättivät viikon rasitukset huoneessaan aina aamiaiselle asti, niin oli harvoin kukaan toteamassa heidän kirkkoonmenoaan. Silloin tällöin, äkillisessä hyveenpuuskassa, kun talossa oli ollut liian paljon melua koko yön, Gus Trenor pakotti pyylevän runkonsa pitkäntakkiin ja ajoi tyttärensä unenpöpperöstä: mutta tavallisesti hänen isänvelvollisuutensa unohtui, kuten Lily selitti Mr. Grycellle, kunnes kirkonkellojen soitto kuului yli puiston ja omnibus ajoi tyhjänä pois.

Lily oli antanut Mr. Grycen ymmärtää, että uskonnollisten menojen laiminlyönti oli vastoin hänen aikaisempia tapojaan ja että hän Bellomontissa vierailunsa aikana oli säännöllisesti vienyt Murielin ja Hildan kirkkoon. Tämä sopi yhteen yhtä luottamuksellisesti uskotun vakuutuksen kanssa, että hänet oli ensi kerran saatu houkutelluksi pelaamaan bridgeä tuloiltanaan ja että hän oli menettänyt kauhistuttavan summan, koskei tuntenut peliä eikä vedonlyöntisääntöjä. Mr. Grycellä oli epäilemättä hauskaa Bellomontissa. Häntä miellytti elämän keveys ja koreus ja se kunnia, jota hänelle tuotti

kuuluminen tähän rikkaiden ja huomattavien ihmisten joukkoon. Mutta se oli hänen mielestään hyvin materialistinen seura; hänen täytyi joskus kauhistua miesten puheita ja naisten katseita ja hän oli iloinen huomattessaan, ettei Miss Bart kaikesta keveydestään ja itsehillinnästään huolimatta ollut kotonaan tässä kaksimielisessä ilmapiirissä. Tästä syystä Mr. Gryceä erikoisesti miellytti saada kuulla, että Miss Bart tapansa mukaan saattaisi Trenorin tyttäriä kirkkoon sunnuntaiaamuna. Ja kulkiessaan hiekkakäytävää oven editse kevyt päällystakki hartioilla ja rukouskirja huolellisesti hansikoidussa kädessä hän mietti hyvillä mielin Miss Bartin luonteenlujuuutta, tämä kun pysyi uskollisena entiselle elämäntavalleen tässä uskonnollisille periaatteille niin kumouksellisessa ympäristössä.

Jo kauan aikaa oli Mr. Gryce istunut yksinään omnibusissa, joka seisoi hiekkakäytävällä. Mutta kaukana siitä, että hän olisi pahoitellut toisten vieraiden välinpitämättömyyttä, häntä ilahdutti toivo, että Miss Bart ilmaantuisi yksinään. Kalliit hetket kuluivat kuitenkin, kuljettaja laittoi moottoria käyntiin, eikä Miss Bartia vielääkään näkynyt. Äkkiä kuitenkin kuului ääniä ja helmojen kahinaa ovelta ja Mr. Gryce kääntyi hermostuneesti sinnepäin, mutta huomasikin auttavansa rouva Wetherallia vaunuun.

Wetherallit kävivät aina kirkossa. He kuuluivat siihen ihmiskoneiden suureen ryhmään, jotka vaeltavat elämänsä läpi laiminlyömättä ainoakaan niistä liikkeistä, joita ympärillä olevat nuket tekevät. Bellomontin nuket eivät tosin käyneet kirkossa, mutta toiset yhtä tärkeät kävivät – ja herra ja rouva Wetherallin piiri oli niin laaja, että Jumalakin sisältyi heidän vierasluetteloonsa. He siis ilmaantuivat täsmälleen ja alistuneen näköisinä, ja heidän jäljessään tallustelivat Hilda ja Muriel nykien tullessaan toistensa harsoja ja nauhoja. He olivat luvanneet Lilylle mennä hänen kanssaan kirkkoon – niin he selittivät – ja Lily oli sellainen rakas vanha ankkra, että he tekivät sen hänen mielikseen, vaikk'eivät he voineet käsittää, mikä hänelle oli tuonut tuon päänäpiston ja vaikka he omasta puolestaan olisivat paljon mieluummin pelanneet tennistä Jackin ja Gwenin kanssa, jollei hän olisi sanonut heille tulevansa. Neiti Trenoreja seurasi Lady Cressida Raith päivätyneine kasvoineen ja kansallisine koristeineen, joka omnibussin nähdessään lausui hämmästyksensä siitä, etteivät he kulkeneet jalan puiston läpi. Mutta rouva Wetherall vastasi kauhuissaan, että kirkko oli mailin päässä, ja hänen armonsä, tarkastettuaan toisten kengän korkojen korkeutta, alistui omnibusilla ajamisen välttämättömyyteen, ja niin joutui Mr. Gryce-parka ajamaan neljän naisen keskellä, joiden henkiseen virkistykseen hän ei tuntenut pienintäkään osanottoa.

Hänelle olisi antanut jonkinlaista lohdutusta, jos hän olisi tietänyt, että Miss Bart oli todellakin aikonut mennä kirkkoon. Jopa oli Lily sen takia noussut aikaisemminkin kuin tavallisesti. Hän ajatteli, että näyttäytymällä harmaassa vakavakuosisessa kirkkopuvussaan, kuuluisat silmäripsinsä riippuen rukouskirjan yli, hän lopullisesti saisi Mr. Grycen valtoihinsa ja että se varmaankin johtaisi johonkin tulokseen, kun he iltapäivällä tekisivät yhteisen kävelymatkan. Hänen aikomuksensa eivät sanalla sanoen olleet koskaan olleet määrätympiä. Mutta Lily, miten kova hänen ulkonainen kiiltönsä mahtoi ollakin, oli sisäisesti pehmeä kuin vaha. Hänen kykynsä sopeutua eri vaatimuksiin petti hänet elämän ratkaisevina hetkinä. Hän oli kuin vesikasvi vuoroveden ajeltavana, ja tänään koko hänen mielensä kulku kantoi hänet Lawrence Seldeniä kohti. Miksi Selden oli tullut? Hänenkö vai Bertha Dorsetin takia? Tuo viimeinen kysymys oli anastanut hänen ajatusmaailmansa tällä hetkellä kokonaan. Hän olisi ehkä saanut paremman selvyuden ajatteleamalla, että Selden oli yksinkertaisesti vastannut rouva Trenorin epätoivoisiin kutsuihin. Mutta Lily ei saanut rauhaa, ennenkuin hän oli kuullut rouva Trenorilta, että Selden oli tullut omasta tahdostaan.

"Hän ei edes sähköttänyt minulle – hän oli onnistunut saamaan kyydin asemalta. Ehkä Berthan asia ei sittenkään ole vielä hukassa", päätteli rouva Trenor haaveillen ja meni pois järjestämään päivälliskortteja.

Ehkä ei ollutkaan, mietti Lily. Mutta pian olisi käynyt niin, jollei hän olisi kadottanut oveluuttaan. Jos Selden oli tullut rouva Dorsetin pyynnöstä, niin hän olisi pysytellyt vain tämän seurassa. Niin paljon oli edellinen ilta opettanut hänelle. Rouva Trenor, uskollisena yksinkertaiselle periaatteelleen tehdä naimisissa olevat ystävänsä onnellisiksi, oli sijoittanut Seldenin ja rouva Dorsetin

päivällispöydässä lähelle toisiaan. Mutta hän oli erottanut Lilyn ja Mr. Grycen, jonka pariksi hän oli määrännyt Gwen Van Osburghin, kun taas Lilyn toveriksi joutui George Dorset.

Tämän puhe ei ollut sopusoinnussa hänen naapurinsa ajatusten kanssa. Hänellä oli kurja ruuansulatus, hän vainusi joka ruokalajissa turmiollisia aineksia ja hänen huolenaan oli kuunnella vaimonsa ääntä. Tässä tilaisuudessa rouva Dorset ei kuitenkaan ottanut osaa yleiseen keskusteluun. Hän puheli hiljaa Seldenin kanssa.

Rouva Trenor oli asettanut ikäänkuin sattumalta molemmat aviopuolisot vastatusten, ja Lily saattoi siis pitää silmällä rouva Dorsetiakin ja nopeasti verrata toisiinsa Lawrence Seldeniä ja Mr. Gryceä. Tuo vertailu oli hänen turmionsa. Miten hänen mielenkiintonsa muutoin oli äkkiä kasvanut Seldeniin? Hän oli tuntenut hänet kahdeksan vuotta tai enemmänkin: aina siitä lähtien kuin Lily oli palannut Amerikkaan, oli Selden muodostanut osan hänen näköpiiristään. Lily oli ollut aina iloinen istuessaan hänen vierellään päivällisillä, oli huomannut hänet miellyttävämmäksi kuin useimmat muut miehet ja oli hämäästi toivonut, että Seldenillä olisi muitakin ominaisuuksia, jotka olivat tarpeellisia kiinnittääkseen hänen huomionsa. Mutta tähän saakka Lilyllä oli ollut liian paljon tekemistä omissa asioissaan pitääkseen Seldeniä muuna kuin jonakin miellyttävänä elämän sivuseikkana. Lily oli terävänäköinen oman sydämensä lukija ja hän näki, että hänen äkilliseen mieltymykseensä Seldeniin oli syynä se, että Seldenin läsnäolo loi uutta valoa hänen ympäristöönsä. Eipä silti, että Selden oli erikoisen loistava tai poikkeuksellinen; omalla alallaan hänet oli sivuuttanut monikin, joka oli ikävystyttänyt Lilyä monen kiusallisen päivällisen ajan. Se johtui pikemminkin siitä, että Selden oli säilyttänyt jonkinlaisen itsenäisyyden seuraelämässä, että hän näytti onnellisesti omaavan objektiivisen katsantokannan.

Siinä se salaisuus, miten Selden saattoi jälleen vetää puoleensa Lilyn koko huomion. Lily käännettyään katseensa hänestä huomasi tarkastelevansa pientä maailmaansa Seldenin silmälasien läpi: oli kuin kirkkaat lamput olisi sammutettu ja harmaa päivänvalo päästetty sisään. Hän katseli pitkin pöytää, tarkastellen kutakin sen ääressä istujaa yksitellen, Gus Trenorista alkaen, jonka raskas pää oli kuin hartioihin vajonnut, hänen vaimoonsa, joka istui pitkän pöydän toisessa päässä huomiota herättävänä, kirkkaine, hyväntahtoisine katseineen ja jonka runsaat koristeet vaikuttivat kuin jalokivikauppiaan ikkuna sähkövalaistuksessa. Ja näiden molempien välillä, mikä pitkä rivi tyhjyyttä! Miten ikäviä ja jokapäiväisiä nuo ihmiset olivat! Lily tarkasteli heitä halveksivan kärsimättömästi: Carry Fisher olkapäineen, silmineen, avioeroineen; nuori Silverton, joka oli aikonut elää näyteluvulla ja kirjoittaa eepoksen, mutta nyt eli ystäviensä kukkarolla ja oli tullut hyvin kriitilliseksi; Alice Wetherall, vilkas vieraidenluettelojen laatija, jonka mieleisimpänä tehtävänä oli kutsukorttien sepittäminen ja päivälliskorttien piirtäminen; Wetherall, alati hermostuneine peräänantamistaipumuksineen, joka näytti olevan samaa mieltä muiden ihmisten kanssa, ennenkuin tiesi, mitä he tulisivat sanomaan; Jack Stepney, luottavaisine hymyineen ja hätääntyneine silmineen, puoleksi sheriffin, puoleksi perijättären kaltainen; Gwen Van Osburgh, vilpittömän luottavaisen näköinen kuten ainakin nuori tyttö, joka ei ole koskaan kuullut, että olisi ketään rikkaampaa kuin hänen isänsä.

Lily hymyili tälle ystäviensä luokitukselleen. Miten erilaisilta he olivat hänestä näyttäneet joku hetki sitten! Silloin he kuvasivat sitä, mitä hän oli saavuttamaisillaan, nyt sitä, minkä hän oli jättämäisillään. Tuona samana iltapäivänä he näyttivät olevan täynnä loistavia ominaisuuksia; nyt hän näki, että he olivat pelkkää tylsää väkeä, meluavalla tavalla. Heidän hyvinvointinsa kiillon alla hän näki heidän elämäntehtävänsä köyhyyden. Eipä silti, että hän olisi tahtonut heidän olevan epätsekkäämpiä, mutta hän olisi nähnyt heidät mielellään omintakeisempina. Ja hän muisteli häveten sitä tapaa, millä hän joku hetki sitten oli tuntenut heidän elämänohjeidensa sentripetaalista voimaa. Hän sulki hetkeksi silmänsä, ja valitsemansa tyhjä elämänura levisi hänen edessään kuin pitkä, valkoinen, kuiva ja mutkaton tie: tosin hän kulki sen ajoneuvoissa eikä tallustellut sitä jalan, mutta joskus jalkamies nauttii vaihteluja, joita hevosella ajajalla ei ole.

Hän havahtui naurunhohotukseen, joka näytti lähtevän Mr. Dorsetin laihan kurkun pohjasta.

"Katsokaa häntä, sanon minä", huudahti Mr. Dorset, kääntyen Miss Bartin puoleen mehevän hilpeästi – "pyydän anteeksi, mutta katsokaa nopeasti vaimoani, miten hän ilveilee tuon onnettoman kanssa tuolla toisella puolella! Voisi todellakin luulla, että hänen entiset suhteensa häneen alkavat uudelleen."

Lily käänsi silmänsä kohtaukseen, joka herätti Mr. Dorsetissa sellaista hilpeyttä, ja siltä todellakin näytti, kuten Mr. Dorset oli sanonut, että rouva Dorset oli pääosanottaja kohtaukseen: hänen naapurinsa näytti ottavan hänen lähentelynsä vastaan hillityllä mielihyvällä, mikä ei näyttänyt häiritsevän hänen ruokailuaan. Tuo näky Palautti Lilyn hyvän tuulen, ja tietäen, minkä omituisen muodon Mr. Dorsetin aviomiespelko sai, kysyi Lily iloisesti: "Ettekö ole hänestä hirveän mustasukkainen?"

Dorset tervehti tuota sutkausta vapautuksena. "Oi, hirveästi – tepä sen sanoitte – pitää minua yötkin valveilla. Lääkärit sanovat, että ruoansulatukseni on tärvellyt – se seikka, että olen niin kauheasti mustasukkainen hänestä. – En voi pistää suuhuni tuota moskaa", lisäsi hän äkkiä, sysäten pois lautasensa synkän näköisenä; ja Lily pettämättömällä vaistollaan kiinnitti terävän huomiokykynsä siihen, mitä hänen vierustoverinsa yhä kertoi toisten ruokajärjestyksestä ja jota kertomusta säesti selostus sulatetun voin turmiollisista ominaisuuksista.

Mr. Dorset ei usein löytänyt niin harrasta kuuntelijaa. Hän piti Lilylle niin kauan innokkaasti seuraa, että hän oli saavuttamaisillaan onnensa huipun, kun Lilyn kuuluviin tuli eräs lause toiselta puolelta, missä Miss Corby, seuran koomillinen nainen, härnäili Jack Stepneytä. Miss Corby näytteli leikillistä osaa: hän aloitti aina keskustelun odottamattomalla tavalla.

"Ja tietysti siis Sim Rosedalesta tulee sulhaspoika!" kuuli Lily hänen sinkauttavan, ja Stepney vastata paukautti: "Jupiter, se vasta ajatus! Minkä tukevan lahjan minä saisinkaan häneltä!"

Sim Rosedale! Tuo nimi tunkeutui Lilyn ajatuksiin kuin salainen silmänisku. Se kuvasi yhtä niistä monista ilkeistä mahdollisuuksista, joita liikkui elämän äärellä. Jollei hän mennyt naimisiin Percy Grycen kanssa, niin saattoi tulla päivä, jolloin hänen olisi oltava kohtelias sellaiselle miehelle kuin Rosedale. *Etteikö hän tahtonut mennä Percy Grycelle?* Mutta hän aikoi mennä hänelle, hän oli varma hänestä ja itsestään. Hän kääntyi väristen takaisin niiltä miellyttäviltä poluilta, joilla hänen ajatuksensa olivat harhailleet ja astui vielä kerran keskelle pitkää valkoista tietä... Kun hän meni tuona iltana huoneeseensa, huomasi hän, että viime posti oli tuonut hänelle uuden tukon laskuja. Rouva Peniston, joka oli tunnollinen nainen, oli ne osoittanut Bellomontiin.

Sopimuksen mukaan Miss Bart siis nousi seuraavana aamuna mielessään vakava päätös mennä, kuten hänen velvollisuutensa vaati, kirkkoon. Hän ei suonut itselleen pitkää aikaa nauttia einetarjottimen herkkuja, pakotti itsensä pukeutumaan harmaaseen pukuun ja lähetti palvelustyttönsä kiireisesti lainaamaan rukouskirjaa rouva Trenorilta.

Mutta hänen aikomuksensa oli liian puhtaasti harkittu, jottei se olisi sisältänyt kapinan ituja. Tuskin oli hän tehnyt valmistuksensa, kun ne herättivät tukahdettua vastustuksen tunnetta. Pieni kipinä riitti sytyttämään Lilyn mielikuvituksen; ja harmaan puvun ja ikävän rukouskirjan näkeminen poisti verhon hänen silmistään. Näinkö hänen olisi käytävä Percy Grycen kanssa joka sunnuntai kirkossa? Heillä olisi etupenkki New Yorkin suurimmassa kirkossa, ja Grycen nimi komeilisi seurakunnan hyväntekeväisyyslistalla. Muutaman vuoden kuluttua, kun hän tulisi tukevammaksi, hänestä tehtäisiin kaitsija. Kerran talvessa tulisi kirkkoherra päivällisille, ja hänen miehensä pyytäisi Lilyä tarkistamaan luettelon ja katsomaan, ettei siellä olisi miehestään eronneita, paitsi niitä, jotka olivat osoittaneet katumuksen merkkiä menemällä uusiin hyvin rikkaisiin naimisiin. Näissä uskonnollisissa velvollisuuksissa ei ollut mitään erikoista, mutta ne kuvasivat osaa siitä ikävyyksien kasasta, joka kohosi hänen polullensa. Ja kuka saattoi tyytyä ikävystymään sellaisena aamuna? Lily oli nukkunut hyvin ja kylpy oli saanut hänen poskensa hehkumaan. Niissä ei ollut tänä aamuna huomattavissa mitään viiruja tai oli sitten peili paremmassa paikassa.

Ja päivä oli sopusoinnussa hänen mielensä kanssa: se oli omiaan mielihoiteisiin ja toimettomuuteen. Kevyt ilma näytti olevan täynnä kultapölyä; kasteessa kimaltelevan nurmikon

takana koreilivat autereiset metsämaat, ja kukkulat joen toisella puolen uivat siniseesteessä. Jokainen veripisara Lilyn suonissa kutsui häntä onneen.

Pyörien rätinä herätti hänet näistä haaveista ja ikkunanpieleen nojaten hän näki omnibusin lähtevän. Hän oli myöhästynyt, siis – mutta se ei häntä pahoittanut. Nähdessään vilahduksen Mr. Grycen masentuneista kasvoista tuli hän vain vakuutetuksi siitä, että hän oli tehnyt viisaasti jäädessään pois, kun kerran pettymys, joka niin vilpittömästi ilmeni Mr. Grycen kasvoilla, varmaankin lisäsi hänen haluaan iltapäiväkävelyyn. Tätä kävelyretkeä Lily ei aikonut laiminlyödä; silmäys kirjoituspöydällä oleviin laskuihin riitti huomauttamaan, miten välttämätön se oli. Mutta siihen mennessä hänellä oli koko aamupäivä käytettävänä mielensä mukaan. Hän tunsikin tarkasti Bellomontin tavat tietääkseen, että hän saattoi olla aivan omissa oloissaan aterialle asti. Hän oli nähnyt Wetherallien, Trenorin tyttöjen ja Lady Cressidan menevän omnibusiin; Judy Trenor pesetytti varmaankin tukkaansa. Carry Fisher oli epäilemättä lähtenyt miehensä kanssa ajelemaan; Ned Silverton poltteli luultavasti paperossia makuuhuoneessaan ja Kate Corby oli varmaankin pelaamassa tennistä Jack Stepneyn ja Miss Van Osburghin kanssa. Naisista oli jäljellä vain rouva Dorset, mutta hän ei tullut koskaan huoneestaan, ennenkuin aterialle: hänen lääkäriinsä, niin hän selitti, olivat kieltäneet hänen menemästä raakaan aamuilmaan.

Seurueen muita jäseniä Lily ei erikoisesti ajatellut, missä he olivatkaan, he eivät olleet yhtä paljon hänen suunnitelmiensa tiellä. Nämä suunnitelmat saivat hänet tällä hetkellä pukeutumaan jonkun verran maalaisemmin ja kesäisemmin kuin hän ensin oli aikonut, ja päivänvarjo kädessä alas laskeutuessaan hänellä oli vapautunut ilme kuin naisella, joka hakee ulkoilmaharjoitusta. Suuri sali oli tyhjä, mutta koiraparvi, joka takan ääressä piti silmällä ulko-ovea, oli heti hänen ympärillään tarjoamassa hänelle seuraa. Lily työnsi syrjään häntä vastaan hyppivien koirien kypäliä, ja vakuuttaen noille iloisille vapaaehtoisille, että hän saattoi nyt käyttää hyväkseen heidän seuraansa, hän käyskenteli tyhjän vastaanottohuoneen läpi talon toisessa päässä olevaan kirjastoon. Kirjasto oli ehkä ainoa jäljellejäänyt osa vanhaa Bellomontin kantatilaa; se oli suuri huone, jossa oli havaittavissa emämaan traditsioiden leima. Muutamia perhekuvia – peruukkiniekkokoja aatelismiehiä ja leveäpäähineisiä ja hoikkavartalaisia naisia – riippui hyllyjen välillä, joilla oli hauskan näköiseksi kuluneita kirjoja, useimmat seinillä riippuvien esi-isien aikuisia; myöhemmät Trenorit eivät olleet tehneet kirjastoon mitään huomattavia lisäyksiä. Bellomontin kirjastoa ei itse asiassa käytetty koskaan lukemiseen, vaikkakin sillä oli jonkinlainen populäärisuus tupakkahuoneena ja rauhallisena flirttailupaikkana. Lily kulki hiljaa paksun, vanhan maton yli, jolla oli kevyitä tuoleja, ja ennenkuin hän ehti huoneen keskelle, hän huomasi Lawrence Seldenin istuvan toisessa päässä. Mutta vaikka kirja oli hänen polvillaan, ei hänen huomionsa ollut kiintynyt siihen, vaan erääseen naiseen, jonka pitseillä koristettu vartalo erottautui erinomaisen solakkana huonekaluston tummaa nahkaa vasten hänen nojatessaan viereisen tuolin selkämystä vastaan.

Lily pysähtyi huomattaessaan tuon ryhmän; hetken ajan hän näytti tahtovan vetäytyä takaisin, mutta tarkemmin ajateltuaan hän ilmaisi tulonsa kahisuttamalla hameensa helmoja, mikä sai parin nostamaan päätään; rouva Dorsetin kasvoissa kuvastui avoin harmi, Selden taas tapansa mukaan hymyili rauhallisesti. Hänen tyyneytensä sai Lilyn hämille, mutta hämilleen joutuminen vaati Lilyltä tässä asemassa sitäkin loistavampaa itsensähillitsemistä.

"Voi minua poloista, olenko myöhästynyt?" kysyi hän, ojentaen Seldenille kätensä, kun tämä nousi häntä tervehtimään.

"Myöhästynyt mistä?" tiedusteli rouva Dorset happamesti. "Ei aamiaiselta tietenkään, mutta ehkä sinulla oli aikaisempi sopimus?"

"Oli kyllä", sanoi Lily huolettomasti.

"Todellakinko? Ehkä minä sitten olen tiellä? Mutta Mr. Selden on kokonaan käytettävissäsi." Rouva Dorsetin ohimot olivat kalpeat, ja hänen vastapuhujansa tunsikin jonkinlaista mielihyvää jatkaessaan hänen kiusaamistaan.

"Ei toki, hyvä ystävä – jää vain", sanoi Lily hyväntuulisesti. "En ensinkään halua ajaa sinua pois."

"Olet ylen hyvä, mutta minä en ole koskaan Mr. Seldenin sopimusten tiellä."

Tähän huomautukseen sisältyi heikko omistusoikeuden sävy, mikä ei jäänyt huomaamatta Seldeniltä, joka peittääkseen harmin punaa kumartui ottamaan maasta kirjaa, jonka hän oli pudottanut Lilyn läheystyössä. Tämän silmät laajenivat viehättävästi ja hän purskahti kovaan nauruun.

"Mutta minulla ei ole mitään sopimusta Mr. Seldenin kanssa! Minun sopimukseni oli mennä kirkkoon, mutta pelkään, että omnibus on lähtenyt ilman minua. Tiedättekö, *onko* se lähtenyt?"

Hän kääntyi Seldeniin päin, joka vastasi kuulleen sen ajavan pois vähän aikaa sitten.

"No sitten minun on mentävä jalan. Lupasin Hildalle ja Murielille mennä heidän kanssaan kirkkoon. Sanokaa, onko liian myöhäistä mennä sinne jalan? No sama se, tahdon joka tapauksessa näyttää, että olen koettanut. En sittenkään ole pahoillani!"

Ja iloisesti nyökäten rouva Dorsetille ja Seldenille, joiden luo hän oli tunkeutunut, Miss Bart hävisi lasiovesta ja kulkea kahisutti viehkeänä pitkin pitkää puutarhan jalkakäytävää.

Hän lähti kirkkoon päin, mutta ei erittäin nopein askelin. Tämä ei jäänyt huomaamatta niiltä, jotka seisoivat ovella ja veitikkamaisen näköisinä katselivat hänen jälkeensä. Lily tunsu todellakin jotenkin katkeraa pettymystä. Kaikki hänen tämänpäiväiset suunnitelmansa perustuivat siihen seikkaan, että Selden oli tullut Bellomontiin. Lily oli odottanut alastullessaan tapaavansa hänet itseään odottamassa, mutta olikin sensijaan tavannut hänet tilanteessa, joka hyvin saattoi ilmaista, että hän oli ollut odottamassa jotakin toista naista. Oliko sittenkin mahdollista, että Selden oli tullut Bertha Dorsetin takia? Tämä oli Seldenin pyydystämisesään mennyt niin pitkälle, että oli ilmaantunut sellaiseen aikaan, jolloin hän ei ollut koskaan näyttänyt tavallisille kuolevaisille eikä Lily tällä hetkellä tiennyt mitään keinoa, miten tehdä hänet naurettavaksi. Hänen mieleensä ei johtunut että Seldenin tulo oli voinut yksinkertaisesti aiheuttaa halu viettää sunnuntai maalla: naiset eivät koskaan opi vapautumaan tunneseikoista miehiä arvostellessaan. Mutta Lily ei hevillä menettänyt malttiaan; kilpailu yllytti häntä, ja hän mielti, että Seldenin tulo, jolle se selittänyt hänen vielä olevan rouva Dorsetin pauloissa, osoitti hänen olevan niin täydellisesti vapaan niistä, ettei hän pelännyt rouva Dorsetin läheisyyttä.

Nämä ajatukset hidastuttivat hänen käyntiään siihen määrin, että hän tuskin näytti joutuvan kirkkoon ennen saarnaa ja vähitellen, kuljettuaan puutarhoista metsäpolulle, hän siihen määrin unohti aikomuksensa, että vaipui karkeatekoiselle penkille, joka oli polun taitteessa. Paikka oli viehättävä, eikä Lily ollut tunnoton viehätykselle, eikä sille seikalle, että hänen läsnäolonsa lisäsi sitä. Mutta hän ei ollut tottunut kokemaan yksinäisyyden iloja. Hän tunsu hiipivää väsymystä kulkiessaan; pirteys oli hävinnyt hänestä ja elämänhalu oli rauennut hänen huuliltaan. Hän tuskin tiesi, mitä hän etsi tai miksi sen löytämisen epäonnistuminen oli niin karkoittanut valon hänen taivaaltaan: hänellä oli vain epämääräinen epäonnistumisen tai sisäisen eristymisen tunne, joka eristyminen oli täydellisempi kuin yksinäisyys hänen ympärillään.

Hänen askeleensa kävivät veltoiksi ja hän seisoj katsellen hajamielisesti ylös, hosuen polun varrella kasvavia sananjalkoja päivänvarjonsa kärjellä. Silloin kuului askelia hänen takanaan ja hän näki Seldenin vierellään.

"Miten nopeasti te kävelette!" huomautti tämä. "Luulin, etten teitä koskaan saavuttaisi."

Lily vastasi: "Olette varmaankin hyvin hengästyksissä! Olen hetken ajan istunut tuon puun alla."

"Toivoakseni minua odottamassa?" lisäsi Selden. Ja Lily vastasi naurahtuen:

"Niin – odottamassa näkeväni, tulisitteko te."

"Tajuan erotiksen, mutta siitä en välitä, sittenkuin toinen teko sisältää toisen. Mutta ettekö ollut varma, että tulisin?"

"Jos olisin odottanut kyllin kauan, mutta käsitättehän, että minulla oli vain rajoitettu aika tuohon kokeiluun."

"Miksi rajoitettu? Aamiaisenko takia?"

"Ei, toisen sopimuksen takia."

"Sopimukseenneko takia mennä kirkkoon Murielin ja Hildan kanssa?"

"Ei, vaan palata kirkosta kotiin erään toisen henkilön kanssa."

"Aha, ymmärrän. Olisihan minun pitänyt tietää, että teillä on yllin kyllin käytettävänäne vaihtoehtoja. Ja tuleeko tuo toinen henkilö tätä tietä?"

Lily nauroi taas. "Sitähän minä en juuri tiedä. Ja saadakseni asiasta selvän minun on mentävä kirkkoon ennenkuin jumalanpalvelus päättyy."

"Aivan niin. Ja minun on estettävä teitä tekemästä sitä; jossa tapauksessa tuo toinen henkilö, teidän poissaolonne masentamana, tekee varmaankin epätoivoisen päätöksen ajaa takaisin omnibusissa."

Lily tarttui heti tähän koukkuun; Seldenin leikinlasku näytti pulppuavan Lilyn sisimmästä mielestä. "Senkö te tekisitte tällaisessa tapauksessa?" uteli hän.

Selden katsoi häneen juhlallisen näköisenä. "Olen täällä näyttämässä teille, mitä kykenen tekemään asian niin vaatiessa!" sanoi hän.

"Kulkemaan mailin verran tunnissa – teidän täytyy tunnustaa, että omnibus kulkisi nopeammin!"

"Niinpä niin – mutta löytääkö hän teidät lopuksi? Se on menestyksen ainoa todistus."

He katsoivat toisiinsa samanlaisella mielihyvällä kuin mitä he olivat tunteneet jutellessaan keskenään joutavuuksia teepöydän ääressä. Mutta äkkiä Lilyn kasvojen ilme muuttui ja hän sanoi: "Hyvä, jos niin on, niin hän on onnistunut."

Seuraten Lilyn katsetta Selden huomasi ihmisryhmän tulevan heitä kohti etäisimmästä tien mutkasta. Lady Cressida oli nähtävästi tahtonut välttämättömästi kävellä kotiin ja toiset olivat katsoneet velvollisuudekseen seurata häntä. Lilyn seuralainen loi nopean silmäyksen joukon kumpaankin mieheen: Wetherall käveli kunnioittavan näköisenä Lady Cressidan rinnalla luoden hermostuneita syrjäsilmäyksiä ja Percy Gryce oli jälkijoukkona rouva Wetherallin ja Trenorin tyttärien kanssa.

"Aha, nyt minä ymmärrän, miksi te niin harrastatte amerikkakirjallisuutta!" huudahti Selden, äänessä mitä peittämättömimmän ihailun vivahdus, mutta Lilyn punastuminen, jonka tuo sutkaus aiheutti, esti Seldenin jatkamasta samaan suuntaan.

Lilyn hämilleenjoutuminen oli Seldenille niin uutta, että hän oli hetken ajan hämmästyksen vallassa, mikä toi hänen mieleensä joukon mahdollisuuksia. Mutta Lily rupesi kohteliaasti puolustamaan hämminkiään, sanoen, kun sen aiheuttaja läheni: "Siksi minä juuri odotin teitä – kiittäakseni teitä siitä, että olette niin usein ollut minulle apuna!"

"Siitä te tuskin voitte selviytyä näin lyhyessä ajassa", sanoi Selden, kun Trenorin tyttäret huomasivat Miss Bartin; ja kun tämä vastasi heidän meluisaan tervehdykseensä, lisäsi Selden nopeasti: "Tahdotteko käyttää iltapäivänne siihen? Te tiedätte, että minun täytyy lähteä huomenaamuna. Mennään kävelemään ja siellä te voitte kiitellä mielenne mukaan."

VI

Iltapäivä oli ihana. Ei tuntunut tuulen hengähdystäkään, ja Amerikan syksyn kirkkautta vaimensi auer sitä kuitenkin sumentamatta.

Puiston puiden siimeksessä oli jo hieman viileää, mutta sitä mukaa kuin maaperä kohosi, ilma kävi kirkkaammaksi, ja noustessaan pitkän matkan rinteitä Lily ja hänen toverinsa joutuivat myöhäisen kesän piiriin. Polku kiemurteli puiden varjostaman niityn poikki; sitten se upposi astereita ja orjantappurapensaita kasvavaan kujanteeseen, mistä ohuen lehtiverhon läpi seutu laajeni idyllimäisenä.

Ylempänä solasta näkyi yhä tiheämpiä sananjalkaryhmiä ja varjoisien rinteiden tuoresta vihreyttä. Puut alkoivat reunustaa sitä ja varjo syveni pyökkikujan hämäräksi. Puun rungot olivat erillään, vain hieman kasvoi alusmetsää. Polku kulki pitkin metsänreunaa, siellä täällä sivuuttaen aurinkoisen laidunmaan tai hedelmätarhan.

Lily ei ollut oikein luonnontuntija, mutta hän ihaili suuresti sen omituisuutta ja saattoi olla hyvin herkkä luonnon tarjoamalle näylle, joka oli sopiva tausta hänen omille tunteilleen. Hänen alapuolellaan leviävä maisema näytti kuvastavan hänen omaa mielialaansa ja hän löysi jotain omasta itsestään sen rauhassa ja sen vapaassa laajuudessa. Läheisillä rinteillä helottivat vaahterat kuin tuliroviot, alempana oli harmaita hedelmätarharyhmiä ja siellä täällä myöhäistä tammirivien vihreää. Pari kolme maalaistaloa näkyi omenapuiden varjossa ja erään kylän kirkon valkoinen puutorni näkyi mäen takaa, kun taas alempana autereessa häämötti valtatie peltojen välillä.

"Istutaan tähän", ehdotti Selden heidän saapuessaan avonaiselle kallionkielekkeelle, jonka yläpuolella pyökit kohosivat jyrkästi sammaleisten vierinkivien välissä.

Lily istuutui kalliolle, posket hehkuen pitkästä kiipeämisestä. Hän istui hiljaa, suu raollaan nousun jännityksestä, rauhallisesti tarkastellen maiseman katkonaisia piirteitä. Selden ojentautui pitkäkseen nurmikolle hänen jalkojensa juureen suojaten kasvojaan hatullaan vinosti tulevia auringonsäteitä vastaan ja kiertäen kätensä päänsä alle, jonka hän nojasi kalliota vastaan. Hänellä ei ollut halua saada Lily puhumaan; tämän hiljaisuus tuntui olevan osa luonnon yleisestä rauhasta ja sopusoinnusta. Selden tunsu omassa mielessään vain uneliasta mielihyvää, joka verhosi tunteen voimakkaita kuohuja kuten syyskuun auer verhosi maisemaa heidän jalkojensa juuressa. Mutta Lilyn mielen, niin rauhalliselta kuin hän ulkonaisesti näyttikin, täytti ajatustulva. Hänessä oli tällä hetkellä kaksi elämää: toinen huokui syvää rauhaa ja iloa, toinen haukkoi ilmaa pelon mustassa vankilassa. Mutta vähitellen vangin läähätys heikkeni, tai tuo toinen puoli kiinnitti siihen vähemmän huomiota: taivaanranta avartui, taivas yleni ja henki valmistautui vapaana lentämään.

Hän ei olisi itse voinut selittää sitä keveyden tunnetta, joka näytti nostavan hänet jalkojensa juuressa olevan auringon valaiseman maailman yläpuolelle. Hän ihmetteli, oliko se rakkautta vai pelkkää onnellisten ajatusten ja tunteiden satunnaista yhtymistä? Miten paljon siitä oli ihanan iltapäivän lumouksen, metsän tuoksun ja tyhjyyden ajatuksesta pakenemisen ansiota? Lilyllä ei ollut mitään määrättyä kokemusta, minkä avulla saada selville tunteidensa laatu. Hän oli useita kertoja ollut rakastunut omaisuuteen tai virkauraan, mutta vain yhden kerran mieheen. Siitä oli jo vuosia, se oli hänen seuraelämäänsä osanottonsa ensimmäisiä aikoja, jolloin eräs nuori aatelismies nimeltä Herbert Melson, sinisilmäinen ja kiehkuratukkainen, syytti hänet romanttiseen intohimoon. Mutta tämä aikaisempi tunnesisältö ei ollut verrattavissa nykyiseen; ainoa vertailukohta oli helppouden, vapautumisen tunne, jota hän muisteli tunteneensa valssin pyörteessä tai kasvihuoneen yksinäisyydessä tuon lyhyen nuoruudenromaaninsa kestäessä. Hän ei ollut tähän saakka tuntenut uudelleen tuota keveyttä, tuota vapauden hehkua. Mutta nyt se oli jotakin enempiä kuin veren sokeaa hapuilemista. Omituista viehätystä hänen tunteelleen Seldeniä kohtaan antoi se, että Lily ymmärsi sen; hän saattoi sormellaan koskettaa sen ketjun jokaista rengasta, joka veti heitä yhteen. Vaikka Seldenin populariteetti oli rauhallista lajia, jota hänen ystävänsä pikemminkin tunsivat kuin toittivat

julki, ei Lily ollut koskaan erehtynyt pitämään hänen vaatimattomuuttaan vähäpätöisyytenä ja lahjattomuutena. Seldenin arvossapidettyä sivistyneisyyttä pidettiin yleensä pienenä haittana kevyelle seurustelulle, mutta Lilyä, joka oli ylpeä laajana pidetystä kirjallisuuden tuntemisestaan ja joka kuljetti matkalaukussaan aina mukanaan Omar Khayamia, tämä miellytti ja hän tunsi, missä arvossa sitä olisi pidetty seuraelämässä, jonka sivistys olisi ollut vanhempi. Yksi Seldenin kykyjä oli sitäpaitsi se, että hän käsitti asemansa. Hänessä oli mielen ylevyyttä, joka kohotti hänet päätä korkeammalle muuta kansaa, noita samaan kaavaan valettuja hämääriä olentoja, ja muodottomien tyyppien maassa hän näytti kuuluvan erikoiseen rotuun ja kantavan keskitetyn menneisyyden leimaa. Rehentelevät henkilöt pitivät häntä hieman kuivana, ja hyvin nuoret tytöt purevan ivallisena. Mutta ystävällisen erillään pysyttelemisen ilme, joka oli mahdollisimman kaukana persoonallisen edun tavoittelusta, herätti eniten Lilyn mielenkiintoa. Kaikki oli Seldenissä sopusoinnussa Lilyn maun herkän aineksen kanssa, yksin se hieno ivakin, jolla hän suhtautui siihenkin, mikä Lilystä näytti pyhimmältä. Lily ihaili häntä eniten ehkä siksi, että hän osoitti yhtä selvää ylemmyyden tunnetta kuin rikkain mies, mitä Lily oli koskaan kohdannut.

Tämän ajatuksen itsetiedotonta jatkamista se oli, joka sai Lilyn sanomaan naurahtaen: "Olen rikkonut tänään teidän takianne kaksi sopimusta. Kuinka monta te olette rikkonut minun takiani?"

"En yhtään", sanoi Selden rauhallisesti. "Ainoan sopimukseni Bellomontissa olen tehnyt teidän kansanne."

Lily katseli häntä, hieno hymy huulillaan.

"Tulitteko todellakin Bellomontiin katsomaan minua?"

"Tietysti tulin."

Selden näytti vaipuvan mietteisiin. "Miksi?" kuiskasi Lily äänenpainolla, joka oli aivan vapaa keimailusta.

"Koska te olette niin ihmeellinen nähtävä. Minun tekee aina mieleni nähdä, mitä te teette."

"Kuinka te tiedätte, mitä minä tekisin, ellette olisi täällä?"

Selden hymyili. "En minä ole niin itserakas, että kuvittelisin tuloni muuttaneen teidän toimianne hiuskarvaakaan."

"Typeryyttä – enhän minä tietenkään voisi olla kävelyretkellä kanssanne, jos te ette olisi täällä."

"Eipä ei; mutta teidän kävelyretkenne minun kanssani on vain eräs toinen tapa käyttää ainestanne. Te olette taiteilija ja minä satun olemaan väripalanan, jota te käytätte tänään. Teidän taitavuutenne tulee siinäkin näkyviin, että te kykenette saamaan aikaan ennakoita mietittyjä vaikutuksia sattumalta."

Lily hymyili myöskin. Seldenin sanat olivat liian sattuvia ollakseen herättämättä hänen taipumustaan leikinlaskuun. Hän aikoi tosin käyttää Seldenin läsnäoloa hyvin määrätyn vaikutuksen aikaansaamiseksi tai oli se ainakin salainen tekosyy, jonka hän oli keksinyt rikkoakseen lupauksensa lähteä kävelemään Percy Grycen kanssa. Häntä oli joskus syytetty siitä, että hän oli liian innokas – Judy Trenorkin oli kehoittanut häntä kulkemaan hiljaa. No hyvä, hän ei tahtonut olla liian innokas tässä tapauksessa: hän tahtoi antaa kosijalleen pitkän epävarmuuden ja jännityksen esimakua. Missä velvollisuus ja taipumus sattuvat yhteen, siellä ei ollut Lilyn luonteen mukaista pitää niitä erillään. Hän oli selittänyt Percy Grycelle olevansa estetty kävelyretkeltä päänsäryn takia: tuon hirveän päänsäryn, joka oli estänyt hänet aamulla lähtemästä kirkkoon. Hänen aamiaiselle ilmaantumisensa vahvisti tuota selitystä. Hänen katseensa oli laimea ja hänen kasvoissaan oli kärsivää suloa. Hänellä oli hajuvesipullo kädessä. Mr. Gryce oli outo sellaiselle. Hän jokseenkin hermostuneena ihmetteli, oliko Miss Bart terveydeltään heikko, ja hänellä oli kauastähtävä pelko jälkeläistensä tulevaisuudesta. Mutta myötätunto pääsi voitolle ja hän vakuutti Miss Bartille, ettei tämä panisi terveystään alttiiksi menemällä ulkoilmaan.

Lily oli vastannut tähän myötätunnon osoitukseen raukealla kiitollisuudella, pyytämällä pyytäen häntä, hänestä itsestään kun ei ollut seuralaiseksi, lähtemään aamiaisen jälkeen toisten kanssa automobiililla Van Osburghien luo Peekskilliin. Mr. Gryce oli liikutettu hänen huolenpidostaan ja

paetakseen peloittavaa iltapäivän tyhjyyttä hän seurasi Lilyn neuvoa ja läksi surullisena, varustettuna tomupäähineellä ja suojussilmälaseilla. Kun automobiili jyrtytti alas tietä, hymyili Lily hänen hullunkuriselle ulkonäölleen.

Selden oli tarkastanut Lilyn temppuja hilpeällä mielellä. Tämä ei ollut vastannut mitään hänen pyyntöönsä, että he viettäisivät iltapäivän yhdessä, mutta kun Lilyn suunnitelmat tulivat näkyviin, oli Selden jotenkin varma siitä, että hän sisältyi noihin suunnitelmiin. Talo oli tyhjä, kun hän ennen pitkää kuuli Lilyn askelet portaissa ja tuli biljaardisalista yhtyäkseen hänen seuraansa. Lilyllä oli hattu ja kävelytuki, ja koirat seurasivat hänen kintereillään.

"Luulen kuitenkin, että ulkoilma tekisi minulle hyvää", selitti hän.

Ja Selden myönsi, että niin yksinkertaista keinoa ansaitsi koettaa.

Retkeilijät arvelivat viipyvänsä ainakin neljä tuntia. Lilyllä ja Seldenillä oli käytettävänä koko iltapäivä ja vapauden ja varmuuden tunne teki Lilyn mielen kevyeksi. Hän saattoi maistaa henkisen irtolaisuuden harvinaisia iloja voidessaan jutella niin kauan aikaa ilman mitään määrättyä aihetta.

Hän tunsu olevansa niin vapaa taka-aikeista, että Seldenin syytös häntä hieman harmitti.

"En tiedä", sanoi hän, "miksi te aina minua syytätte ennakolta harkitsemisesta."

"Minusta te tunnustitte sen itse; te kerroitte minulle eräänä päivänä, että te seuraatte määrättyä suuntaa – ja jos joku tekee jotakin, niin on se hänen ansiokseen, jos hän tekee sen perinpohjaisesti."

"Jos tarkoitatte, että tyttö, jolla ei ole ketään, joka ajattelisi hänen puolestaan, on pakotettu ajattelemaan itse puolestaan, niin olen aivan valmis ottamaan vastaan tuon syytöksen. Mutta te varmaankin pidätte minua kamalana ihmisenä, jos otaksutte, etten koskaan ole mielijohteiden alainen."

"Mutta sitäpä minä en otaksu: enkö ole teille sanonut, että teidän neronne on siinä, että te muutatte mielijohteet aikomuksiksi?"

"Neroni?" tokaisi Lily äänessä äkillinen kylläntymisen sävy. "Onko olemassa mitään lopullista neron koetinta paitsi menestys? Eikä minulla toisesta ole ollut menestystä."

Selden työnsi hattunsa syrjään ja loi häneen syrjäsilmyksen. "Menestys? – mitä on menestys? Olisi mielenkiintoista kuulla, miten te sen määrittelette."

"Menestyksenkö?" Lily epäröi. "Kuinka saada elämästä irti niin paljon kuin mahdollista, otaksun. Se on sittenkin relatiivinen ominaisuus. Eikö se ole teidänkin käsityksenne siitä?"

"Minun käsitykseni siitä? Herra varjelkoon!" Selden nousi äkkiponnistuksella istualleen, nojaten kyynänpäänsä polviinsa ja tuijottaen pehmeään maisemaan. "Minun käsitykseni menestyksestä on persoonallinen vapaus."

"Vapaus? Vapaus vaivoista?"

"Kaikesta – rahasta, köyhyydestä, mukavuudesta ja huolesta, kaikista aineellisista asioista. Jonkinlainen hengen tasavallan pitäminen – sitä minä kutsun menestykseksi."

Lily nojasi eteenpäin. "Ymmärrän – ymmärrän – se on omituista, mutta sitä minäkin olen juuri tuntenut tänään."

Selden kohtasi Lilyn katseen, jossa piili häneen kohdistuvaa suloa.

"Onko tunteminen teille niin harvinaista?" sanoi hän.

Lily hieman punastui hänen katseestaan. "Te pidätte minua hirveän tyhmänä, eikö niin? Mutta ehkä se pikemminkin johtuu siitä, ettei minulla ole koskaan ollut valinnan varaa. Tarkoiton, ettei kukaan ole puhunut minulle hengen tasavallasta."

"Se onkin maa, johon jokaisen on itse löydettävä tie."

"Mutta minä en olisi koskaan löytänyt tietäni sinne, jollette te olisi puhunut minulle siitä."

"Ah, siellä on merkkejä, mutta kukaan ei tiedä, miten niitä on luettava."

"Onpas, minä olen tiennyt, olen tiennyt!" sanoi Lily hehkuvalle innostuksella. "Milloin vain näen teidät, huomaan teidät tavailemassa jotakin merkkiä, kirjainta – ja eilen – eilen illalla päivällisillä – näin äkkiä pienen polun teidän tasavaltaanne."

Selden katseli yhä häntä, mutta toisin silmin. Tähän saakka hän oli tuntenut Lilyn seurassa ja keskustelussa esteettistä mielihyvää, jota mieltävä mies mielellään etsii tarkoituksettomasta seurustelusta kauniin naisen kanssa. Hänen suhtautumisensa oli ollut ihailevaa tarkastelua ja hän olisi ollut melkein suruissaan havaittaessaan Lilyssä jotakin tunteellista heikkoutta, joka olisi ristiriidassa hänen tarkoitustensa kanssa. Mutta nyt tuon heikkouden vihjaus oli tullut hänen mielenkiintoisimmaksi puolekseen. Selden oli tavannut hänet tuona aamuna epäjärjestyksen hetkenä; hänen kasvonsa olivat olleet kalpeat ja muuttuneet ja hänen kauneutensa vähentyminen oli antanut hänelle erikoista viehätystä. *Tuon näköinen hän on ollessaan yksin!* oli ollut Seldenin ensimmäinen ajatus; ja toinen oli tarkata, minkä muutoksen hänen tulonsa sai Lilyssä aikaan. Vaarallinen kohta heidän seurustelussaan oli se, ettei hän voinut aavistaa Lilyn mielen välittömyyttä.

"Hyvä", hän sanoi, "eikö se anna teille halua nähdä enempää? Oletteko tulemassa meikäläiseksi?"

Hän oli ottanut esille paperossinsa puhuessaan, ja Lily ojensi kätensä laatikkoon päin.

"Ah, antakaa minullekin – en ole polttanut moneen päivään!"

"Mistä niin luonnoton pidättyväisyys? Kaikkihan Bellemontissa polttavat."

"Niin kyllä – mutta sitä ei pidetä sopivana naimisiin aikovalle tytölle. Ja minähän olen tätä nykyä tuollainen *jeune fille à marier*."

"Ah, sittenkin minä pelkään, ettemme voi viedä teitä tasavaltaan."

"Miksei? Onko se celibaattinen järjestö?"

"Ei ensinkään, vaikka minun velvollisuuteni on sanoa, ettei siellä ole monta naimisissa olevaa ihmistä. Mutta te otatte hyvin rikkaan miehen, ja rikkaan on hyvin vaikea tulla taivaan valtakuntaan."

"Se on väärin, niin arvelen, koska, mikäli asiaa ymmärrän, kansalaisoikeuden ehtoja on, ettei ajattele liian paljon rahoja, ja ainoa keino olla ajattelematta rahoja, on se, että niitä on runsaasti."

"Te voisitte sanoa yhtä hyvin, että paras keino olla ajattelematta ilmaa on, että sitä on kylliksi hengittää. Se on kylläkin totta eräässä merkityksessä. Mutta keuhkonne ajattelevat ilmaa, jollette te sitä teekään. Samoin on niiden teidän rikkaidenkin laita – he saattavat olla ajattelematta rahaa, mutta he hengittävät sitä koko ajan; pankaa heidät toiseen ainekseen ja katsokaa, miten he kiemurtelevat ja haukkovat ilmaa!"

Lily istui tarkastellen hajamielisesti puhaltamiaan savupyörylöitä.

"Minusta näyttää", sanoi hän lopulta, "että te kulutatte suuren osan aikaanne siinä, mitä te ette hyväksy."

Selden otti vastaan tämän piston levollisena. "Niin kyllä; mutta olen koettanut pysyä kahdenluontoisena: kaikki on hyvin niin kauan kuin keuhkot voivat toimia toisessa ilmassa. Todellinen alkemia on taito muuttaa kulta takaisin joksikin muuksi aineeksi. Ja salaisuus on siinä, että useimmat ystävämme ovat kadottaneet sen."

Lily jäi miettimään. "Ettekö luule", vastasi hän hetken kuluttua, "että ihmiset, jotka miettivät seuraelämää, ovat liian taipuvaisia pitämään sitä päämääränä eikä välikappaleena, aivan kuten ihmiset, jotka halveksivat rahaa, puhuvat ikäänkuin jos sen ainoa käyttö olisi pitää sitä pussissa ja vartioida sitä? Eikö ole rehellisempää pitää niitä kumpaakin mahdollisuuksina, joita voi käyttää joko typerästi tai viisaasti käyttäjän mukaan?"

"Se on varmasti terve näkökanta. Mutta seuraelämän laita on niin kummallisesti, että ne pitävät sitä päämääränä, jotka kuuluvat siihen, eivätkä ulkopuolella olevat arvostelijat. Juuri tuo toinen tie tarjoaa enemmän nähtävyyksiä – katsomo saattaa olla harhaluulon vallassa, mutta näyttelijät tietävät, että todellinen elämä on ramppivalon toisella puolen. Ihmiset, jotka pitävät seuraelämää pakopaikkana työstä, arvostelevat sitä oikein. Mutta kun se tulee omaksi päämääräkseen, vääntyvät elämän kaikki suhteet." Selden nousi kynnäspäilleen. "Taivas varjelkoon!" hän jatkoi, "minä en halveksi elämän koristeellista puolta. Minusta näyttää, että loiston tajunta on osoittanut oikeutuksensa sillä, mitä se on tuottanut. Pahinta siinä on, että niin monta ihmisluontoa käytetään tuohon työhön. Jos me kerran olemme maailmankaikkeuden raaka-aine, niin onhan sitä mieluummin tuli, joka karkaisee

miekan kuin kala, jota käytetään purppuravaipan värjäämiseen. Ja meidän seuraelämämme kaltainen seuraelämä pilaa hyvän aineen käyttämällä sitä pieneen purppuratilkkuunsa! Katsokaapa Ned Silvertonin tapaista nuorta miestä – hän on todellakin liian hyvä käytettäväksi jonkun seuraelämän kaunistukseksi. Siinä on juuri nuori mies etsimässä maailman salaisuuksia; eikö ole sääli, että hän sen lopulta löytää rouva Fisherin salongista?"

"Ned on herttainen poika, ja minä toivon, että hän säilyttäisi harhaluulonsa kyllin kauan, kirjoittaakseen niistä muutamia sieviä runoja; mutta luuletteko, että hän saattaa ne kadottaa vain seuraelämässä?"

Selden kohautti vastaukseksi olkapäitään. "Miksi me kutsumme kaikkia jaloja aatteitamme harhaluuloiksi ja keskitietä totuuksiksi? Eikö sellaisten sanontatapojen käyttäminen ole seuraelämän riittävää tuomitsemista? Minä omaksuin tuon puhutavan hyvin tarkoin Silvertonin iällä, ja minä tiedän, miten nimitykset voivat muuttaa vakaumusten värit."

Lily ei ollut kuullut hänen koskaan puhuvan niin vakuuttavasti. Hänen tavallinen puheensa oli helposti vaihtuvaa ja vertailevaa; ja Lily oli hämmästynyt saadessaan äkkiä vilahdukselta katsoa laboratorioon, jossa Seldenin vakaumukset muodostuivat.

"Ah, te olette yhtä paha kuin muutkin sen uskokunnan jäsenet", huudahti Lily; "miksi te kutsutte tasavaltanne tasavallaksi? Se on suljettu seura ja te luotte mielivaltaisia vastaväitteitä pitääksenne ihmisiä ulkopuolella."

"Se ei ole minun tasavaltani; jos se sitä olisi, niin minä tekisin vallankaappauksen ja asettaisin teidät valtioistuimelle."

"Kun te kai todellisuudessa ajattelette, etten koskaan voi jalallanikaan astua kynnyksen yli? Ymmärrän, mitä te tarkoitate. Te halveksitte minun pyyteitäni – te pidätte niitä minulle arvottomina!"

Selden hymyili, mutt'ei ivallisesti. "No hyvä, eikö se ole suosionosoitusta? Pidän niitä kyllin hyvinä useimmille jotka elävät niissä."

Lily katsoi häneen vakavasti. "Mutta enkö mahdollisesti käyttäisi niitä paremmin, jos minulla olisi näiden ihmisten varat? Raha on kaikkea varten – sen käyttö ei rajoitu automobiileihin ja timantteihin."

"Ei suinkaan: te voitte sovittaa rikkautenne perustamalla sairashuoneen."

"Mutta jos luulette, että minä siitä todella iloitsen niin te varmaankin ajattelette, että minun kunnianhimoiset tavoitteluni ovat kyllin hyviä minulle?"

Selden naurahti tälle vetoamiselle. "Ah, paras neiti Bart, en aio ennustaa sallimusta, taata sitä, että pääsisitte tavoittelujenne perille!"

"Silloin on kai parasta, mitä voitte minulle sanoa, se että koetettuani kaikin voimin tavoitella, minä en luultavasti tule pitämään siitä, mitä olen saavuttanut?" Lily huokaisi syvään. "Miten kurjaa tulevaisuutta te ennustatte minulle!"

"No niin – ettekö ole koskaan ennustanut sitä itse itsellenne?"

Lily punastui vähitellen, ikäänkuin hengen ponnistelu olisi aiheuttanut tuon punastumisen.

"Usein, hyvinkin usein", sanoi hän. "Mutta se näyttää sitäkin synkemmältä, kun te sen osoitate!"

Selden ei vastannut hänen huudahdukseensa, ja hetken ajan he istuivat hiljaa, ja tuntui kuin jotain olisi sykkinyt heidän välillään ilman avarassa rauhassa. Mutta äkkiä Lily kääntyi kiivaasti Seldeniin päin.

"Miksi teette sen minulle?" huudahti hän. "Miksi saatatte minun vihaamaan sitä, minkä olen valinnut, jollei teillä ole antaa mitään sijaan?"

Nämä sanat herättivät Seldenin mietiskelystä, johon hän oli vaipunut. Hän itse ei tiennyt, miksi hän oli johtanut keskustelun sille alalle; sellaista hän ei suinkaan olisi osannut odottaa itseltään iltapäivän yksinäisyydessä Miss Bartin kanssa. Mutta se oli noita hetkiä, jolloin ei kumpainenkaan

näyttänyt puhuvan harkitusti, jolloin sisäinen ääni kumpaisessakin puhui toiselle tunteen äänettömien syvyyksien yli.

"Ei, minulla ei ole antaa teille mitään sijaan", sanoi hän, nousten istualleen ja kääntyen Lilyyn vasten kasvoja. "Jos minulla olisi, niin se olisi teidän tietystikin."

Lily otti vastaan tämän äkillisen selityksen vielä oudommalla tavalla kuin millä se oli tehty: hän painoi kasvonsa käteensä ja Selden näki, että hän itki hetkisen.

Kuitenkin vain hetkisen, sillä kun Selden kumartui lähemmäksi ja veti hänen kätensä alas vähemmän intohimoisella kuin vakavalla liikkeellä, käänsi Lily häneen kasvonsa, joiden ilme oli pehmeämpi, mutta ei liikituksen vääntämä, ja Selden sanoi itsekseen hieman julmasti, että yksin hänen itkunsakin oli taidetta.

Miettiminen teki hänen äänensä vakavaksi, kun hän kysyi puoleksi säälivästi, puoleksi ivallisesti: "Eikö ole luonnollista, että minun on koetettava vähäksyä kaikkea sitä, mitä minä en voi teille tarjota?"

Lilyn kasvot kirkastuivat tämän kuullessaan, mutta hän veti kätensä pois, ei teeskennellen, vaan ikäänkuin luopuen jostakin, johon hänellä ei ollut oikeutta.

"Mutta te vähäksytte *minua*, eikö niin, ollessanne niin varma siitä, että se on ainoa, mistä minä välitän?"

Selden tunsu säpsähtävänsä, mutta se olikin hänen itsekkyytensä viimeinen nuoli. Hän vastasi melkein heti aivan koruttomasti: "Mutta välitättehän siitä? Eikä mikään minun toivomukseni voi muuttaa sitä."

Hän oli niin kokonaan lakannut ottamasta huomioon, miten kauas tämä saattoi viedä hänet, että hän tunsu selvästi pettymystä, kun Lilyn kasvoista kuvastui ivaa.

"Ah", huudahti Lily, "kaikista hienoista sanoistanne huolimatta te olette yhtä suuri pelkuri kuin minäkin, sillä te ette olisi lausuneet ainoaakaan niistä, jollette olisi ollut varma minun vastauksestani."

Tämä naseva vastaus kiteytti Seldenin häilyvät aikomukset.

"En ole niinkään varma teidän vastauksestanne", sanoi hän rauhallisesti. "Ja minä teen teille niin paljon oikeutta, että uskon, ettette tekään sitä ole."

Nyt oli Lilyn vuoro katsoa häneen hämmästyneenä; ja hetken perästä hän kysyi: "Aiotteko mennä kanssani naimisiin?"

Selden purskahti nauruun. "En, en aio – mutta ehkä minä, jos te aikoisitte!"

"Sitähän minä teille sanoin – te olette niin varma minusta, että voitte huvitella kokeilla." Lily veti takaisin kätensä, johon Selden oli jälleen tarttunut, ja istui katsoen häneen alakuloisena.

"En minä tee kokeita", vastasi Selden. "Tai jos niitä teenkin, niin en tee niitä teissä, vaan omassa itsessäni. En tiedä, mikä vaikutus niillä tulee olemaan minuun – mutta jos teidän kanssanne naimisiinmeno on yksi niitä, niin aion uskaltaa."

Lily hymyili raukeasti. "Siihen tarvitaankin aivan varmaan suurta rohkeutta – en ole teiltä koskaan salannut kuinka suurta."

"Aha, tepä se olettekin pelkuri!" huudahti Selden.

Lily oli noussut seisaalleen ja Selden seisoi katsoen häneen vasten silmiä. Illan pehmeä hiljaisuus ja yksinäisyys ympäröi heitä: he tunsivat kohoutuneensa ohuempaan ilmaan. Viimeisen tunnin erinomaiset vaikutukset värisivät heidän suonissaan ja ajoivat heitä toinen toiseensa kuten irtautuneet lehdet ajautuvat maahan.

"Te olette pelkuri", toisti Selden, tarttuen hänen käsiinsä.

Lily nojasi häneen hetken ajan ikäänkuin väsyneitä siipiä lepuuttaen. Selden tunsu ikäänkuin Lilyn sydän löisi pikemminkin pitkän lennon jännityksestä kuin uusien etäisyyksien aiheuttamasta odotuksen värityksestä. Sitten vetäytyen takaisin hieno varoituksen hymy huulillaan Lily selitti: "Tulen varmaankin olemaan kauhean näköinen, kun vaatteeni ovat epäjärjestyksessä; mutta voinhan minä somistaa omat hattuni."

He seisoivat hetken hiljaa tämän jälkeen, hymyillen toisilleen kuin seikkailevat lapset, jotka ovat kiivenneet kiellettyyn korkeuteen, josta he näkevät uuden maailman. Heidän jalkojensa juuressa lepäävä nykyinen maailma oli kietoutunut sumuun ja laakson yli nousi kuu paksun sinen keskeltä.

Äkkiä he kuuluivat kaukaista ääntä, ikäänkuin jättiläishyönteisen surinaa, ja seuraten valtatieä, joka kiemurteli tavallista valkoisempana ympäristön hämärässä, eräs musta esine ryntäsi näkyviin.

Lily havahtui hajamielisyystään. Hänen hymynsä katosi ja hän alkoi liikkua kujannetta kohti.

"Minulla ei ollut aavistustakaan, että oli niin myöhä! Me emme joudu takaisin ennen pimeän tuloa", sanoi hän melkein kärsimättömästi.

Selden katsoi häntä hämmästyneenä: kului hetki ennenkuin hän näki Lilyn entisillä silmillä. Sitten hän sanoi epämääräisen kuivasti: "Se ei ollut meikäläisiä, se meni toista tietä."

"Tiedän, tiedän —" Lily pysähtyi, ja Selden huomasi hänen punastuneen hämärässä. "Mutta minä sanoin heille, etten voinut hyvin – etten menisi ulos. Mennään alas!" kuiskasi hän.

Selden yhä katsoi häneen. Sitten hän otti taskustaan paperossilaatikkonsa ja sytytti hitaasti paperossin. Hänestä näytti välttämättömältä tuona hetkenä ilmaista jollakin tavalla koettavansa pitää kiinni nykyhetkestä. Hänellä oli melkein poikamainen halu antaa seuralaisensa nähdä, että hän oli heidän lentoretkinsä jälkeen päässyt jaloilleen.

Lily odotti, kun Selden sytytti paperossinsa kämmenkuopassaan. Sitten Selden tarjosi hänelle paperosseja.

Hän otti yhden epäröiden ja pistäen sen huulilleen hän kumartui eteenpäin ottaakseen Seldenin paperossista tulta. Hämrässä pieni punainen kipinä valaisi hänen kasvojensa alaosan, ja Selden näki hänen suunsa ympärillä hymyn väreitä.

"Olitteko tosissanne?" kysyi Lily äänessä omituista ilon väristystä, jonka hän oli saattanut kiireessä saada jostakin, hänellä olematta aikaa valita oikea sävy.

Selden hallitsi paremmin ääntään. "Miksen?" vastasi hän. "Ymmärrättehän, ettei minun tarvinnut uskaltaa mitään ollakseni tosissani." Ja kun Lily yhä seiso i hänen edessään hieman kalpeana nasevasta vastauksesta, lisäsi Selden nopeasti: "Mennään alas."

VII

Osoitti rouva Trenorin syvää ystävyyttä, että hänen äänensä Miss Bartia nuhdellessaan sai saman persoonallisen epätoivon sävyn kuin jos hän valittaisi jonkin talouden luhistumista.

"Kaikki, mitä minä voin sanoa sinulle, Lily, on se, että minä en saa sinusta selvää!" Hän nojasi taaksepäin huoaten, pitsi- ja musliiniaamupuvussaan ja kääntyen välinpitämättömän näköisenä työpöytänsä päin, johon oli kasattu kaikenlaista kamaa.

"Jollet olisi edes minulle kertonut, että vakavasti aioit häntä – mutta olen varma, että sinulla oli tuo suunnitelma kyllä alussa! Miksi muuten pyysit minua pitämään itseäsi erilläsi bridgestä ja pitämään hänestä loitolla Carrya, ja Kate Corbya? En luule, että teit sen siksi, että hän huvitti sinua. Ei kukaan meistä kuvittelisi toimittaa sinua hänen seuraansa, jollet aio mennä hänelle. Olen varma siitä, että joku pitää sillä hauskaa! Kaikki he tahtoivat auttaa asiaa eteenpäin. Berthakin pysyi syrjässä – tahdon sanoa sen – kunnes Lawrence tuli ja sinä riistit hänet häneltä. Tämän jälleen hänellä oli oikeus kostaa – miksi herran nimessä asetuit poikkiteloin hänen tielleen? Sinä olet tuntenut Lawrence Seldenin jo vuosia – miksi menettelit, ikäänkuin olisit juuri nähnyt hänet ensi kerran? Jos sinulla on kaunaa Berthaa kohtaan, niin oli sopimaton aika osoittaa sitä nyt – olisithan sen voinut tehdä aivan yhtä hyvin mentyäsi naimisiin! Sanoinhan sinulle, että Bertha on vaarallinen. Hän oli pahalla päällä tänne tullessaan, mutta Lawrenceen ilmaantuminen sai hänet hyvälle tuulelle, ja jos olisit antanut hänen olla siinä luulossa, että Lawrence oli tullut *hänen* tähtensä, niin ei hänen päähänsä olisi koskaan pistänyt tuottaa sinulle tätä harmia. Ah, Lily, sinä et koskaan saa aikaan mitään, jollet ole vakava!"

Miss Bart kuunteli tätä puhetulvaa välinpitämättömän näköisenä. Miksi hän olisi suuttunut? Hänen omantuntonsa äänihän se puhui hänelle rouva Trenorin kautta. Mutta omaa omaatuntoansaakin vastaan hänen oli ainakin näön vuoksi puolustauduttava.

"Käytin vain yhden päivän itselleni – luulin hänen viipyvän koko viikon, ja tiesin, että Mr. Selden lähtisi tänä aamuna."

Rouva Trenor torjui tuon väitteen liikkeellä, joka ilmaisi sen ontouden.

"Hän aikoi jäädä – sepä se onkin asiassa pahinta. Nyt saa asia sen näön kuin hän olisi paennut sinua, että Bertha on tehnyt tehtävänsä ja myrkyttänyt hänet perinpohjin."

Lily naurahti hieman. "Oh, joskin hän juoksee tiehensä, niin aion vallata hänet!"

Hänen ystävättärensä teki torjuvan kädenliikkeen. "Mitä teetkin, Lily, älä tee mitään!"

Miss Bart hymyili tuolle varoitukselle. "En aio suorastaan lähteä ensi junalla. Onhan niitä keinoja —" Mutta hän ei ruvennut niitä selittelemään tarkemmin.

Rouva Trenor korjasi terävästi: "*Olisihan* niitä keinoja – paljonkin! En luullut, että sinun tarvitsi erikoisesti huomauttaa siitä. Mutta älä petä itseäsi – hän on pelästynyt pahanpäiväisesti. Hän juoksi suoraan kotiin äidin luo, ja tämä on suojeleva häntä!"

"Niin, aina kuolemaan asti", myönteli Lily hymyillen tuolle olettamukselle.

"Miten voit *nauraa* —" torui häntä hänen ystävättärensä ja päästäkseen suoraan asian ytimeen Lily kysyi: "Mitä Bertha oikeastaan kertoi hänelle?"

"Älä kysy minulta – kauheita! Hän näytti kaivaneen esille kaikki tyyni. Tiedät, mitä minä tarkoitan – tietenkään siinä ei ollut mitään *totta*. Mutta luulen hänen viitanneen ruhtinas Variglianoon – ja Lord Hubertiin – ja siinä oli jokin juttu sinun lainailuistasi vanhalta Ned Van Alstyneltä: oletko sitä koskaan tehnyt?"

"Hän on isäni serkku", huomautti Miss Bart.

"No niin, tietysti hän jätti tämän mainitsematta. Ned näyttää kertoneen Carry Fisherille ja tämä Berthalle, tietystikin. Nehän ovat kaikki samanlaisia, kuten tiedät: he pitävät kielensä alla jonkin asian vuosikausia, ja luulet olevasi turvassa, mutta kun asia vaatii, niin he muistavat kaikki tyyni."

Lily oli kalvennut: hänen äänessään oli terävä sointu, kun hän lausui: "Kysymys on summasta, jonka menetin bridge-pelissä Van Osburgheilla. Tietysti minä sen maksoin."

"Niin kyllä, mutta sitä he eivät tahtoneet muistaa. Sitäpaitsi tuo ajatus, että se oli pelivelkaa, pelästytti Percyä. Bertha kyllä tiesi, kenelle hän puhui – ja mitä hän puhui!"

Samaa kyytiä toruili ja neuvoskeli rouva Trenor melkein tunnin ajan ystävätärtään. Miss Bart kuunteli ihailtavan rauhallisena. Hänen luonnostaan hyvän luonnonlaatunsa oli vielä taltuttanut useiden vuosien aikana hänelle välttämätön myöntöväisyys, hän kun saattoi melkein aina saavuttaa päämääränsä vain toisten kiertoteillä, ja ollen taipuvainen uhmailemaan epämieluisia tapahtumia, heti kun ne ilmaantuivat, hän ei pannut pahakseen kuulla muidenkin toteavan sitä, mitä hänen hulluutensa saisi todennäköisesti aikaan, vaikka hänen omat ajatuksensa liikkuivat vielä enimmäkseen toisilla teillä. Esiintyen rouva Trenorin valtavassa sanatulvassa tuo tilitys oli todellakin hirveä, ja Lily huomasi sitä kuunnellessaan vähitellen joutuneensa katsomaan asiaa samalta kannalta kuin rouva Trenor. Tämä tiesi, että Lily-parasta täytyi todellakin olla hirveää, kun täytyi lakata toivomasta oikeita pitsejä alushameisiinsa ja automobiilia ja höyryalusta käytettäväkseen. Mutta jokapäiväinen harmi maksamattomista laskuista ja jokapäiväinen taistelu tuhlauksen pieniä houkutuksia vastaan olivat hänen kokemukselleen yhtä etäisiä kuin päivätyöläisnaisen talouskysymykset. Rouva Trenorin tietämättömyys tilanteen todellisesta jännityksestä teki sen Lilylle sitäkin kiusallisemmaksi. Mikä hulluuden puuska oli hänet ajanut jälleen noille pimeille vesille?

Jos vielä tarvittiin jotakin hänen nöyryytymiseensä, niin se oli tietoisuus siitä tiestä, jonka hänen vanha elämänsä avasi hänelle saadakseen hänet jälleen takaisin. Eilen hänen mielikuvituksensa oli liidellyt vapaasti toimiensa valikoimista ajatellessaan, nyt hänen oli pysyttävä tutun elämänuran tasapinnalla; hetken loiston ja vapauden harhakuva muuttui alistuvaisuuden pitkiksi tunneiksi.

Hän laski apua rukoillen kätensä ystävättärensä käteen. "Judy rakas! Minua surettaa, että olen tuottanut sinulle niin paljon ikävyyttä. Sinä olet kovin hyvä minulle. Mutta sinun täytyy antaa minulle muutamia kirjeitä vastattaviksi – anna minun olla edes hyödyksi."

Hän asettui kirjoituspöydän ääreen, ja rouva Trenor myöntyi hänen esitykseensä huoaten, mikä merkitsi, että Miss Bart oli loppujen lopuksi osoittanut olevansa kelpaamaton korkeampiin tehtäviin.

Aamiaispöydässä oli vähemmän väkeä. Kaikki miehet, paitsi Jack Stepney ja Dorset, olivat palanneet kaupunkiin (Lilystä näytti viimeiseltä kohtalon ivalta, että Selden ja Percy Gryce olivat matkustaneet samassa junassa), ja Lady Cressida ja läsnäolevat Wetherallit olivat ajaneet automobiililla erääseen etäiseen maakartanoon aamiaiselle. Sellaisina hetkinä, jotka tarjosivat vähemmän mielenkiintoa, rouva Dorset pysyi huoneessaan iltapäivään asti, mutta tässä tilaisuudessa hän ilmaantui pöytään, kun ateria oli puolitiessä, silmät syvällä päässä ja asento veltttona, mutta ilkeyden välähdys välinpitämättömyytensä pohjalla.

Hän kohotti kulmakarvojaan katsoessaan pöydän yli. "Miten vähän meitä on jäänyt. Minä niin nautin levosta – etkö sinä myöskin, Lily? Toivon, että miehet pysyisivät poissa – on todellakin paljon parempi ilman heitä. No sinua ei tietysti oteta lukuun, George: eihän kukaan puhu miehestään. Mutta luulin Mr. Grycen viipyvän koko viikon", lisäsi hän udellen. "Eikö se ollut hänen aikomuksensa, Judy? Hän on niin kiltti poika – minua ihmetyttää, mikä hänet karkoitti pois. Hän on jokseenkin ujo, ja pelkään, että me olemme loukanneet häntä: hänet on kasvatettu niin vanhanaikaiseen tapaan. Tiedätkö, Lily, hän kertoi minulle, ettei hän ollut koskaan nähnyt kenenkään tytön pelaavan korttia ennenkuin sinun toissa iltana? Ja hän elää tulojensa koroilla ja häneltä jää aina jokin summa pantavaksi säästöön!"

Rouva Fisher kumartui eteenpäin kiivaasti. "En usko, että on kenenkään velvollisuus kasvattaa sellaista nuorta miestä. On kiusoittavaa, ettei häntä ole koskaan saatu täyttämään velvollisuuksiaan kansalaisena. Jokainen maailmanmies pitäisi pakottaa tutkimaan maansa lakeja."

Rouva Dorset katsoi häneen rauhallisesti: "Luulen *hänen* tutkineen avioerolakeja. Hän kertoi minulle luvanneensa piispalle tehdä jonkinlaisen anomuksen avioeroa vastaan."

Rouva Fisher punastui ja Stepney sanoi katsahtaen nauraen Miss Bartiin: "Luulen, että hän aikoo naimisiin ja haluaa paikata vanhan laivan ennenkuin hän astuu siihen."

Hänen morsiantaan näytti tuo sutkaus loukkaavan ja George Dorset huudahti ivallisesti: "Mies raukka! Ei laiva sitä tarvitse, vaan laivaväki."

"Tai pelastusvyöt", sanoi Miss Corby hilpeästi. "Jos aikoisin hänen kanssaan matkalle, niin koettaisin hankkia jonkin ystävän laivaruumaan."

Miss Van Osburgh koetti löytää sopivaa ilmaisumuotoa harmintunteelleen. "Minä en totta tosiaankaan ymmärrä, miksi te nauratte hänellä; minusta hän on hyvin kiltti", huudahti hän; "ja hänelle menevällä työllä tulisi joka tapauksessa olemaan mukavat olot."

Hän joutui ymmälle siitä kauheasta naurusta, joka seurasi hänen sanojaan, mutta häntä lohdutti varmaankin tieto siitä, miten syvälle hänen sanansa olivat painuneet erään hänen kuulijansa mieleen.

Mukavat olot! Tällä hetkellä oli sana "mukava" Lily Bartista kielen hienoin sana. Rouva Dorsetin pistelyt eivät tehneet niinkään kipeää, sillä hänen oma ivansa viilsi syvemmältä: ei kukaan saattanut kohlia häntä niin pahoin kuin hän oli kohlinut itseään, sillä ei kukaan muu – ei edes Judy Trenor – tiennyt hänen hulluutensa pohjattomuutta.

Näistä hyödyttömistä mietiskelyistä hänet herätti rouva Trenor, joka veti hänet syrjään heidän noustuaan pöydästä.

"Lily rakas, jollei sinulla ole mitään erikoista tehtävää, niin saanko kertoa Carry Fisherille, että aiot ajaa asemalle noutamaan Gusia? Gus palaa kello 4, ja tiedän Carryn aikovan mennä häntä vastaan. Minä tietenkin olen hyvin iloinen, jos olen tuottanut Gusille hauskuutta, mutta minä satun tietämään, että Carry on täällä olonsa aikana ollut hänelle suurena kiusana, ja Carrylla on sellainen tuska päästä häntä hakemaan, että hän on varmaankin saanut koko joukon laskuja tänä aamuna. Minusta näyttää", päätti rouva Trenor, "että hän maksattaa suurimman osan laskuistaan toisten naisten aviomiehillä!"

Miss Bartilla oli matkalla asemalle tilaisuus miettiä ystävättärensä sanoja ja niiden omituista soveltumista häneen. Miksi hänen piti kärsiä siitä, että oli kerran muutamiksi tunneiksi lainannut rahaa vanhemmalta sukulaiseltaan, kun kerran Carry Fisherin tapainen nainen vietti moitteetonta elämää miehisten ystäviensä hyväsydämyydellä ja heidän vaimojensa suvaitsevaisuudella? Kaikki tämä johtui kiusallisesta erotuksesta naiseen ja naimattoman naisen oikeuksien välillä. Tietenkin naimisissa olevan naisen oli sopimatonta lainata rahaa – ja Lily tiesi kokemuksesta, mihin hankaluuksiin se johti – mutta kuitenkin se oli pelkkä *malum prohibitum*

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.